

1 / 2004

BULLETIN

110

ROČNÍK

ROČNÍK X

**BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

Vydavatel :

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Vedoucí redakční rady:

Miloš Vaněček
Tel.: 974836429

Adresa :

Policejní prezidium
České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 PRAHA 7

bulletinnpc@centrum.cz

Vydává :

oddělení vydavatelství obchodního odboru Tiskárny
MV, Hyberská ul.č.2, 112 19 Praha 1,
tel: 974886612, 974886467 fax :974886824

Tiskne:

Tiskárna MV, p.o.Bartůnkova 4,
149 01 Praha 4
tel.27957011 fax 27952603
Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč
Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje

Obchodní odbor MV, p.o.
Hyberská 2, 110 00 Praha 1
tel: 974886612, 974886467 fax :974886824

Distribuci vyřizuje

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen

pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí
Povoleno MK ČR - 7834
ISSN 1211 – 8834

Titulní strana:

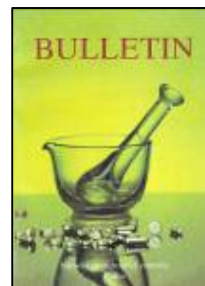
Květ šalvěje věštecké
Grafické zpracování:
Pavel VLASÁK

Ačkoliv se to zdá neuvěřitelné, Bulletinu je deset let. V souvislosti s tímto kulatým výročím jsem položil několik otázek řediteli národní protidrogové centrály plk. JUDr. Jiřímu Komorousovi.

1. Stál jste u zrodu Bulletinu v roce 1995. Co vás vedlo k tomu, že Národní protidrogová centrála vedle své náročné a namáhavé činnosti začala s publikační činností?

Odpověď: „Projekt vydávání vlastního odborného časopisu, respektive publikace ve mně zrála v podstatě od samého zrodu Protidrogové brigády v roce 1991. Souviselo to nejen s mojí snahou o zcela jinou mediální politiku policie, než která byla do té doby realizována. Mojí snahou bylo vytvořit zde „časopis“, který by nejen objektivně informoval o drogové problematice, ale také přibližoval naší práci nezkráslou a neupravenou „nezávislými médii“, bažícími pouze po senzaci a jdoucích jen po povrchu případů.

V neposledním případě to byla samozřejmě již od samého počátku naší jednotky jasně a transparentně daná filosofie našeho útvaru. Filosofie vyváženého řešení drogové problematiky v oblasti represe a prevence. A publikační činnost bezesporu je jedním z těchto nástrojů“.

2. Jak hodnotíte vývoj Bulletinu po obsahové stránce, splňuje Vaše předpoklady? Váš názor na současnou podobu Bulletinu?

Odpověď: „Podle mého názoru má úroveň Bulletinu výrazně vzestupnou tendenci. Rezervy vidím ještě ve zlepšení grafické a obrazové pestrosti“.

3. Co byste Bulletinu popřál do dalších nejméně 10 let?

Odpověď: „Nadšené tvůrce, tak jako nyní. A zejména rozšiřující se počet čtenářů, kteří budou Bulletinem osloveni a budou se vždy těšit na další číslo“.

OBSAH:

41. Rostlinné drogy – Betel, Kawa-Kawa, Salvia Divinorum, rostliny byly a jsou pro člověka zdrojem živin, surovin ale i léčivých látek.

57. Odznaky neuniformované policie 1938 - 1945

Naše bezpečnostní sbory, vyjma Stráže obrany státu zůstaly však i nadále v plné působnosti a byly okupační správou převzaty a to do té míry, že jim byla ponechána dosavadní organizační struktura a částečně i pravomoci.

64. VRTULNÍK EC 135 T2

Po převzetí byl poprvé představen veřejnosti dne 29. prosince 2003 v Praze. Tento první stroj je určen pro integrovaný

záchranný systém, kde bude létat jako letecká služba první pomoci. V roce 2004 dojde k zácvičku pilotů a v aktivní službě by se měl stroj objevit v roce 2005.

2. Národní protidrogová centrála SKPV – 12 let existence
pplk. Ing. Petr KOČÍ
6. Zpráva Mezinárodního výboru pro kontrolu drog OSN a komentář NPC
11. Drogy a subkultura v Praze
PhDr. Ivana TRÁVNÍČKOVÁ
16. Stručně a měkce k některým tvrdostem marihuany
Dr. Jaromír ZIKA
19. Polemika o tom, jako zlepšit organizáciu boja s drogami v ČR a SR.
Doc.Dr. JUDr. Jan HEJDA, Prof. Ing. Václav KRAJNÍK, Ing. Pavel ŠTRACH
28. Zneužívání drog – jak může pomoci rodina
33. Drogy a kultura v slovenských masových médiách
Michal FRANK
37. Heroinová politika
Ježdělnyj žurnal
41. Rostlinné drogy
Miloš VANĚČEK
44. Vývoj soudního lékařství na Karlově univerzitě
Kriminalistický sborník 1958
57. Odznaky neuniformované policie
npor. Bc. Radek GALAŠ, kpt. Bc. Karel Kos
60. Program prevence kriminality a drogové problematiky v městě Třebíči v roce 2003.
65. Knihovnička

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SLUŽBY KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ POLICIE ČR - 12 LET EXISTENCE

zástupce ředitele pplk. Ing. Petr KOČÍ, Praha

Boj proti mezinárodně organizované kriminalitě je jednou ze základních priorit snad každé vlády, každého policejního sboru. Nejinak je tomu i v České republice. 1. listopad 2003 je pro několik desítek českých policistů velmi významným dnem - uběhlo již 12 let od založení národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování (NPC) - centrální složky české policie, která je zaměřená na potírání drogové kriminality ve všech jejích aspektech.

KONZUM DROG - SVĚTOVÝ PROBLÉM

Zneužívání omamných a psychotropních látek dosáhlo na začátku třetího tisíciletí v globálním měřítku nevídaných rozměrů. Ve světě už dnes neexistuje stát, který by nebyl tímto problémem zasažen. Drogy devastují jednotlivce, rodiny, společnosti. V souvislosti se zneužíváním drog narůstá zločinnost, dopravní a pracovní nehodovost, zhoršuje se duševní a fyzické zdraví populace, její schopnost reprodukce a rozvoje. Drogy slouží i jako „universální platidlo“, za které je možné koupit v podstatě cokoli - zbraně, kasina, televizní sítě, státní úředníky.

Drogy se staly významným činitelem ve vojenském, politickém a hospodářské dění tohoto světa. V některých zemích ilegální produkce, zpracování a obchod s drogami mají značný vliv na hospodářství jako celek, protože tvoří velkou část jejich hrubého národního produktu. Nelegální produkce a obchod s drogami ohrožuje politickou, hospodářskou a sociální stabilitu řady zemí.

Většina zemí světa, vědomá si narůstající hrozby drog, investuje nemalé prostředky do restriktivních opatření. Léčba, rehabilitace, resocializace a prevence drogových závislostí však za stávajícím stavem zpravidla zaostávají. Objevují se stoupenci zcestných idejí legalizace drog kteří tvrdí, že dekriminální obchodu s drogami poklesne jejich cena natolik, že přestanou být pro překupnické organizace ekonomicky zajímavé a drogový trh se samovolně zhroutí. Faktem však zůstává, že v současné době nikdo neví, jak se s tímto zhoubným problémem skutečně účinně vypořádat.

SPOLEČENSKÉ ZMĚNY A REAKCE POLICIE ČR

S vytvořením struktur, které by byly schopny účinně bojovat proti drogové kriminalitě ve všech jejích formách je potřeba započít na národní úrovni. Pokud se týče ČR je třeba říci, že vedení ministerstva vnitra a Policie ČR zareagovaly velmi rychle na změnu situace v oblasti výroby drog, jejich konzumu a obchodu s nimi, která nastala v Československé a následně České republice po společenských změnách v roce 1989, a to zřízením Protidrogové brigády Federálního policejního sboru v roce 1991 jako základu centrální policejní jednotky specializované pro boj proti drogám. Dalším kvalitativním krokem bylo vytvoření Odboru drog Ústředny kriminální policie P ČR v roce 1993, v roce vzniku samostatné České republiky. Do odboru drog se sloučily všechny další policejní složky, které se kromě Protidrogové brigády bojem proti drogám zabývaly a vznikla tak policejní protidrogová centrála P ČR, výlučně působící v dané oblasti a současně garantující i mezinárodní spolupráci. Po dvou letech činnosti byla na základě hluboké analýzy činnosti vypracována podkladová zpráva pro potřeby reorganizace jak Odboru drog tak celé Ústředny kriminální policie. Výsledkem reorganizace bylo k 01.01.1995 vytvoření útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, v jehož rámci působila do konce roku 2000 i NPC. Po několika letech "společného soužití" došlo k 15. lednu 2001 k osamostatnění NPC.

1. ledna 2001 vstoupila v platnost významná novela trestního řádu a souběžně s touto změnou došlo v celé Policii ČR k přelomové systémové změně, ke sloučení do té doby

samostatně pracující služby kriminální policie a samostatných útvarů vyšetřování do společné služby kriminální policie a vyšetřování. Tato změna se nevyhnula ani NPC, která jako pravděpodobně první útvar Policie ČR tyto změny převedla do praxe zrušením oddělení vyšetřování a převedením zde působících policejních radů na jednotlivá výkonná oddělení. V létě roku 2002 došlo k další jak kvantitativní, tak především kvalitativní změně ve struktuře NPC a to vznikem a zprovozněním regionálních pracovišť NPC – expozitur. Tímto byl vložen prozatím poslední kámen do mozaiky dokončení struktury NPC jako útvaru s v pravém smyslu slova celorepublikovou působností.

MEZINÁRODNÍ KONTAKTY A VAZBY

Je třeba zdůraznit jeden z velmi důležitých aspektů organizované drogové kriminality, a to je její nadnárodní charakter. Účinný postup proti tomuto druhu kriminality musí být proto zasazen do mezinárodního kontextu.

Již od vzniku Protidrogové brigády Federálního policejního sboru v roce 1991 (PDB) se vzhledem k postavení tohoto útvaru v rámci Policie ČR jevílo jako nezbytně nutné, aby došlo k okamžitému a co nejširšímu navázání kontaktů s obdobnými složkami policejních sborů jak evropských, tak i mimoevropských států. Správnost tohoto rozhodnutí se v další době plně potvrdila a zapojení do mezinárodní spolupráce v boji proti organizované drogové kriminalitě přispívalo a nadále přispívá k účinnému a efektivnímu postupu proti pachatelům tohoto specifického druhu trestné činnosti.

Mezinárodní kontakty PDB, odboru drog útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a v konečné fázi NPC se rozvíjely v několika základních liniích. V první řadě se jedná o využití cest a kanálů poskytovaných Národní ústřednou Interpolu Praha, která v případě potřeby zprostředkovává přístup k informacím valné většiny států světa. Nezastupitelná je role této organizace při zabezpečování předávání dokumentů, sloužících při vyřizování žádostí o právní pomoc ve věcech trestních.

Dalším důležitým prvkem mezinárodní spolupráce je účast představitelů NPC na multilaterálních jednáních a zasedáních, která jsou organizována a pořádána ať už Organizací spojených národů (pravidelná setkání vedoucích pracovníků protidrogových útvarů "HONLEA"), Evropskou unií (programy "PHARE"), IKPO Interpol (zasedání zabývající se problematikou jednotlivých druhů drog - heroinu, kokainu, produktů konopí, syntetických drog, prekurzorů) nebo jinými subjekty (pracovní skupiny "Stálá pracovní skupina „Drogy“ a "Jihovýchod", jejichž pravidelná jednání probíhají pod patronací Spolkového kriminálního úřadu Wiesbaden resp. Bavorského zemského kriminálního úřadu Mnichov nebo mezinárodní pracovní skupina "Crystal", specializovaná na problematiku výroby krystalického metamfetaminu v Čechách a jeho vývozu do příhraničních oblastí SRN).

Přímá operativní spolupráce s partnerskými organizacemi v zahraničí je realizována několika způsoby. NPC využívá sítě styčných důstojníků, kteří jsou instalováni jak na území ČR (styční důstojníci Spolkového kriminálního úřadu Wiesbaden/SRN, švýcarské policie, styčný důstojník pro severské země nebo styčný důstojník National Central Intelligence Service /GB) tak mimo ně (např. belgický styčný důstojník), jejichž cestou lze využívat kontakty i v dalších zemích, kde jsou tyto umístěni. O důležitosti, kterou přikládají např. severské země Dánsko, Švédsko, Norsko, Finsko a Island spolupráci s českými policejními orgány svědčí to, že kancelář styčného důstojníka pro severské země, dlouhá léta umístěná ve Vídni byla v roce 2001 přemístěna právě do Prahy.

Jako velmi důležitá se pro potřeby NPC jeví spolupráce s Drug Enforcement Administration/USA jako největší represivní organizací specializovanou na boj proti drogám, která je realizovaná cestou kanceláře DEA v Berlíně. Vzhledem k množství informací, které jsou pracovníky NPC získány a které je třeba následně v zahraničí prověřit se DEA se svojí strukturou zahraničních pracovišť jeví ve vztahu především k mimoevropským zemím jako jeden z nejrychlejších a nejoperativnějších kanálů, jak požadované informace získat.

Svoji nezastupitelnou roli mají přímé bilaterální kontakty na kooperující policejní složky v jednotlivých státech. Touto cestou jsou řešeny požadavky, plynoucí z rozpracování konkrétních akcí. Jako partneři v těchto případech vystupují policejní složky jak na centrální zemské úrovni (např. Spolkový kriminální úřad Wiesbaden/SRN, vrcholové policejní složky jednotlivých států) tak na úrovni regionální (tzv. "Společné vyšetřovací skupiny" jednotlivých zemských kriminálních úřadů a celních pátracích úřadů spolkových zemí SRN, kantonální policejní sbory Švýcarska, policejní jednotky spolkových zemí Rakouska atp.).

MIMORESORTNÍ SPOLUPRÁCE V ČESKÉ REPUBLICĚ

Vzhledem k tradičně velmi dobrým vztahům NPC a Generálního ředitelství cel ministerstva financí ČR (které jsou často předmětem zájmu mnohých zahraničních kolegů !!) mají pracovníci NPC touto cestou stálý operativní přístup k informacím, které jsou zaneseny do informačních systémů využívaných celními orgány (např. „BALKAN - INFO“).

S pocitem hrdosti mohu prohlásit, že NPC je jednou z součástí české policie, která je vysoce uznávána i mimo resort ministerstva vnitra. Již od samotných prvních počátků existence této složky bylo jedním z hlavních kréd vytvořit, udržovat a rozvíjet smysluplný a funkční systém spolupráce se všemi složkami státní správy, které svým způsobem přispívají k boji proti drogám. Tento trend se ukázal jako správný a v průběhu minulých let přinesl nejen pozitivní výsledek. O spolupráci s celními orgány jsem se zmínil již výše. Dále je třeba vyzdvihnout především spolupráci s Inspektorátem omamných a psychotropních látek ministerstva zdravotnictví ČR (jedná se o významný kontrolní a povolovací orgán, vydávající licence na zacházení, dovoz a vývoz jak omamných a psychotropních látek tak důležitých chemikálií, zneužitelných pro výrobu drog) a licenční správou ministerstva průmyslu a obchodu.

Samostatnou kapitolou jsou kontakty a vztahy, které byly za uplynulé období vytvořeny se subjekty především chemického průmyslu. Po dlouhodobých jednáních se podařilo vytvořit a za souhlasu všech zúčastněných podepsat "Memorandum o spolupráci". Jedná se o v zemích bývalého východního bloku bezprecedentní dokument, který na základě dobrovolného souhlasu upravuje pravidla spolupráce a výměny informací mezi policií ČR a celními orgány na straně jedné a subjekty chemického průmyslu na straně druhé.

NPC A POLITIKA

O respektu, který NPC má i např. v politických kruzích svědčí to, že ředitel NPC nebo jím pověřené pracovníci jsou pravidelnými účastníky jednání Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (orgán zřízený při Úřadu vlády ČR, kterému předsedá premiér ČR a je tvořený zástupci dalších ministerstev, komise je zodpovědná za přípravu podkladů pro rozhodování vlády o drogové politice státu) nebo různých výborů poslanecké sněmovny. Již

takřka samozřejmostí se stala úzká spolupráce mezi NPC a odbory prevence a bezpečnostní politiky ministerstva vnitra ČR.

Je naprostou raritou, aby se o činnost a výsledky konkrétní policejní jednotky zajímal nejvyšší ústavní činitel státu - prezident republiky. Této cti se NPC dostalo měrou vrchovatou, kdy ji v roce 2000 navštívil a o práci jejich příslušníků se intenzivně zajímal exprezident ČR Václav HAVEL.

NPC A EVROPSKÁ UNIE

Vzhledem ke specifické předmětné problematice, její složitosti a rozsáhlosti je tato stálým předmětem pozornosti i dalších nadnárodních společenství jako např. Evropského společenství.

Česká republika stojí na prahu Evropské unie. Pokud budou mít představitelé NPC i v budoucím období možnost ovlivňovat tvorbu předpisů, nařízení a zákonů které, upravují postupy v boji proti mezinárodní drogové kriminalitě budou zastávány následující priority :

- sblížení zákonných norem týkajících se drogové kriminality a organizovaného zločinu,
- posílení mezinárodní spolupráce v operativních otázkách na úrovni odhalování, vyšetřování, obžaloby a soudního řízení včetně maximální flexibility a rychlosti při vyřizování všech žádostí o poskytnutí právní pomoci ve věcech trestních,
- vypracování společných opatření a strategií k prevenci a potírání praní špinavých peněz a užívání výnosů zločinu jako základního a nejdůležitějšího cíle všech obchodníků s drogami,
- vytvoření mezinárodních informačních systémů, jež by umožňovaly okamžitou operativní dosažitelnost informací z oblasti struktur vztahů a aktivit zločineckých organizací a jež by umožňovaly s předstihem připravovat koordinační opatření,
- vytvoření takových vazeb mezi jednotlivými partnery, které by v návaznosti na analytickém vyhodnocení stavu informací umožňovaly okamžitou a efektivní reakci v závislosti na vývoji operativní situace.

NPC A JEJÍ BUDOUCNOST

Za 12 let činnosti svých přímých předchůdců i činnosti své si Národní protidrogová centrála Policie ČR vydobyla renomé uznávané policejní složky, jejíž výsledky jsou oceňovány jak v ČR tak i zahraničními partnery. Do budoucího období je zavazující to, že se

nepodařilo vybudovat funkční pracovní vztahy pouze v rámci české policie, ale společně s dalšími mimoresortními institucemi a společenskými organizacemi se podařilo vytvořit širokou koalici, koalici spojenou jedním cílem. Tímto cílem je minimalizovat negativní vlivy drog na společnost a v maximální míře ji před jejich devastujícím účinkem chránit. Tak jako nezná hranic činnost zločineckých organizací, stejně tak je velká připravenost pracovníků NPC ke spolupráci v rámci mezinárodního boje proti drogové kriminalitě.

ZPRÁVA MEZINÁRODNÍHO VÝBORU PRO KONTROLU DROG ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Ve dnech 10. do 12. 2003 navštívila Českou republiku mise INCB Organizace spojených národů Českou republiku s cílem zhodnotit zneužívání drog a situaci v obchodu s drogami v ČR a projednat s příslušnými orgány jejich praktické zkušenosti s realizací závěrů mezinárodních smluv o kontrole drog.

Během návštěvy došlo k podstatnému jednání s místopředsedou vlády v Úřadu vlády, s prvním náměstkem ministra zdravotnictví, náměstkem ministra spravedlnosti, ředitelem Generálního ředitelství cel, zástupcem ředitele Národní protidrogové centrály, zástupcem tajemníka národní drogové komise, úřadujícím ředitelem odboru Spojených národů ministerstva zahraničních věcí a jinými vysokými funkcionáři zodpovědnými za oblast kontroly drog.

Po vyhodnocení závěrů návštěvy na zasedání INCB, přijal Výbor následující připomínky a doporučení.

1) Výbor chválí české vládní orgány za jejich odpovědnost a úsilí v boji proti zneužívání drog a obchodu s nimi. V tomto ohledu by Výbor chtěl povzbudit české orgány k tomu, aby pokračovaly ve své současné politice v oblasti kontroly drog, která odpovídá všem třem mezinárodním konvencím o kontrole drog.

2) Výbor vyjadřuje svoje ocenění profesionální oddanosti a úrovni kompetentnosti vládních úředníků, se kterými se mise setkala ve všech ministerstvech a službách, stejně jako úrovni spolupráce mezi různými ministerstvy a úřady zabývajícími se kontrolou drog.

3) Výbor si povšiml diskusí, které proběhly během jeho mise ohledně opatření k

- a) pěstování opiového máku
- b) makové slámy a chtěl by sdělit českým úřadům následující :

ad a)

Ve věci kontrolních opatření k pěstování opiového máku je Výbor toho názoru, že kontrola pěstování opiového máku prostřednictvím licenčního systému, ačkoliv není požadován Konvencí z roku 1961 pro země, které dovolují pěstování opiového máku pro jiné účely než pro výrobu opia, je neúčinnějším nástrojem pro zabezpečení realizace všech příslušných kontrolních opatření, včetně statistických zpráv a odhadů, které se mají poskytovat Výboru.

Licenční systém zavedený téměř ve všech státech, které hlásí pěstování opiového máku, je účinným nástrojem pro usnadnění kontroly výroby suroviny pro opiáty a zajištění, že bude dodržena světová rovnováha mezi nabídkou (cestou pěstování) a poptávkou (spotřebou). Nutnosti zajistit tuto rovnováhu se věnovaly některé rezoluce Hospodářské a sociální rady (ECOSOC), z nichž poslední je rezoluce ECOSOC č.2002/20, která se také vztahuje k potřebě účinných opatření ke kontrole opiátových surovin.

Výbor již ve své zprávě pro rok 1997 (paragrafy 106-109) povzbuzoval ty vlády, které tak dosud neučinily, aby zvážily zavedení obecného licenčního systému podobného kontrolnímu systému zavedenému v hlavních zemích produkujících makovou slámu, jmenovitě v Austrálii, Francii, Španělsku a Turecku s cílem účinně provádět článek 25 Konvence z roku 1961.

ad b)

Navíc by Výbor rád informoval české úřady, že je si vědom problémů se zneužíváním makové slámy v zemích východní a střední Evropy. V určitých zemích významné procento drogově závislých pravidelně zneužívá vývary z makové slámy, buď vyráběné na místě nebo pašované z jiných států v oblasti. Zatímco Výbor zaznamenává, že v České republice se vývary z makové slámy nezneužívají, byly hlášeny pokusy občanů sousedních zemí získat makovou slámu pro takové zneužívání. Protože vývary jsou většinou zneužívány intravenózně, šíření infekce HIV mezi uživateli drog bylo dalším rizikem pro veřejné zdraví.

Ve zprávě pro rok 1996 (paragrafy 54-56) Výbor zhodnotil tuto věc, včetně dostupné informace o zneužívání vývarů připravených z makové slámy osobami závislými na opiátech. Výbor zdůraznil potřebu zlepšené kontroly nad makovou slámou v souladu s příslušnými rezolucemi ECOSOC a Valného shromáždění a s cílem vyhnout se zneužívání preparátů získaných z makové slámy v některých zemích vyrábějících makovou slámu, zejména v jistých zemích východní Evropy.

Ve světle shora uvedeného Výbor vyzývá české úřady k zavedení licenčního systému pro pěstování opiového máku za účelem zajištění přísné kontroly nad makovou slámou.

Výbor si povšiml pokračujících diskusí v české republice o možném novém rozvržení látek na národním seznamu omamných a psychotropních látek. V tomto ohledu by Výbor chtěl připomenout českým orgánům, že existující seznamy omamných a psychotropních látek, tvořící přílohu zákona č.167/1998Sb. ve znění pozdějších novel o jedech a ostatních škodlivých látkách plně odpovídají seznamům, které jsou obsaženy v Konvencích z let 1961 a 1971. Změny v těchto seznamech by vedly k rozdílům mezi českým zákonodárstvím a seznamy v přílohách Konvencí. Takové rozdíly mohou způsobit překážky pro každodenní spolupráci s Výborem, ale také s většinou zemí Evropské unie, které pracují s národními seznamy kontrolovaných látek založenými na seznamech podle Konvencí.

4) Výbor si také povšiml, že v současných diskusích o opatřeních ke kontrole drog v České republice se v některých případech dělá rozdíl mezi „tvrdými“ a „měkkými“ drogami. V tomto ohledu Výbor upozorňuje české orgány na to, že Konvence nečiní takovéto rozdíly mezi „měkkými“ a „tvrdými“ drogami. Ve svých zprávách za roky 1999 a 2000 Výbor opakovaně zdůrazňoval, že rozlišování mezi „měkkými“ a „tvrdými“ drogami je umělým a riskantním rozlišením a není založeno na důkazech. Výbor také připomenul, že v Komplexním multidisciplinárním přehledu budoucích činností při kontrole zneužívání drog, přijatém na Mezinárodní konferenci o zneužívání drog a nelegálním obchodu s nimi pořádané ve Vídni v červnu 1987 se uvádí, že používání nepřesné a matoucí terminologie ohledně omamných a psychotropních látek a jejich vlastností, jako je umělé rozlišování mezi tak zvanými „tvrdými“ a „měkkými“ drogami, může vést k falešným představám a může porušit sílu soudních rozsudků.

5) Výbor zaznamenal se znepokojením pokračující diskusi o místnostech pro injekční aplikaci drog a testování syntetických drog na tanečních párty nevládními organizacemi v České republice. Takové programy jdou proti principům Konvencí (jak je to vyjádřeno ve výročních zprávách Výboru za rok 1999 (paragrafy 176-177), za rok 2000 (paragrafy 445-446), za rok 2001 (paragraf 510) a za rok 2002 (paragrafy 503-504).

Výbor zdůrazňuje, že místnosti pro injekční aplikaci, kde osoby mohou beztrestně zneužívat drogy nabyté nelegálně, usnadňují nelegální užívání kontrolovaných látek a porušují ustanovení mezinárodních konvencí o kontrole drog. INCB dále připomíná, že mezinárodní konvence o kontrole drog byly po mnohá desetiletí založeny právě na vymýcení míst jako jsou opiová doupatka, kde by drogy mohly být beztrestně zneužívány. Stanovisko INCB bylo poprvé představeno v jeho výroční zprávě pro rok 1999 v paragrafech 176-177 a

od té doby bylo znovu připomenuto při četných příležitostech, naposledy v jeho výroční zprávě za rok 2002 v paragrafech 503-504.

Uznávajíc, že šíření zneužívání drog, infekce viru lidské imunitní nedostatečnosti (HIV) a hepatitidy jsou vážné záležitosti, Výbor vyzývá vlády k poskytování širokého spektra zařízení pro léčbu drogové závislosti, včetně udělování předpisování drog pod lékařským dohledem v souladu s platnou lékařskou praxí a mezinárodními smlouvami o kontrole drog, namísto zakládání místností pro injekční aplikaci nebo podobných míst, které ulehčují zneužívání drog. Výbor také pozoruje s politováním, že diskuse o místnostech pro injekční aplikaci drog a jejich zakládání odvádí pozornost a finanční prostředky od důležitých činností v oblasti omezování poptávky jako jsou primární prevence nebo léčba orientovaná na abstinenci.

Navíc by Výbor rád zdůraznil, že argument, že místnosti pro injekční aplikaci drog a testování drog měly být iniciovány přípravou pro vstup do Evropské unie, nebere v úvahu skutečnost, že neexistuje společné stanovisko k těmto záležitostem v rámci Evropské unie. Místnosti pro injekční aplikaci drog a testování drog jsou místní praxí jen v některých zemích.

Připojení k Evropské unii bylo také zmiňováno jako důvod pro uvažovanou novelu kontroly prekurzorů, která byla připravována pro zesouladění českého práva s ustanoveními Evropské unie, která ruší dovozní povolení a vyžaduje registraci pouze pro vývozce kategorie III. V tomto ohledu by Výbor rád zdůraznil, že přísnější kontroly v české republice byly úspěšné a vedly k poklesu zneužívání prekurzorů.

Výbor proto odrazuje české orgány od spěšného zavádění jakýchkoliv novel současného zákonodárství vedoucích k zrušení existujících úspěšných kontrolních opatření, zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že členské země Evropské unie v současnosti zvažují změnu zákonodárství a zavedení dovozních kontrol. To může proto být rozumné pro projednání této věci opatrně s Evropskou komisí předtím, než se učiní jakékoliv rozhodnutí o takové novele.

Výbor si povšiml s uznáním zesílených kontrolních opatření u flunitrazepamu, která byla zavedena v České republice jako odezva na nežádoucí užívání a zneužívání této psychotropní látky, a vyzývá české úřady, aby vydržely v tomto úsilí. Pokračování v takových snahách nejen významně přispěje k uzavření mezer v kontrole v českém domácím distribučním systému, ale také bude mít význam pro ty ostatní země, do kterých část uniklých množství této látky byla pašována.

Výbor je toho názoru, že návštěva delegace INCB vytvoří základ pro další intenzivnější spolupráci mezi Výborem a českými úřady. Navázané styky s představiteli různých ministerstev a ostatních vládních úřadů v průběhu mise dovolí přímou a rychlejší komunikaci mezi Výborem a českými orgány.

Konečně jménem Výboru bych ještě jednou chtěl poděkovat Vaší vládě za otevřené a upřímné diskuse, které mise vedla během svého pobytu v České republice. Chtěl bych potvrdit ocenění Výboru za příležitost pozorovat úsilí v boji proti zneužívání drog a obchodu s nimi ve Vaší zemi, stejně jako za způsob, kterým Vaše vláda provádí ustanovení mezinárodních smluv o kontrole drog.

Přijměte, pane, ujištění o mé nejhlubší úctě.

Herbert Schaepe
tajemník Výboru

Komentář PČR NPC SKPV ke zprávě Mezinárodní rady pro kontrolu narkotik /INCB/ týkající se mise do ČR 10. - 12. 3. 2003

Národní protidrogová centrála se plně ztotožňuje s informacemi uvedenými v komentáři zprávy Mezinárodní rady pro kontrolu narkotik, zejména pak s bodem 4 a 5. Ze zprávy INCB vyplývají skutečnosti, které NPC dlouhodobě veřejně prezentuje na základě svých dlouholetých praktických zkušeností s drogovou scénou a zejména s jejím vývojem v ČR. Z jednání INCB je zřejmé, že zahraniční zkušenosti jasně ukazují směr vývoje v této oblasti a varují před opakováním "neúspěšných experimentů" s rozdělením drog do skupin a legalizací některých z nich. Stejně důležité je pro ČR dodržovat závazky vyplývající z mezinárodních úmluv v této oblasti.

bod 4 cituji:

K aktuální vnitrostátní diskusi k reklasifikaci některých omamných látek

V českém prostředí dlouhodobě zaužívané dělení drog na "měkké" a "tvrdé" je nejen terminologicky zavádějící (nemluvě o neoddiskovatelném rozporu s mezinárodními protidrogovými úmluvami), ale dnes se už nepoužívá ani ve vyspělých západoevropských státech s bohatou "drogovou tradicí". Např. jistá úroveň "dekriminalizace" užívání konopí, event. i jeho pěstování pro vlastní spotřebu (Nizozemsko, Švýcarsko a nově též Velká Británie), zatím nikde neznamenala jeho "legalizaci" vždy byla provázena náležitou osvětovou kampaní (především mezi mládeží) vedenou za masivní podpory státu a souběžně byly zpřísněny postihy za nelegální obchod s touto drogou. Přesto - jak naznačil mj. průběh letošního 46. zasedání Komise pro narkotika (CND) a zj. jeho ministerského segmentu - jsou tyto státy za svůj poněkud liberálnější postoj ostře kritizovány nejen mezinárodním společenstvím v širokém slova smyslu, ale konkrétně i většinou zbývajících evropských zemí, vč. členů EU. USA považují tyto pokusy za (volně interpretováno) nebezpečné opakování neúspěšného experimentu, který už v historii selhal. Případná realizace v ČR momentálně diskutovaných návrhů na uvolnění kontroly některých drog (konkrétně např. dekriminalizace držení marihuany do 250 ks cigaret - jak se dozvídáme z médií) by vedla k tomu, že by se ČR dostala do rozporu se závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodních protidrogových úmluv, návazných rezolucí VS OSN a ECOSOC i interpretací INCB.

K bodu 4 je třeba z hlediska použitého pojmu uvést, že z právního pohledu není užívání drog v ČR trestné, tedy nelze hovořit o "jisté úrovni dekriminalizace užívání konopí".

bod 5 cituji:

K "drug injection rooms" a testování syntetických drog zj. na diskotékách:

Tzv. "shooting galleries" ("šlehárny") jsou dle předchozích nálezů INCB v příkrém rozporu s duchem mezinárodních protidrogových úmluv a žádný ze států, které v minulosti provozovaly "drug injection rooms", o nich dnes nehovoří a tuto praxi (pokud ji nadále provozuje) na mezinárodním fóru neobhajuje - přinejmenším ne na půdě vídeňských orgánů OSN. Tolerovanou praxí je pouze distribuce/výměna sterilních injekčních stříkaček, a to výhradně v rámci prevence přenosu infekčních onemocnění, zj. HIV/AIDS a různých druhů hepatitidy. I tak je výměna injekčních stříkaček (poněkud účelově) kritizována rozvojovými zeměmi jako napomáhání drogovým závislostem ze strany státu, tj. konání proti duchu úmluvy (CND/UNDCP však pragmaticky volí taktiku výběru "menšího zla"). Argument potřeby zavedení v ČR "šleháren" v souvislosti se vstupem do EU nemůže obstát, neboť i ty členské země (přinejmenším SRN), které s "drug injection rooms" v minulosti experimentovaly, od nich nyní podle všeho ustupují, nebo ji alespoň dále nerozšiřují. Pokud jde o testování syntetických drog, v rámci CND jsme nezaznamenali obsírnější výměnu

názorů, která by měla dostatečnou vypovídací schopnost. Ojedinelé hlasy volaly spíše po důkladných informačních kampaních o skrytých nebezpečích "tanečních drog" než po jejich "odborném testování". Postoj INCB k takovému testování je z logiky věci negativní.

PČR nepodporuje testování tablet XTC jako systémové opatření vycházející z protidrogové strategie státu. V případech pokusů testování XTC v ČR se zcela jistě nejedná o odborné testování. Testování tablet probíhá formou orientačních testů bez dostatečné validity a průkazní hodnoty. Není jasné, co je smyslem testů. Rozhodně se nemůže jednat o minimalizaci rizik, když se v postupu testu a jeho výsledcích nevyskytuje nic, co by riziko zdravotních potíží minimalizovalo. Test orientačně prokáže blíže neurčenou (kvantitativně a kvalitativně) přítomnost MDMA a jí příbuzné látky, nedetekuje však jiné substance také nebezpečné pro zdraví. MDMA, ale i další látky, jsou uvedeny v Seznamu I podle Jednotné úmluvy o omamných látkách, příloha I zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách. Akteři testování tedy ponechávají zpět v oběhu, užívání a zacházení zákonem k tomuto účelu zakázanou látku. Není možné vyloučit, že orientační testy využijí dealeri k utvrzení, že jejich tablety jsou pro další prodej "vhodné", tedy že obsahují nespécifikované množství MDMA. V tabletě však kromě MDMA může být jiná, testem neprokazatelná substance, která může vážně ohrozit zdraví jedince (v případě předávkování PMA i smrt). Otázkou tedy potom je odpovědnost realizátorů testu za případný následek. MV i PČR se zásadně staví proti financování aktivit nevládních organizací v této oblasti z finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Ve věci kontrolních opatření v obchodu s prekurzory a pomocnými látkami podporujeme stanovisko INCB, tzn. neuvolňovat kontrolu ČR v této oblasti. Z vlastních zkušeností víme, že v některých členských státech EU platí mimo všeobecně zákonem stanovených chemikálií ještě tzv. dobrovolné seznamy, které jsou násobně početnější a týkají se látek, které kriminální organizace využívají místo chemikálií, které jsou zákonem sledovány.

DROGY A SUBKULTURA V PRAZE.

PhDr. Ivana TRÁVNÍČKOVÁ, IKSP Praha

Postoj naší společnosti vůči návykovým látkám je rozporný. Tradiční je u nás požíváním alkoholu, které si naše společnost postupem času ritualizovala. Rychle narůstající zneužívání nealkoholových drog tj. omamných a psychotropních látek je většinou naší populace vnímáno jako značné ohrožení dalšího společenského vývoje. Ale objevují se i názory, že tyto látky mohou být zdrojem tělesné, duševní či sexuální síly.

Současná vysoká dynamičnost společenského života se výrazně promítá do reálných podmínek života mladistvých, vytváří určité tlaky a napětí, jenž pro ně nejsou vždy snadno zvládnutelné. U dětí a mladistvých, jako u potencionálních konzumentů, je často vyvoláván dojem, že konzumace drog odstraní jejich obavy a potíže. Mladí lidé přicházejí do prvního kontaktu s drogami většinou v době, kdy je jejich osobnost nezralá, nahodilé skutečnosti pro ně mnohdy hrají velkou roli a často řeší problém vlastní identity. Pokud berou drogy, neumí si představit o co v životě přicházejí, protože mají cíle adekvátní jejich věku a proces dosažení sociální zralosti je individuální.

Mladistvý hodnotí svět kolem sebe nejen na základě vlastní osobní zkušenosti a informovanosti, ale i podle názorů sociálních skupin v nichž se pohybuje. Většina mladistvých potřebuje častý, neformální kontakt se svými vrstevníky - partou. Zájmy a činnost těchto neformálních skupin závisí na tom, co bylo příčinou jejich vzniku. Riziková jedinci inklinují nejvíce k partě, kde bývají převážně osoby bez dostatečného společenského kontaktu, mající pocit odcizení a vydědění ze společnosti, vedoucí často k absolutnímu odmítání všech "oficiálních" hodnot a autorit.

Parta je místem pro uspokojení potřeby odlišnosti, stává se místem tolerujícím sociálně nepřijímané chování a uspokojujícím potřebu sociální akceptace a sounáležitosti. Významně formuje chování mladistvého, neboť v partě se dělá to, "co se nosí", bez ohledu na užitek. Tento nebezpečný trend má svůj význam i při rozšiřování abúzu drog. Zejména konzumace tzv. tanečních drog jako je LSD, různé tripy a Extáze, se stává oblíbeným způsobem trávení volného času mládeže, která neodmítá možnost vyzkoušet si účinky omamných či psychotropních látek.

Je známým faktem, že k šíření abúzu drog dochází nejčastěji mechanismem napodobování, či přímým sváděním jedince v rámci neformálních skupin, případně je experimentování s drogou nezbytnou podmínkou členství v partě. Drogy se staly téměř běžnou součástí života části mladé generace, jejich způsobu trávení volného času a relaxace. Způsoby konzumace a typ převládajících drog silně ovlivňují strukturu a vnitřní vztahy toxikomanických skupin.

Skupiny tohoto druhu jsou často uváděny jako akcelerující činitel abúzu drog i delikventního jednání. Obvykle zde nechybí ani filozoficko-ideologické zdůvodňování abúzu drog. Požívání drog se pro mnohé jedince stává znakem nekonformnosti a paradoxně i „svobody“. Droga je v těchto partách prezentována jako nekonvenční prostředek úniku od běžných povinností, od společensky žádoucích požadavků, jako prostředek proti konzumnímu způsobu života a konformní společnosti, případně jako vhodný projev protestu.

Zneužívání drog se pro specifickou část mládeže stává bohužel generační záležitostí, tím, co je "nezbytné" k životu. Objevují se skupiny mládeže, jejichž životní styl je úzce spojen s abúzem drog. Tyto specifické skupiny - *subkultury* - se odlišují od dominantní kultury, navzájem se prolínají a vytvářejí skupinky, které se liší v mnoha dimenzích, zejména v míře odmítání majoritní společnosti.^{1/} Specifickým prvkem každé subkultury je stupeň intenzity společného sdílení hodnot, cílů a zájmů, včetně způsobů chování a životního stylu.

^{1/} / Pojem subkultura se zatím nedočkal přesné definice a od 40. let, kdy byl použit ve společenských vědách, bývá používán jako označení typologické kategorie, nebo dílčí varianty většího kulturního celku a konečně také

Obecné prvky subkulturního života jsou spojeny i s životním stylem toxikomanů, kteří si je často vůbec neuvědomují, či je naopak přehnaně deklarují. Toxikomanickou subkulturu lze zařadit mezi ty alternativní skupiny, které se vědomě odlišují v každodenním životním způsobu i vědomém sebevymezení a plánovitě nepřijímají životní styl majoritní skupiny, nebo dokonce předurčují svým členům přijímat a zaujímat krajní stanoviska ke společnosti. Jde o specifickou formu odmítnutí sociální identifikace, s vnucenou formou sociální existence. Nejistota z nezakotvenosti v širší struktuře společnosti vede toxikomany k relativní izolaci a vytváření vlastního společenství. Toxikomané, jako typická skupina hledající únik ze skutečnosti, vytvářejí v jistém slova smyslu vlastní subkulturu. Vytvářejí si vlastně náhradní svět, který je toxikomanovi srozumitelný a zároveň ho má chránit před vnějším světem. Hodnoty měnící se ve zřejmé závislosti na aplikovaném druhu látky, vlastní slang týkající se označení a manipulace s drogou, vlastní komunikační a výměnné resp. obchodní kanály, to vše vytváří vlastní specifický svět, pararealitu společně i individuálně prožívanou a chápanou. Toxikomanickou subkulturu lze dokonce charakterizovat vlastní výtvarnou, literární i hudební tvorbou, vznikající pod vlivem drog různého druhu. Ale většinu času této skupiny zabírá shánění drogy.

Odlišný způsob života a jiný systém hodnot související s abúzem drog, vyvolávají ve společenském okolí převážně odmítavé reakce, protože zvyk pohybovat se v dané realitě vlastního sociálního života neumožňuje většině občanů konfrontovat sebe sama se subkulturou jinak, než pouze prostřednictvím vlivu informací, které poskytují média.

Toxikomanické subkultury jsou jen zřídka statické, většinou se mění v průběhu doby. Zatímco centrální hodnota a hlavní role /prodáváč, kupec, uživatel/ zůstávají poměrně konstantní, situační jednání, jako reakce na sociální tlak majoritní kultury, na tlak právních institucí, na módu ovlivňující volbu drogy a na dostupnost drog na černém trhu, se může značně měnit. Navíc jsou novinky v drogovém sortimentu ve většině toxikomanických subkultur velmi oblíbeny. Nové drogy se opatřují a zkoušejí, a s nimi se rychle přijímají nové argotické pojmy a staré výrazy upadají v zapomenutí. Rovněž i doba a místo užívání drog může doznat změny. Na změny v toxikomanické subkultuře mají vliv i jednotliví členové, referenční drogové skupiny, kteří participují na formování subkulturních aktivit.

Někteří experti se domnívají, že drogová subkultura, uchovávaná a rozvíjená v prostředí uzavřených skupin mladých toxikomanů, hraje při vzniku zneužívání, toxikomanického návyku, drogové závislosti i páchání drogových skupinových deliktů stejně významnou úlohu jako další vnější, sociogenní příčiny. Toxikomanické referenční skupiny se stávají živnou půdou vzniku drogové subkultury či subkultur, jejich argotu, symbolů, rituálů. Rozhodující je skutečnost, že normy jednání a hodnoty těchto nekonvenčních subkultur /drogových, delikventních, homosexuálních a dalších/ jsou v mládežnické nebo vrstevnické kultuře široce známy.

Z dosavadních šetření lze doložit, že větší procento mladých toxikomanů pochází z řad městské mládeže. Město je pro abúzus drog přirozeným prostředím, díky velkému počtu lidí, oslabené sociální kontrole a dalším možnostem, které městský život poskytuje. Způsob života na venkově je mnohem obtížnější. Vyžaduje daleko větší závazky a vazby k dané lokalitě ohledně času, práce, sociálních rolí atp. Naproti tomu město je i v zimě vhodným prostředím pro různé „alternativní“ způsoby života.

Abúzus drog vychází často ze sociálního postavení a rolí, které hrají mladí lidé ve městech. Mladiství často nejeví zájem identifikovat se s kulturními hodnotami a vzorci společnosti. Sociální role formálně vymezené společností jsou pro ně nevyhovující. Vytvářejí si vlastní sociální strukturu a nabývají zároveň jiného, pro ně přijatelnějšího postavení v rámci své vlastní skupiny. Nevyznávají principy a hodnoty prosazované většinovým životním

---

jako jakási kontrakultura, tedy subkultura protestu v protikladu k většímu celku, negující některé hodnoty dominantní kultury a vstupující s ní do konfliktu.

stylem. Hodnoty jako pořádek, rodina, čistota a morálka, skutečně nabývají poněkud ironického charakteru pro mladistvé, kteří vyrůstali v ne příliš dobře fungujících rodinách, v sídlištních aglomeracích, či v dalších místech, kde bylo možné velmi intenzivně nahlédnout na odvrácenou tvář města.

Ale bylo by značně redukcující tvrdit, že tyto hodnoty jsou odmítány pro svou podstatu. Pravdivější asi bude, že jsou odmítány v té podobě, v jaké jsou majoritní společností předkládány. U většiny mladistvých jsou ve skutečnosti tyto hodnoty zakódovány a uznávány a jejich odmítání je v podstatě demaskováním proklamovaných norem majoritního způsobu života. Hodnoty vyznávané skupinou jsou obsaženy v celkovém zaměření skupiny a určité "vlastní" symbolice, která je často i výrazem beznaděje a opuštěnosti individua v moderním světě a celkově se zhoršujících podmínkách uvnitř měst.

Jak již bylo řečeno i u nás se drogy stávají běžnou součástí života části mladé generace, jejich způsobu trávení volného času, mění jejich hodnotový systém, způsoby chování ... Zajímalo nás, zda lze podle názorů toxikomanů hovořit o alternativním - subkulturním způsobu života také na české drogové scéně - v Praze.

Uváděné údaje prezentují názory toxikomanů tak, jak byly v rámci anonymního dotazníkového šetření získány v rámci jejich kontaktů s terapeutky a dalšími odbornými pracovníky.

Cílem realizovaného výzkumného šetření bylo zmapovat a prohloubit znalosti o jedincích, kteří byli v kontaktu s pražskými institucemi zaměřenými na pomoc toxikomanům. Soustředili jsme se na ty jedince, kteří přišli do styku s drogami opakovaně a zneužívání jim způsobilo nesnáze v oblasti sociální (ať ve formě konfliktů s rodiči, partnerem, ve škole, či v zaměstnání), nebo souviselo s trestnou činností.

Účelem realizované dotazníkové sondy bylo zjistit některé názory, postoje a problémy mladých lidí, kteří delší dobu užívají drogy (interval užívání drog musel být delší než dva roky - získané údaje byly získávány anonymním dotazníkem a zpracovány podle speciálního počítačového programu pro statistickou analýzu dat SPSS).

Reakce sociálního okolí na informaci, že jedinec užívá drogy hraje důležitou roli v drogové kariéře každého toxikomana. Při dlouhodobém užívání drog dochází u jedince často k znehodnocení jeho sociálního statusu.

Negativně je změna postavení pocíťována v rodině, kde 27,4% respondentů uvedlo, že ztráta postavení mu vadí. I když 30,6% klientů ztratilo své postavení ve škole, pouze dalším 13,7% dotázaným to vadí. Zarážející je zjištění, že 54,8% dotázaných problémových uživatelů drog uvedlo, že mezi vrstevníky své původní postavení neztratilo.

Déle trávající užívání drog nedává většinou časový ani finanční prostor k uspokojení jiných zálib či koníčků. Zajímalo nás nejvyhledávanější způsob trávení volného času ve spojení s užíváním drog. Z původních zálib se respondenti nejčastěji věnovali sportu (31,5%), televizi (21,8%) a návštěvě hospod (20,2%). V současné době se respondenti věnují svým zájmům méně. Propad nastal u takových činností jako je sport, sběratelství, chov zvířat, sledování televize, návštěvy divadla či výstav, ale dokonce i hospod (někde došlo ke snížení na polovinu nebo dokonce na třetinu). Jediný koníček, který nedoznal významnější změny je zájem o hudbu. Nárůst nastal v návštěvnosti různých večírků. Získané údaje nekorespondují s tvrzením, že problémoví uživatelé drog se pro nedostatek peněz a motivace nedokáží nasměrovat na žádné zájmy. Ukazuje se, že je asi daleko složitější, zbavit se zažitého stereotypu toxikomanického života.

Podle mínění dotázaných je v České republice braní drog nejčastěji spojeno s jistým druhem zábavy /73,4%/, často s krádežemi /66,1%/ nebo obecně - dříve či později s kriminalitou /64,5%/. Výrazem vlastního životního stylu mladé generace je užívání drog podle 63,7% dotázaných, s hudbou drogy spojuje 51,6% a s vlastními rituály - pravidly 50,8% respondentů.

Poměrně rozšířený je i názor, že ten kdo bere drogy skončí na okraji společnosti /50,8%/. Na rozdíl od dříve uváděných informací, týkajících se přímo respondentů či jejich

známých toxikomanů, spojují dotázaní užívání drog v obecné rovině často i s prostitucí /45,2%/, nebo s nutností podílet se na prodeji drog /41,1%/.

Přibližně třetina respondentů spojuje užívání drog s nechutí k převládajícímu kulturnímu stylu /38,7%/ či přímo se snahou změnit současnou společnost /28,2%/. Pro 21,8% dotázaných je užívání drog spojeno s protestem proti současné morálce tržní společnosti.

Souvislost s určitými slovními obraty, které ostatní většinou neznají, uvedlo 36,3% a s oblékáním 25% dotázaných.

^{1/} Zejména v této souvislosti si musíme uvědomit, že lidé mají při tomto druhu otázek tendenci odpovídat podle toho, co se od nich čeká, případně zaměnit realitu s vlastním přáním. Odpovědi proto mohou být optimističtější než skutečnost.

Rituály.

Rituály související s užíváním jednotlivých druhů drog měly a mají v různých lidských skupinách svou tradici.

Je pravděpodobné, že mladým lidem, zvláště ve velkých městech v současné době, rituály chybí. Právě užívání drog může zdánlivě tento nedostatek napravit. *Způsob života i různé mýty s tím spojené, snadná nápodoba a zejména rituály vzbuzující pocit jistého elitářství, mohou mít pro mladého člověka téměř "neodolatelnou" přitažlivost, jak ostatně potvrzují i některé informace v předchozím textu uváděné.*

Žádné rituály většinou nedodrhuje 51,6% dotázaných problémových uživatelů drog. Pouze v partě se určitými pravidly řídí 25,0% respondentů a 22,6% dotázaných má užívání drog spojeno s určitými neměnnými pravidly a řídí se jimi.

Nejméně respondentů z našeho souboru /2,4%/ se domnívá, že ti kteří berou drogy jsou lepší než ostatní lidi, které znají. Druhou krajní polohu tj., že jsou horší než ostatní lidé, zastává 11,3% dotázaných. Většinou našich respondentů jsou uživatelé drog charakterizováni pouze jako jiní /56,5%/, nebo cca 30% dotázaných dokonce mezi konzumenty drog a ostatními lidmi nevidí rozdíl.

Drogová subkultura.

Mírně nadpoloviční většina respondentů /54%/ se domnívá, že drogy jsou symbolem určité kultury a zároveň /51,6%/ je toho názoru, že také v České republice existuje "drogová" kultura.

Vyjma konkrétních informací uvedených v jiných souvislostech charakterizovali dotázaní drogovou kulturu převážně spojením s hudbu tj. určitý typ drogy je spojen s určitým hudebním stylem.

Podle jejich mínění je pervitin obvykle pro svůj budivý efekt oblíben hlavně mezi návštěvníky techno-house - rave parties.

Zajímavostí je, že účinky extáze se poněkud liší podle toho kde, v jakém prostředí je aplikována. O samotě působí relaxačně a mediačně. Často ji berou lidé v malých skupinkách či ve dvojicích pro zpestření nebo obnovení vzájemných vztahů, nebo prostě proto, že se chtějí bavit. Na "party" bývají účinky extáze spíše stimulující a společenské. Kombinace drogy s hudbou a tancem dokáže v člověku navodit stav podobný transu, jaký lidé prožívají při kmenových rituálech či náboženských obřadech. *Umožňuje splnutí hudby a pohybu a zprostředkovává radostný pocit skupinové oslavy, resp. sounáležitosti.* V současnosti není těsnější vazba k určitému hudebnímu stylu.

Marihuana je na české klubové scéně běžně používanou drogou. Její uživatelé se většinou necítí jako toxikomané, protože kouření považují za naprosto normální. Kouření jointa s přáteli je malým rituálem. Často je tento rituál důležitější než intoxikace samotná. Konopí je považováno za afrodiziakum. Někteří lidé však naopak uvádějí, že konopí jejich sexualitu tlumí. Kouření "trávy" je nejvíce spojeno s regge a dub subkulturami.

Řada lidí navštěvující taneční kluby s *heroinem* experimentuje, ale jeho pravidelní konzumenti vyměňují zájem o společenský život za nutnost sehnat další dávku.

Verifikace teorie drogové subkultury je obtížně proveditelná, neboť rozhodující nezávislé proměnné, tj. normy jednání, jsou téměř nepřístupné přímému měření a kvantifikaci. Většinou se hodnotí a posuzují pouze z chování, jež má být objasněno /konzum hašiše, halucinogenů, heroinu/. Další problém spočívá v tom, že nevíme přesně proč a jak vznikají drogové subkultury a proč se mění.

Určitým nedostatkem teorií, koncepčních modelů i vlastních empirických výzkumů je, že ke zkoumané osobě je přistupováno jen jako k abstraktní jednotce či modelovému zástupci, který má být příkladem resp. vzorem vstupu do procesu drogového konzumu a rostoucí participace na normách jednání, rolích, rituálech a argotu. Ve skutečnosti je třeba počítat s tím, že daný jedinec je nositelem mnohonásobných společenských rolí.

Užívání nealkoholových drog bylo v České republice dlouho nahlíženo spíše jako sociální fenomén. Nyní velice rychle dostává podobu právního problému spolu s tím, jak se revolta životním stylem proměňuje v obyčejné neadaptované až antisociální chování.

Lze konstatovat, že zatímco v minulosti pocházely rizikové skupiny mládeže zpravidla z dysfunkčních a neúplných rodin na nižší sociokulturní úrovni a rodin nepřizpůsobivých /včetně rómských/, v současnosti je **existence rizikových skupin mládeže rozložena bez výjimky, i když diferencovaně, v celé společenské struktuře bez ohledu na společenské postavení rodičů či ekonomické a sociální podmínky rodin.**

STRUČNĚ A MĚKCE K NĚKTERÝM TVRDOSTEM MARIHUANY

(aneb: Jak moc je marihuana „měkká“ a neškodná?)

Dr. Jaromír ZÝKA

Marihuana je u nás oficiálním a jedním z nejrozšířenějších pojmenování usušených a zejména ke kouření uzpůsobených částí vyšlechtěného druhu konopí - kulturní rostliny indického původu, původně pěstované k převážně textilnímu upotřebení. Konopí seté (*Cannabis sativa* či *C. indica*) v sobě chová kromě zhruba 400 dalších účinných látek také psychoaktivní THC (delta-9-tetrahydrocannabinol), dobré rozpouštědlo, kuřáckou aplikací působící mimo jiné na mozkové buňky - častějším a déledobějším uplatňováním ničivě a bez náhrad. Při velmi zjednodušeném výkladu jde o přeleptávání buněčných výběžků (neuronových dendritů), s narušením až likvidací spojů (synapsí). Funkčně vzato dochází k negativním změnám v zprostředkovací účinnosti chemických facilitátorů a přenašečů (neurotransmiterů, synaptických mediátorů) nervových vzruchů a tím pádem k nepříznivému ovlivnění příjmu a předávání informací. Postižení kuřáků marihuany může být tudíž časem patrné zejména v „zhloupnutí“ (paměť, řečová obratnost a srozumitelnost), v bystrosti, soustředivosti, vytrvalosti; v zasažení emoční výbavy - a vlastně celkové osobnostní povahy (náladovost, popudlivost, lenost, nedůslednost, nespolehlivost). Příznačné bývají nepříjemné stavy s bludnými i halucinačními „stíhy“ (stíhomamná podezíravost, vztahovačnost, úzkostná přesvědčení o pronásledování), hrozí dokonce i skutečné „zbláznění se“ v podobě psychózy schizofrenně-paranoidního typu. Není pak vyloučeno ani panicky zkratkové jednání s cílem uniknout domněle úkladnému nepříteli (třeba proskočením okna) nebo ho předejít a zneškodnit. Aktuálně, v dané, akutně kuřácké situaci, lze dříve či později počítat s reakčním opožděním, zpomalením, zhoršením pohybové souhry, s toporností, útlumem (když nejprve může dojít k povzbuzení, k excitaci, k euforizaci) - což představuje riziko nečekané zrady u jinak běžných tělesných automatismů (doslova životně důležitých pro řidiče i chodce, pro sportovce, turistu, rekreaanta - malé opoždění, pozdržení, o málo horší postřeh a chybný odhad se může zle vymstít kdekoli na silnici, na vodě, na skále ...). Tato konstatování mají svoji platnost i při shledání výjimek a odchylností - samozřejmě jako ve všem i zde je ve hře tolik činitelů, že někdy, někde, u někoho něco může být jinak.

Kouření konopných drog je průkazně rakovinotvornější než v případě tabákových splodin a může výrazně oslabovat imunitní systém lidského organismu. Není dále nic neobvyklého, že posléze utrpí zrakové a sluchové orgány, zprvu svůdně ovlivňované k větší vjemově-prožitkové výraznosti a zajímavosti. U kuřáků marihuany dost oblíbená pseudoargumentace její léčivostí naprosto neobstojí - ano, podobně jako řada jiných drog má či může mít i tato léčivé účinky, pokud bude ovšem náročně prověřena a dopracována do podoby schváleného léku a odpovědně indikována lékařským a lékárnickým odborníkem. Obdobnou váhu má i vyzdvihování přírodnosti marihuany. Látky, kterých si „dopřáváme“ z konopí nebo z jiných rostlin, není dnes problém získat „uměle“; případná „jedovatost“ konkrétní „přírozené“ chemikálie (byť v propojení příslušných rostlinkových „přírodnin“, byť bez technicky podstatnějších úprav), nebývá proti té z průmyslového zdroje nikterak šetrnější. U marihuanového kuřáctví je vysledováno zvýšené riziko vážných komplikací v oblasti sexuální a reprodukční (poruchy potence, narušená plodnost, menstruační a těhotenské potíže, ohrožení zdárného vývoje plodu a narozeného dítěte, včetně zvýšeného rizika leukémie!).

Jedna z mnoha ošemetností při aplikacích marihuany spočívá ve zvýrazňování podkladového rozpoložení, podkladové nálady. Nezkušený či „neukázněný“ kuřák, který by se rád dostal ze smutku a opuštěnosti, který chce být také „vysmátý“, riskuje propad do depresivního stavu sebevražedných proporcí; příliš situačně rozjařený jedinec si koleduje o „vykouření se“ do neméně nebezpečné euforie, kdy může provést sobě či druhým co by jinak

neudělal a co poté žel nelze vzít zpátky. Účinná látka THC může být v současnosti u soustavně vyšlechtěvaného konopí zastoupena i 20 až 36%, oproti 2 až 5 % v letech nedávno minulých - v tzv. „skanku“ ještě více, což pochopitelně povážlivě zvyšuje pravděpodobnost úvodem zmíněných skluzů do onemocnění v hájenství „velké psychiatrie“: do psychóz, do demencí a do ostatních „tvrdých“ důsledků poškození mozku. Co se pak týče taktéž již dotknutého nežádoucího chování postižených, sílí ovšem i nebezpečí individuálně a společensky ohrožujících agresí, vybuzených sebezáchovou, buď v panice nebo po úvaze s chorým podkladem. Účinek THC navíc obecně záladněji než je tomu kupříkladu u etylalkoholu či nikotinu závisí na množství, způsobu a frekvenci užívání, na momentálních fyzických a psychických dispozicích každého jedince v dané situaci, na případných kombinacích s jinými drogami; ovlivnění bývají hůře předvídatelná, než u některých jiných a tradičně dostupných drogových přípravků. Spolehlivěji většinou odhadneme, co s námi udělá půllitr dvanáctistupňového piva nebo jakákoli tabáková cigareta - spíše než 3 - 4 „šluky“ z „jakéhokoli“ konopně cigaretového „džojntu“. Zvláště pak ovšem v „mixech“: někoho nemile zaskočí i kombinace s „pouhým“ pivním etylalkoholem, s tabletou „taneční extáze“ (MDMA - 3,4-metylendioxymetamfetamin), s halucinačním LSD (lyserg-dietylamid) „tripem“ - nebo s mile přírodní „houbičkou“ lysohlávkou. Podaří-li se stav bezproblémového a bezstarostného rozpoložení, nelze čekat, že pak při kombinačním podnětu s užitým halucinogenem zaručeně odoláme lákadlu snadného zalétání si z pátého poschodí, případně že se nevydáme v „renovovaném“ prostoru po schodech, které nejsou... Na rozdíl od alkoholických aplikací, kdy po určitou hranici stoupá „výdrž“, u marihuany lze po první nicneříkající zkušnosti dosáhnout za nedlouhý čas i překvapivého snížení tolerance a „zhulit se“ snáze a rychleji - nikoli však „lépe“. Stejně jako u jiných drog, mnohdy i u marihuany to už časem „není ono“ (oslabení příjemnosti, nástup nepříjemnosti) a příslušná společnost i její družně bezstarostná atmosféra usnadňuje zkusit toho víc, případně ještě spolu s něčím jiným (třeba i s tvrdě návykovým diacetylmorfinem-heroinem, dokonce aniž dotyčný uživatel nutně ví, oč ve směsce jde!). Nebo rovnou ochutnat něco „lepšího“ a „tvrdšího“ - přičemž samotná marihuana dávno nemusí být „měkčí“, stačí brát v úvahu již uvedená procenta THC. Mnozí zastánci „měkkosti“, opírané šalebně o nepopíratelnou nižší závislost somatickou a tím pádem absenci tělesných potíží odvykacího příznaku, většinou už nedodávají, že je tomu tak proto, že příslušné škodliviny této „měkké drogy“ zůstávají a třeba i škodí (!?) v těle mnohem déle (týdny až měsíce) než je tomu u nejznámějších „tvrdých drog“ - a závisle namlsané tělo si tudíž nemusí pomoci „abstáků“ vynucovat jejich doplnění. Psychosociální závislost je přitom tak tuhá a naléhavá, že to i bez oné fyziologické závislosti (s abstinenčními příznaky v plné parádě) vyjde nastejno - vzhledem k trýznivé chuti dělat dál to, co nás citelně, viditelně i slyšitelně poškozuj.

Takže: účinné látky z konopí „konzumovaného“ po příslušných úpravách (často již s „vyšlechtěností“ do neodhadnutelných koncentrací, s těžko předvídatelným individuálně situačním efektem) v různé míře mění kvalitu psychického fungování, pozměňují "chemii" v mozku a tak ovlivňují naše myšlení, vnímání, emoce. Mohou vyvolat stavy neodůvodněné agrese, vztahovačné úzkosti, nenadálé paniky. Nezřídka zhoršují dříve či později paměť, pojmovou (slovní) výbavnost a vyjadřovací způsobilost. Aktuálně zpomalují naše reakce na podněty - nejsme tak pozorní, bystří, pohotoví pokud řídíme jakýkoliv dopravní prostředek (i kolo!), ale i pokud se uplatňujeme coby prostí pouliční chodci, turisté, rekreační sportovci (vodáci, horolezci!). Zvýšená pravděpodobnost nehody, úrazu, ohrožení života je tedy nasnadě. Vyskytují se totiž i zrakové halucinace a poruchy pohybové koordinace - jsme neobratní. Pozměňuje se prostorové vnímání a vnímání sama sebe (tělesné sebepojímání, až depersonalizace). Je narušena naše autokritičnost a sebehodnocení, snadno porozumíme psané i jinak předávané informaci (upozornění) zkresleně, mylně nebo pozdě; hůře se orientujeme nejen prostorově, ale i v čase. Naše nálady jsou nepřiměřené, nevyvážené,

rozkolísané, city otupělejší. Za vyhledávanou a cílenou „pohodovost“ dodatečně platíme podrážděnostmi nebo depresivním prohloubením podkladové sklíčenosti a neuspokojenosti. Můžeme ztratit dosavadní a žádoucí hodnotové preference a zájmy, začínáme zanedbávat svůj zevnějšek, ztrácíme zodpovědnost za naše chování současné i budoucí - jednání se stává riskantní (při pocitech „bezproblémovosti“). To vše může skončit až schizofrenně - postupným „rozvojováním“ až rozpadem naší osobnosti.

Samozřejmě to není nikterak lepší po stránce bezprostředních ovlivnění, přímých změn, proměn „primárně“ fyzických, fyziologických (v niterně zřejmých i zevnějškově patrných tělesnostech s funkčním doprovodem - evidentních nejen subjektivně v prožitcích, ale také „objektivně“, na pohled, poslech, „počích“). Rozšířené zornice, zarudlé oči, zrychlený puls. Pot může páchnout po spálené trávě. Dostavuje se kašel, sucho v ústech. Často nastupuje únava. V onom subjektivním doprovodu se objevuje hlad a žízeň, bolesti na prsou, chlad končetin. Časem není vyloučen negativní dopad na funkci smyslových orgánů (zrak, sluch); chronické záněty spojivky jsou poměrně časté; záněty dýchacích cest rovněž. Muži mohou posléze trpět potížemi s potenci, ženy poruchami menstruačního cyklu a plodnosti. U těhotných žen hrozí poškození plodu včetně vyššího rizika leukémie u dítěte (ostatně nádorového bujení i u dospělých). Zhoršuje se celková obranyschopnost organismu konzumentů.

Drogy z konopí mohou vyvolat, kromě tuhé závislosti psychické, i určitou fyzickou závislost méně (abstinenčně) výraznou proto, že THC se vylučuje z organismu jen velmi pomalu. Mimořádně nebezpečné jsou pro kardiovaskulárně postižené lidi (s nemocným srdcem a vysokým krevním tlakem) - a obecně pro psychicky labilní jedince.

Z již naznačeného vyplývá, že pokud užíváme jakékoliv produkty z konopí (marihuany, hašiš, skank) delší dobu, mohou mít velmi nežádoucí vliv na náš mozek: na receptorní a přenašecí systém v našem mozku. Kanabinoidní struktury (v pojednáváných zřetelích chemicky nejúčinnější činitele) se totiž umí navázat na "své" receptory a „nalepat“ je. Vyvolávají řadu pochodů, které mění koncentraci a rozložení chemických látek v mozku, tedy látek, které zajišťují komunikaci mezi nervovými buňkami (neurony), předávání a příjem „vzruchů“, přenos předávaných informací. V mozku takového člověka jsou dlouhodobě, i trvale a neobnovitelně, vyřazovány z funkce některé buňky a jejich „řetězce“. Po individuálně (ovšem) rozdílné době intenzivního zneužívání takovéto drogy může tudíž dojít až k úplné degeneraci a následnému odumírání mozkových buněk, které již nelze zregenerovat a člověk se tak postupně stává otrokem své vlastní - dobrovolně získané- demence (podstatného úbytku intelektu; česky a méně šetrně prostě zblbnutí), o které velmi dobře ví. Krutou schopnost srovnání s nedávnou minulostí (ve které ještě patřil mezi vítané společníky, atraktivní milence a požitkářské čtenáře; dnes platí opak!) mu paměť zachovala...

A pokud jsi, pozorný a trpělivý čtenáři, dočetl až sem, posuň si prosím titulek a název tohoto pojednání do podoby otázky a zkus si pak na ni odpovědět:.. Ano, jak moc je marihuana „měkká“ a neškodná?

Jistě, máš pravdu. Každý jsme trochu jiný. A umře každý. Automobilová přeprava je nebezpečná a zabíjejí se i opatrní řidiči (méně často). Předčasně umírají i někteří abstinenti. A více než „trávných huličů“ se stále ještě poničí a zahubí alkoholiků a tabakistů (zatím je jich více).. A úplně každý kuřák (nejen prosím tabáku, některé výzkumy už favorizují doposud přeci jen o hodně méně rozšířenou marihuanu!) přece taky vždycky neonemocní rakovinou a nezemře vždycky „na ni“. Opravdu ne úplně každý a úplně vždycky. Aspoň ne hned. O zblbnutí to platí stejně.

DISKUZNÍ FÓRUM

DISKUZNÍ FÓRUM BULLETINU NPC

Problematika drog a drogových závislostí je velice složitá oblast. Její řešení není jednoduché. Jelikož závislost na drogách ohrožuje zejména mladé lidi, snaží se společnost udělat maximum proto, aby je před tímto rizikem varovala, případně aby snižovala rizika spojená s braním drog. Jedná se o multidisciplinární oblast, do které se snaží zasahovat řada jednotlivců i organizací. Některá stanoviska a postoje jsou reálné, některá vyjadřují spíš prodrogová řešení stávajícího stavu. I když některé názory a postoje nevyjadřují postoj a stanoviska Národní protidrogové centrály, stojí za to se s nimi seznámit. I proto jsme připravili tuto rubriku - DISKUZNÍ FÓRUM BULLETINU NPC.

*NÁZORY A STANOVISKA UVÁDĚNÁ
V NÁSLEDUJÍCÍCH PŘÍSPĚVCÍCH V DISKUZNÍM FÓRU
NEVYJADŘUJÍ STANOVISKA NEBO POSTOJE NÁRODNÍ
PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY PČR.*

DISKUZNÍ FÓRUM

POLEMIKA O TOM, AKO ZLEPŠIŤ ORGANIZÁCIU BOJA S DROGAMI V ČR A SR

Jan HEJDA, Václav KRAJNÍK, Pavel ŠTRACH

Doc. Dr. JUDr. Jan Hejda, vedoucí katedry společenských věd, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta managementu, Jarošovská 1117/II., 377 01 Jindřichův Hradec, hejda@fm.vse.cz

Prof. Ing. Václav Krajník, CSc., Akadémia policajného zboru v Bratislave, Sklabinská 1, 835 17 Bratislava

Ing. Pavel Štrach, University of Otago, School of Business, Department of Management, Dunedin, New Zealand

Abstrakt: Boj s drogami nie je snahou drogový problém odstrániť, ale regulovať ho na spoločensky žiadúcu mieru. Nasledujúcou polemickou diskusiou sa snažíme prispieť k ďalšiemu ujasneniu názorov na riešenie týchto otázok. Ako v Českej, tak v Slovenskej republike sú drogy stále sociálnym javom, o ktorom má verejnosť málo kvalifikované povedomie. K boju s drogami sa používa široká škála rôznych nástrojov, ale len ich premyšlená súhra môže vytvárať synergické efekty a spoločenské prínosy. Snažíme sa takúto sútru načrtnúť.

Kľúčové slová: drogový problém - organizácia - legislatíva - Česká republika - Slovenská republika

Jedným zo základných krokov pri riešení drogového problému je, podľa nášho názoru, rozdelenie drog do skupín podľa miery ich zdravotnej a spoločenskej nebezpečnosti, a to buď do dvoch skupín ako je tomu v Holandsku, alebo do troch skupín podľa vzoru Veľkej Británie, ale s konopnými derivátmi preradenými zo skupiny B do skupiny C (najmenej rizikové). Rozhodnutie o tom, do akej skupiny tú ktorú drogu zaradiť, by sa malo opierať o vedecké poznatky z oblasti zdravotníctva, psychológie, sociológie a iných vedných odborov, zaoberajúcich sa užívaním drog a drogovou problematikou. Iba racionálny postup založený na vedeckých poznatkoch môže pri tvorbe a schvaľovaní návrhov zmien, protidrogovej legislatívy, viesť k pozitívnym výsledkom.

V oblasti represie, považujeme za adekvátne využívať represívne prvky voči priekupníkom, aj keď sa domnievame, že v tomto prípade nie je snaha o ústretovosť efektívna. Myslíme si, že ak by sme sa pokúšali s dílermi komunikovať a dali im nejaké alternatívy, ktoré by im síce dovolili ďalej prevádzkovať ich činnosť, nepadlo by to na úrodnú pôdu a snaha o komunikáciu by bola zneužitá. Máme, napríklad informácie, že v Holandsku v praxi funguje projekt, v ktorom sú zapojení i predstavitelia dílerov, ktorí sú určitým spôsobom známi i polícii. Ide tam o to, že sú zástupcovia dílerov, ktorí sa pravidelne stretávajú s políciou a spolupracujú. Díleri majú vytvorenú kvázi skupinu alebo organizáciu, ktorá ich zastrešuje a v rámci nej existujú isté pravidlá, za ktorých porušenie prestáva byť tento díler chránený a končí jeho pôsobenie v tejto sfére. Medzi pravidlá patrí, napríklad to, že heroín musí mať určitú minimálnu percentuálnu čistotu, nesmú do neho byť vmiešané iné prímеси, musí mať adekvátnu cenu, ktorá je samozrejme vysoká ako na čiernom trhu, ale nesmie to byť absolútne prehnané. Podľa Theem van Dame z organizácie LSD (záujmová skupina užívateľov drog v Holandsku), tento projekt sa stretol s veľkým úspechom a v praxi veľmi dobre pracuje. No nezdá sa nám to využiteľné na slovenské podmienky. Možno projekt v Holandsku funguje a skutočne sa nezneužíva, a tak je prospešný, ale myslíme si, že

DISKUZNÍ FÓRUM

Slovensko ešte ani zďaleka nie je na niečo podobného pripravené (je tu iná mentalita a iné myslenie). Navzdory tomu, že sa nám táto myšlienka celkom páči, zdá sa nám ako nerealizovateľná a nemyslíme si, že je vhodné preberať bezhlavo všetko, čo inde síce funguje a je odskúšané, no v našich špecifických podmienkach to vyskúšané zatiaľ nie je. Myslíme si, že i keď na našom území už zostáva veľké množstvo drog, nie je to také množstvo, aby nasýtilo vrecká všetkých priekupníkov, pôsobiacich na našom území, v prípade, že by museli dodržiavať určitú čistotu heroínu. Heroín, ktorý sa u nás dostáva k užívateľom, je v poslednej dobe veľmi slabý, niekedy má iba pár percent (5 %) a väčšinou tvorí rôzne lieky a prímеси. Na jednej strane by mohlo byť efektívne kontrolovať kvalitu heroínu, čím by sa mohlo zabrániť nejednému zdravotnému poškodeniu užívateľa z dôvodu práve rôznych prímесkov alebo náhleho dodania relatívne kvalitného heroínu, keď si užívateľ dá svoju dávku, ale tá je pre neho zrazu veľmi silná a predávkuje sa. Nie sme si však istí, či by bolo reálne v silách represívnych zložiek robiť také kontroly kvality „tovaru“, a tak v prípade zistenia nekvality, stíhať konkrétnu osobu. Okrem toho ako vieme, do drogového obchodu sú zapletené veľké a silné skupiny a na tie je krátka i represia, i liberálny prístup, aj keď represia má predsa len väčšiu silu. Myslíme si, že obchod s drogami je taký kolos, ktorý sa nedá zastaviť, pretože sa zastaviť nechce. Veľká časť populácie by bola rada, ak by sa ho zastaviť podarilo, ale je veľa tých, ktorí o to nestoja a tí sú silnejší. V drogovom obchode totiž nie sú zapletení iba díleri, ale často majú svoje „spojky“ v radoch policajtov, štátnych úradníkov, politikov, a to na medzinárodnej úrovni. Pretože v obchode s drogami ide o neuveriteľne veľké peniaze, zainteresovaní nemajú záujem na spolupráci v zmysle zníženia dopytu a následného úplného obmedzenia predaja drog. Sú si vedomí toho, že k takým peniazom by sa nikdy nedostali legálnou prácou, nehovoriac o tom, že tam by museli určitým spôsobom pracovať.

Aby sme sa však vrátili k nášmu názoru na represiu v tejto oblasti, máme pocit, že to je jediné riešenie, pokiaľ sa však represia uplatňuje skutočne rovnakým metrom na všetkých. Sme teda zástancami represie, ako novej prevencie z hľadiska obchodovania s drogami. Pokiaľ by nehrozili riziká a tresty za obchodovanie s drogami, určite by sme mali oveľa viac priekupníkov a obchod by bol ešte dokonalejšie prepracovaný a rozvinutý. Nepáči sa nám, však až taká represia, aká sa uplatňovala v Thajsku, kde hrozil trest smrti každému, u koho našli akékoľvek množstvo drogy (v súčasnosti údajne od toho upustili a existuje „iba“ trest doživotia, na základe správy z Amnesty International). Takáto prísna represia sa nám zdá byť prehnane tvrdou, no hlavne je tu obrovská hrozba nezvratných rozhodnutí o smrti nevinných ľudí. Nemyslíme si, že práve trest smrti je tým pravým prostriedkom v boji proti obchodovaniu s drogami. Je to pre mnohých veľká výstraha a radšej nebudú podnikat' v tejto oblasti, to je pravda, ale kto chce, nájde si na to ľudí, ktorí budú riskovať svoje životy (či už vedome alebo nevedome). Môže na to doplatiť veľa nevinných naivných ľudí, ktorí sa možno i nevedomky zapletú do pašovania drog. Okrem toho, dalo by sa to veľmi dobre zneužívať, a niektorí ľudia by sa tak elegantne mohli zbaviť nechcených osôb tým, že by im podstrčili drogu a zamerali na nich pozornosť príslušných orgánov. Je to niečo podobného ako diskusia okolo eutanázie, ktorá má svoje výhody, ale i nevýhody a možné spôsoby zneužitia.

Zdá sa nám, že v tejto oblasti má ako Česká, tak Slovenská republika relatívne dobrú legislatívu, ktorá upravuje obchodovanie s omamnými látkami a stanovuje patričné tresty za priekupníctvo. Tresty za obchodovanie by síce mohli byť aj vyššie, alebo ešte lepšou alternatívou sa nám zdá prenechať trochu viac slobody sudcovi, aby udelil podľa konkrétneho prípadu tvrdší alebo ľahší trest. Myslíme to v tom zmysle, že pokiaľ ide o osobu všeobecne známú ako díler, ktorá už mala problémy so zákonom, tam by mohol stanoviť tvrdší trest ako, napríklad u osoby netrestanej, u ktorej je predpoklad nápravy, pokiaľ to nie je jej dlhoročný obchod a podobne. V tomto prípade je nutná i aktivita a záujem sudcov o dôsledné prešetrenie každého jednotlivého prípadu.

DISKUZNÍ FÓRUM

Čo sa týka represie zameranej na užívateľov drog, tam je náš názor dosť liberálny. Užívateľia drog sú podľa nášho názoru obeťami drog, či už sa do tohoto bludného kruhu dostali vlastným pričinením, nevedomosťou, experimentovaním alebo vedome. Podporujeme názor, že naším cieľom má byť užívateľov drog nie trestať, ale liečiť a je potreba na nich pozerieť nie ako na zločincov, ale ako na osoby choré. Myslíme si, že nie je najvhodnejšie riešenie trestať i držanie drogy pre vlastnú potrebu. Samozrejme akceptujeme názor, že je ťažké určiť, čo je „množstvo pre vlastnú potrebu“, ale náš názor je taký, že pokiaľ má človek u seba dávku do jedného gramu, dá sa to akceptovať ako dávka pre vlastnú potrebu. Nemyslíme si totiž, že obyčajný užívateľ drog, by mal u seba väčšie množstvo drogy ako pre svoju potrebu, pokiaľ by sa sám obával jednak represívnych orgánov, skínov a súčasne i svojich „kolegov užívateľov“, ktorí by ho o drogu rýchlo pripravili. Sú samozrejme výnimky, kedy je užívateľ súčasne aj dílerom, ale spravidla na tomto obchode veľa nezarábi, skôr prerobí, pokiaľ drogu distribuuje neraz i svojim známym zadarmo (tzv. na sekeru). Tu sa to pochopiteľne bude považovať za obchodovanie s drogami, ale pri udeľovaní trestu by sme vzali do úvahy skutočnosť, že je to užívateľ drog, ktorý začal s týmto druhom obchodu zo zisťných dôvodov. Dali by sme mu na výber medzi trestom odňatia slobody a možnosťou liečby závislosti, s následnou „skúšobnou lehotou“, v rámci ktorej by sa uplatnil i vyššie v texte uvedený probačný pracovník (ktorým by bol sociálny pracovník). Tým pádom by si mohol sám vybrať, či bude v jeho prípade uplatňovaná represia, alebo liberálny prístup a sám by sa rozhodol, čo je pre neho vhodnejšie. Odporcovia by mohli argumentovať tým, ako budú schopní sociálni pracovníci kontrolovať dodržiavanie podmienok stanovených v rámci „skúšobnej lehoty“. My si myslíme, že pokiaľ by to boli pracovníci z terénu, napr. streetworkeri, boli by toho schopní, pretože poznajú relatívne dobre svojich klientov, majú s nimi vybudovaný vzťah založený na dôvere a je tu zároveň veľká kontrola zo strany ostatných klientov, ktorí s radosťou donesú novinky o svojich „kolegoch“. V tejto oblasti teda vidíme možnosť vytvorenia pracovných postov pre sociálnych pracovníkov.

V súvislosti s predchádzajúcou otázkou však vidíme jeden problém, ktorý nezapadá úplne do našich predstáv. Myslíme si totiž, že obligatórne nariadená liečba nie je efektívna, a to podľa je nás zbytočné vyhadzovanie finančných prostriedkov. Zastávame názor, že rozhodnutie podrobiť sa liečbe závislosti, musí vychádzať priamo od klienta, musí ho on sám chcieť a veriť tomu, inak nemá zmysel. Tu sa nám javí na mieste otázka, vychádzajúca z predchádzajúcich riadkov. Pokiaľ bude mať klient na výber medzi väzbou a liečbou, či sa nerozhodne pre liečbu iba preto, aby sa nedostal za mreže. Možno práve tu, by zohrali veľkú rolu sociálni pracovníci, fungujúci ako akási kontrola a bolo by to dostačujúce pre adekvátne rozhodovanie sa klientov medzi danými dvoma možnosťami. Navzdory tomu si myslíme, že túto problematiku by bolo treba ďalej doriešiť vhodným spôsobom, nie však čisto represívnym. V súvislosti s aktívnymi užívateľmi drog sa nám páči postup uplatňovaný vo Švajčiarsku a Holandsku, kde má polícia príkaz, aby konzumentov pri prvom pristihnutí (že užíva drogy) nezatýkala, ale ich iba varovala. K tomu, aby ich varovali, sú predvedení na policajnú stanicu, kde ich uniformovaný policajt napomenie, aby drogy nebrali a v prípade, že budú mať problémy, poradí im, na koho sa majú obrátiť. Samozrejme by to chcelo, aby v policajných radoch boli policajti vyškolení, špeciálne pre prácu so závislými na drogách, ale nemyslíme si, že by to bolo na škodu. Táto myšlienka sa nám páči z toho dôvodu, že ak by sa s užívateľmi drog zaobchádzalo takýmto „ľudským“ spôsobom zo strany polície, možno by bola väčšia dôvera k polícii, a aj užívateľia by lepšie spolupracovali. Je pochopiteľné, že by sa nešli prihlásiť na policajnú stanicu, ak by práve mali za sebou úspešné vlámanie, ale spolupráca by mohla fungovať i na úrovni prevencie. Užívateľia by boli evidovaní v policajných štatistikách a v prípade zadržania klienta s drogou by sa vedelo, že je to užívateľ drog a má drogu pre svoju potrebu, čím by sa nemuseli zvyšovať štatistiky drogovej trestnej činnosti podľa § 187.

DISKUZNÍ FÓRUM

Ministerstvo vnútra a ministerstvo spravodlivosti by malo stanoviť stíhanie pestovania, výroby a užívania ľahkých drog pre vlastnú spotrebu ako najnižšiu prioritu a zamerať sa na potlačanie distribúcie nebezpečných tvrdých drog. V náväznosti na toto rozhodnutie by mal najvyšší prokurátor (SR) alebo štátny zástupca (ČR) využiť svoju právomoc zjednocovať a usmerňovať postup prokuratúry (SR) alebo štátnych zastupiteľstiev (ČR) a upraviť ich činnosť v trestnom konaní pri aplikácii jednotlivých skutkových podstatí podľa § 187, § 187 písm. a), § 188 a § 188 písm. a) trestného zákona, a to hlavne vo vzťahu k využívaniu rôznych foriem odklonov v trestnom riadení a využívaní možnosti alternatívnych trestov. V tomto smere vidíme do budúca veľkú úlohu predovšetkým pre probačnú a mediačnú službu. Jednou z podmienok, pri aplikácii týchto odklonov, by malo byť stanovenie povinnosti podrobovať sa v priebehu výkonu alternatívnych a podmienených trestov testom na užívanie drog, pričom pozitívna detekcia by pre danú osobu znamenala, napr. sprísnenie postihu, pri opakovaní pozitívneho testu, napr. znovuzačatie súdneho konania.

Čo sa týka, tzv. „ľahkých drog“ domnievame sa, že by mal policajný prezident v súvislosti s pestovaním, výrobou a užívaním marihuany pre vlastnú potrebu, podobne upraviť prácu polície pri odhaľovaní a postihovaní tohoto protiprávneho jednanja. Polícia by mala postihovať nebezpečných predajcov drog, ktorých sleduje, alebo pokiaľ má dôvodné podozrenie, že sa o takúto osobu jedná, a naopak menej tvrdšie postihovať závažné prípady výroby, užívania a distribúcie v uzavretých skupinách ľudí. Pokiaľ niekto oznámi polícii prípad pestovania konope (a z praxe vieme, že k takejto sociálnej kontrole dochádza), polícia je podľa princípu oficiality povinná, sa týmto prípadom zaoberať. Právo prvotného posúdenia však leží práve v jej kompetencii. Ak by prehlásil pestovateľ, že konope používa ako korenie či za okrasným účelom a pod., môže sa na toto jednanie pozerieť, ako na priestupok podľa § 30 priestupkového zákona, a nie ako na trestný čin. Polícia by teda mala každý protiprávny čin tohoto typu posudzovať individuálne, s ohľadom na osobu a okolnosti, za ktorých bol tento čin spáchaný.

Domnievame sa, že by táto forma dekriminalizácie viedla k tomu, že by si drobní užívatelia pestovali konope pre svoju potrebu a z tejto produkcie uspokojovali i potrebu osôb z okruhu svojich známych, čím by v konečnej fáze došlo k odklonu užívateľov konopných derivátov od čierneho trhu s výrazne nebezpečnejšími omamnými a psychotropnými látkami. Ako sme už uviedli v kapitole „Legalizácia“, domnievame sa, že práve nakupovanie ľahkých drog u predajcov drog tvrdých, má za následok konverziu užívateľov konope na užívateľov drog s vysokým rizikom. Vyššie zisky, ktoré plynú týmto predajcom z predaja týchto drog, sú pre dílerov impulzom k nabádaniu kupujúcich marihuany k experimentom s inými látkami (prvá dávka zdarma, bagatelizovanie rizík, chválenie účinkov a pod.). Mohli by sme namietnuť, že by sa nebezpečný čierny trh v snahe o udržanie klientely snažil využiť svoju „konkurenciu“ v podobe malopestovateľov, ako nových distribučných kanálov tvrdých drog. Vo fáze uskutočňovania týchto snáh by však dílerovi stáli v ceste dve ťažkosti. Tou prvou by bola nutnosť skontaktovať celkom cudziu, neznámu osobu, u ktorej sa dá predpokladať, že nie je závislá na tvrdých drogách (jej motivácia k jednaniu s dílerom je teda nízka) a neistota, akým spôsobom sa kontaktovaný človek zachová, čo znamená podstúpenie vysokého rizika. Tou druhou by bola nízka motivácia malopestovateľov k takému kroku pristúpiť. Ako odstrašujúca by tu pôsobila predovšetkým hrozba vysokých represívnych postihov. Mimo toho, nie každý je schopný svojím priateľom a známym nebezpečnú drogu ponúknuť.

V oblasti primárnej prevencie sa nám zdá, že sme príliš liberálni, a to v zmysle, že sa jej venuje prakticky ktokoľvek a akokoľvek. V súčasnosti je veľa projektov a organizácií, ktoré s drogami nemajú nič spoločné, ale pretože je to „moderná“ téma a je šanca na získanie peňazí, prihlasujú si preventívne projekty športové kluby a podobne. Nejde im o nič iné, než o zabezpečenie chodu svojej organizácie a nové športové vybavenie. Pritom prevenciu

DISKUZNÍ FÓRUM

realizujú akoby tým, že občas usporiadajú nejaký turnaj a niekto, kto sa v drogách nemusí vyznať, povie pár slov o tom, aké sú drogy zlé. Máme pocit, že i na školách prevencia nie je zabezpečená na takej úrovni, ako by bolo potrebné. Ešte stále sú to predovšetkým nárazové akcie, ktoré nemajú žiadnu koncepciu a predovšetkým nie sú komplexné a kontinuálne. Opakuje sa na nich stále dookola to isté. Je potrebné, aby sa dala možnosť uplatniť sa práve na tomto mieste mladým sociálnym pracovníkom pracujúcim, napr. v neziskových organizáciách, ktorí majú odpovedajúce vzdelanie a sú vyškolení pre prácu drogového preventistu. Tí by si mali vytvoriť určitú koncepciu a držať sa jej, a nie realizovať jednu akciu za rok. Možno by bolo vhodné považovať nad zaradením drogovéj prevencie a výchovy k tolerancii do školských osnov ako predmet, ktorý bude pravidelne vyučovaný alebo prednášaný a súčasne by sa mohlo kontrolovať, na akej odbornej a informačnej úrovni sa prevádza.

V tejto súvislosti by sme radi poznamenali niekoľko myšlienok taktiež k pozícií, tzv. protidrogového koordinátora na základných a stredných školách. Jedná sa o relatívne nový a inovačný projekt v našich podmienkach, na ktorom spolupracovalo niekoľko štátnych i mimovládnych organizácií a odborníkov. Ako myšlienka je to podľa nášho názoru veľmi zaujímavá a potrebná. Vieme, že boli vypracované i Minimálne štandardy koordinátora drogovéj prevencie, ale v skutočnosti pracovať v pravom zmysle slova nezačali. Sú to totiž ľudia, ktorí často nemajú k tejto práci vzťah a venujú sa jej viac-menej z donútenia, pretože niekto to na škole robiť musí. Väčšinou majú mnoho iných povinností, pretože musia okrem toho ešte vyučovať svoje predmety alebo robia ešte výchovných poradcov a nemajú ani dostatok priestoru na takúto prácu. A keď už sú motivovaní pre túto prácu, z vyššie uvedených dôvodov na to nemajú vyhovujúce podmienky a stretávajú sa s nepochopením a nevychádzaním v ústrety zo strany ostatných kolegov, ktorí jeho prácu považujú za zbytočnú a nenáročnú. Domnievame sa, že túto pozíciu by bolo treba profesionalizovať, mal by ju vykonávať človek s patričným vzdelaním, so vzťahom k deťom a s pozitívnym postojom voči drogám (v zmysle otvorenosti vzdelávať sa v danej problematike a komunikovať o nej ďalej) a predovšetkým by nemal mať okrem tejto pozície žiadne iné pracovné úlohy na škole, aby sa jej skutočne mohol venovať naplno a kvalitne.

Popri protidrogovej osвете je potrebné, taktiež pracovať na výchove detí a mládeže k zdravému životnému štýlu a posilovaniu ich sebavedomia. V tejto oblasti by štát mal zahájiť plošne rozsiahlu dlhodobú mediálnu kampaň, s využitím osobností z kultúrnej a športovej sféry, ktoré sú jednotlivými vekovými skupinami detí a mládeže uznávané. V ideálnom prípade by realizáciou týchto opatrení mohlo dôjsť k zmene postojov mladej generácie, ktorá by začala na užívanie drog pozeráť ako na „hlúpu nmodernú zábavu“. V posledných rokoch, tiež výrazne ochabla štátna podpora „voľnočasových aktivít“. Zodpovednosť za naplňovanie voľného času detí nesú úrady miestnej samosprávy, školy, záujmové a športové organizácie a pod. Domnievame sa, že by sa v tomto smere mali zvýšiť štátne dotácie týmto organizáciám. Sme presvedčení, že takto vydané peniaze štátneho rozpočtu sú investíciou, ktorá sa štátu bezpochyby v dlhodobom časovom horizonte vráti.

Ďalšou oblasťou našich polemík je substitučná liečba drogovu závislých. V rámci Slovenskej republiky zatiaľ reálne funguje iba jedna metadonová substitučná liečba, a to v Bratislave v Centre pre liečbu drogovéj závislosti na Hraničnej ulici. V Českej republike existuje celkom 8 pracovísk poskytujúcich túto službu s celkovou kapacitou 318 klientov. Myslíme si, že táto liečba nie je reálne schopná pokryť potreby praxe, pretože má obmedzený počet klientov a týka sa predovšetkým klientov z Prahy a Bratislavy. Faktom je, že drogovu závislí sú už niekoľko rokov nielen v hlavných mestách, i keď práve tu sa ich sústreďuje najväčší počet. Pretože metadonová substitúcia je podávaná klientom denne, je to nereálne pre klientov, ktorí sú z inej časti krajiny. Okrem toho máme pocit, že tým, že je to jediná liečba tohoto druhu, a je po nej veľký dopyt, vzniká tu riziko korupcie a do liečby sa dostanú iba „tí

DISKUZNÍ FÓRUM

lepší“. Týmto nechceme nikoho obviňovať ani predkladať tu nepodložené informácie, iba konštatujeme, že je to možné riziko súvisiace s jedinečnosťou a veľkým dopytom, a zdá sa nám byť veľmi reálnym. Veľmi radi by sme boli, keby sa táto liečba realizovala na viacerých pracoviskách a na celom území našich republík. Bolo by to určite plne využívané, i keď o efektívite by sa tiež dalo polemizovať, pretože to je iba droga za drogu. Je to však pre spoločnosť prijateľnejšie a predovšetkým, je to substitúcia distribuovaná lekárom, značne znižuje kriminalitu páchanú za účelom získania finančných prostriedkov na drogu a je to látka, ktorej zloženie je kontrolované, a tým pádom sa dajú dopredu predpokladať možné zdravotné problémy s ňou súvisiace. Zároveň tým, že je podávaná perorálne, znižuje sa riziko prenosu a šírenia infekčných ochorení, ako i iných zdravotných problémov spôsobených intravenóznym aplikovaním drogy.

Na tomto mieste je vhodné vyjadriť sa i k preskripcii drog. Náš názor je i v tejto oblasti dosť liberálny, stotožňujeme sa s ideou predpisovania drog dlhodobým užívateľom. Podtrhujeme však slovo dlhodobým, aby nedošlo k mylnému vysvetleniu, že chceme predpisovať drogy každému, kto ich chce skúsiť, a tým podporovať užívanie drog. Zdá sa nám efektívne predpisovať medicínsky dlhodobým užívateľom drog ich drogu v tom prípade, pokiaľ už nie je nádej na jeho abstinenciu. Pokiaľ užívateľ berie drogy niekoľko rokov (napríklad 10 rokov) a absolvoval neúspešne niekoľko liečení rôzneho charakteru (či už s tvrdým režimom alebo voľnejším, rodinného typu a podobne, ambulantná liečba, hospitalizácia...), je malá pravdepodobnosť, že prestane užívať drogy. Z tohoto dôvodu si myslíme, že by bolo vhodné im predpisovať, napr. heroín, o ktorom by lekár vedel, že je kvalitný, mohol by svojho závislého pacienta pravidelne sledovať (po zdravotnej stránke) a súčasne by tento klient nemusel zháňať finančné prostriedky protizákonnou činnosťou, čím by sa znížila drogová trestná činnosť. Čo sa týka ceny heroínového programu, myslíme si, že jednak heroín ako taký, nie je tak drahý, za koľko sa predáva na čiernom trhu (to si nemyslíme, ale vieme) a jednak, že by sa dal získať zo zadržaného množstva drog na našich hraniciach. V tejto otázke si nie sme úplne istí, pretože naše informácie sú také, že tieto drogy (zadržané) sa musia v celom množstve zneškodniť tým, že sa znehodnotia. Náš návrh znie, aby sa určitá časť týchto omamných látok, určená na základe informácií z terénu a v predpokladanom množstve potrebných látok, vyčlenila na zdravotnícke použitie, prešla by prísnou kontrolou kvality a v prípade vyhovujúcej kvality by bola využívaná na vyššie uvedené účely. Pochopiteľne by bolo potreba vytvoriť príslušné právne ustanovenia a opatrenia na zabezpečenie toho, že by sa dané drogy nezneužívali iným spôsobom ako na medicínske predpisovanie, čím myslíme predovšetkým to, že by sa vyčlenené množstvo zadržanej drogy dostalo na správne miesta, ale nie späť na čierny trh. Toto riešenie, pokiaľ by bolo reálne, sa nám zdá ako vhodné a efektívne z hľadiska celospoločenského. Bolo by totiž postarané o neliečiteľných užívateľov drog a súčasne by to bolo pozitívne riešenie i pre ostatnú časť populácie, pretože by sa znížilo riziko prenosu infekčných ochorení, znížil by sa počet užívateľov drog túlajúcich sa po uliciach za účelom zháňania financií a drog, drogy by im boli aplikované odborne v zdravotníckom zariadení, čím by sa znížil počet užívateľov aplikujúcich si drogu na ulici a súčasne by sa znížila kriminalita páchaná za účelom získania finančných prostriedkov na drogu. Zásadným pravidlom by však muselo byť striktné určené dlhoročné užívanie drog, aby skutočne nedošlo k tomu, že bude voľná distribúcia drog komukoľvek, kto príde k lekárovi so žiadosťou o predpísanie drogy. Podmienkou by podľa nás malo byť, jednak dlhoročné užívanie (napr. už vyššie uvedených 10 rokov), a jednak absolvovanie viacerých liečení z drogovej závislosti. Z toho vyplýva, že by sa jednalo predovšetkým, o užívateľov vo veku okolo tridsať rokov, ak predpokladáme, že problémy s drogovou závislosťou u nich nabrali prudký spád okolo dvadsiatky a približne v tomto období prvýkrát absolvovali liečbu v niektorom liečebnom zariadení.

DISKUZNÍ FÓRUM

Vzhľadom k desivým škodám prinášaným masovou konzumáciou tabaku a alkoholu zastávame názor, že je bezpodmienečne nutné prehodnotiť súčasný postoj k „legálnym drogám“. Nedomnievame sa, že je v Českej republike prílišný priestor pre prohibíciu týchto látok, nie menej zastávame názor, že by štát mal podniknúť radikálne kroky vedúce k zníženiu ich spotreby. Štát by mal v tejto oblasti zvýšiť sankcie za priestupky uvedené v ods. 1 § 30 priestupkového zákona, a to prevažne u písm. f) (umožnenie neoprávneného používania omamných a psychotropných látok osobe mladšej ako osemnásť rokov, ak nejde o čin prísnejšie trestný), tieto priestupky dôslednejšie odhaľovať a tvrdo exemplárne sankcionovať. Ďalej by mal byť novelizovaný zákon o reklame č. 40/1995 Zb. Novelizácie by mali obsahovať obmedzenie reklamy na alkoholické nápoje a tabakové výrobky len na miesta predaja. K úplnému zákazu reklamy na tabakové produkty doposiaľ pristúpili iba 4 štáty: Nórsko, Fínsko, Nový Zéland a Francúzsko. Výsledky tohoto prístupu zhrnula Jarmila Prdečková z Ligy proti rakovine, vo svojom vyjadrení pre Redakciu BBC nasledovne: „Po piatich rokoch boli hodnotené výsledky štátov, v ktorých bola kompletne zakázaná reklama. Spotreba cigariet sa v priemere znížila o 27 percent. Je teda vidieť, že zákaz zmysel má.“

Ďalším efektívnym, avšak politicky iste veľmi nepopulárnym opatrením v oblasti obmedzovania dopytu po týchto látkach, by bolo výrazné zvýšenie spotrebných daní. Popri znížení dopytu by sa tento krok prejavil i zvýšením príjmu štátneho rozpočtu. Štúdia vypracovaná tabakovým koncernom Phillip Morris uvádza, že „spotreba tabakových výrobkov priniesla Českej republike v roku 1999 príjmy vo výške 5,8 miliárd korún.“ Podľa nášho názoru sa dá domnievať, že by prinajmenšom v krátkodobom časovom horizonte tieto príjmy vzrástli. Myslíme si, že by tento razantný krok rozhodne mal byť účinný.

Ďalej navrhujeme rozšíriť ustanovenie § 4 ods. 2 písm. f) (miesta, kde je zakázané fajčenie) zákona č. 37/1989 Zb., o ochrane pred alkoholizmom a inými toxikomániami, v znení neskorších predpisov, o všetky verejné budovy a všetky verejné priestranstvá, kde by fajčením mohli byť obmedzované ostatné osoby. K podobným opatreniam už pristúpili niektoré mestské úrady (napr. Mestský úrad v Karlových Varoch), čo svedčí o tom, že je vôľa problém fajčenia riešiť. Sme si vedomí, že by táto zmena zákona nemusela byť verejnosťou prijatá pozitívne, pretože by mohla byť považovaná za obmedzovanie osobnej slobody. Na druhej strane zastávame názor, že nefajčiari majú právo na to, aby neboli dymom obťažovaní. V súvislosti s fajčením navrhujeme taktiež zvýšiť hornú hranicu sankcií u právnických osôb a fyzických osôb za predaj alkoholu a tabakových výrobkov osobám mladším 18 rokov (§ 4 ods. 1 písm. a), f)). Nemyslíme si, že by odstrašujúci efekt týchto zmien sám o sebe zmenil chovanie fajčiarov a zamestnancov predajných miest. Konečný efekt by závisel predovšetkým na dôslednom zisťovaní a exemplárnom sankcionovaní tohoto protiprávneho jednania. V tomto ohľade sa najviac obávame malej vôle policajtov zaoberať sa týmito drobnými deliktmi. V súvislosti s odhaľovaním protiprávneho jednania predaja alkoholu a tabakových výrobkov neplnoletým osobám navrhujeme, častejšie a dôslednejšie kontroly predajných miest príslušnými orgánmi (obchodné inšpekcie, polícia). Alkohol a tabak by sa taktiež mali stať neoddeliteľnou súčasťou vyššie popísanej štátnej mediálnej protidrogovej kampane.

Vedecké štúdie dokazujúce liečebné účinky marihuany pri rade ochorení, núti k zamysleniu, či by nebolo prínosné legalizovať konope pre lekárske účely. Úpravou zákona č. 167/1998 Zb. o návykových látkach, by bolo možné špeciálne upraviť výrobu a zaobchádzanie s konope a konopnými derivátmi a jeho užívanie ťažko chorými pacientmi. Konope by mohol užívať každý, koho by lekár uznal ako vážne chorého a zároveň v jeho prípade užívanie tejto látky doporučil. Toto doporučenie by muselo byť potvrdené udelením povolenia Ministerstva zdravotníctva na základe dokumentácie o zdravotnom stave pacienta. Veľkou otázkou je však spôsob produkcie liekov obsahujúcich účinnú látku THC. Licencia k produkcii marihuany by bola udelená, buď pacientovi, alebo ním určenému

DISKUZNÍ FÓRUM

zástupcovi (v prípade, že by pacient nechcel, nebol schopný alebo nemal prostriedky k pestovaniu). Licencia by špecifikovala maximálny počet rastlín, ktoré by mohli byť pre daného pacienta pestované. Tento počet by bol závislý na dennom dávkovaní určeným lekárom. Licencia by dovoľovala skladovanie a prepravu látky k pacientovi, pokiaľ by sa miesto produkcie líšilo s miestom bydliska pacienta. Pacientom určený zástupca by musel pre získanie licencie predložiť výpis z trestného registra. Zástupcovi by nebola licencia udelená v prípade, že by bol v minulosti uznaný vinným za porušenie akéhokoľvek zákonného ustanovenia týkajúceho sa drog. Táto podmienka by sa však nemala vzťahovať i na pacienta. Držiteľ licencie by bol povinný urobiť potrebné opatrenia k ochrane rastlín a skladovaných konopných derivátov pred krádežou a písomne oznámiť príslušnému policajnému oddeleniu miesto, kde bude na základe udelenej licencie, ktorej overenú kópiu by bol povinný k oznámeniu priložiť, konopu pestovať. Zákon by taktiež stanovil mechanizmy umožňujúce kontrolu rozsahu pestovaných rastlín a skladovaných produktov. Ťažko odstrániteľným problémom by bola kontrola konopných semienok. Vzhľadom k súčasnému rozsahu nelegálnej domácej produkcie a ľahkej dostupnosti ako finálnych produktov, tak semienok konopy, sa nedomnievame, že by obtiažna kontrolovateľnosť tejto komodity, mala v praxi závažný význam.

Pri našich konzultáciách s Theem van Damem sme sa dozvedeli, že v Holandsku aktívne pracuje záujmová skupina užívateľov drog. Táto myšlienka nás veľmi zaujala, pretože sa táto skupina snaží vystupovať navonok, otvára sa spoločnosti, obhajuje svoje názory pred lokálnym parlamentom a jej predstavitelia sú v kontakte i s politikmi národnej úrovne. Spoločne sa stretávajú nielen oni navzájom, ale okrem iných i s policajtm, ktorých informujú o svojich aktivitách, dokonca mali kvázi „školenia“, kde predvádzali policajtom, ako si aplikujú drogu. Toto predvedenie aplikácie drog malo ukázať policajtom, že pokiaľ si drogu aplikuje užívateľ niekde osamote, nemôže tým nikomu ublížiť, ak po sebe dokonale zneškodní použitú striekačku a ostatný zdravotnícky materiál, ktorý používa. Súčasne to bolo pre mnohých policajtov prvé stretnutie s reálnou aplikáciou drogy a bolo to pre nich niečo nové. Z nášho pohľadu to znie veľmi zaujímavo i preto, že si nedokážeme úplne jasne predstaviť podobnú spoluprácu u nás. Domnievame sa, že u nás je problém v tom, že chýba záujem o podobnú spoluprácu na oboch stranách.

Myslíme si, že ideálnym stavom by bola spolupráca medzi všetkými článkami tohoto reťazca. Ak totiž hovoríme o probléme drog a o drogovu závislých, musíme si uvedomiť, že oni sami svoju situáciu nevyriešia. Jednoducho je potrebné, aby im pomohli jednak odborníci pracujúci v oblasti terénnej práce (streetworkeri), v oblasti liečby a resocializácie, ale aj represívne zložky by sa mali aktívne podieľať na spolupráci pri riešení tohoto problému, ale súčasne i široká verejnosť. V tomto smere by sa mohlo u nás vyskúšať vytvoriť skupinu užívateľov drog, ktorá by mohla komunikovať so zástupcami štátu, či už s lokálnymi politikmi alebo lokálnymi autoritami, s políciou a podobne. Represívne zložky by sa mali podieľať nielen tým, že budú vyšetrovať trestnú činnosť a „robiť si čiarky“ za vyriešené prípady, ale i komunikovať so závislými a udržiavať kontakty s organizáciami, ktoré s touto časťou populácie pracujú. Mala by to byť aktívna spolupráca mimovládnych, štátnych organizácií a všetkých ľudí v spoločnosti. Nie je vhodné zachovať sa, ako mŕtvy chrobák a tváriť sa, že nás sa to netýka, pretože nikto nemôže dopredu povedať, že jeho nič podobného nestretne. Potom, keď už máme doma závislého syna alebo dcéru, je prevažne neskoro snažiť sa všetko vrátiť späť a kontaktovať všemožných odborníkov. Je nevyhnutné vsadiť na dobrú a kvalitnú prevenciu, ktorú budú realizovať ľudia, ktorí to skutočne vedia.

Na záver už iba jedno konštatovanie, ktoré sme už určite v texte uviedli, a síce, že je nevyhnutné zaoberať sa problémom drog a závislosti a brať ho vážne. Mali by sme spoločne skúsiť vytvoriť kvalitný a fungujúci systém, ktorý by zabezpečoval starostlivosť o drogovu závislého od samého začiatku a veľkú pozornosť venovať mladým ľuďom ešte pred

DISKUZNÍ FÓRUM

vyskúšaním drogy, teda zamerať sa na kvalitnú prevenciu. V tejto oblasti nie je konkurencia na mieste, a to by si mali uvedomiť ako štátne orgány, tak i mimovládne organizácie. Malo by nám ísť predovšetkým o klienta a o vyriešenie problému, nie o naše štatistiky a suché čísla, ktoré budeme prezentovať pri presvedčovaní o našej úspešnosti. Nie je vhodné, aby sme medzi sebou bojovali a snažili sa vyhnúť spolupráci, pretože jedine spoločnými silami sa môžeme pohnúť vpred. A to platí nielen pre organizácie a orgány pracujúce v zmysle liberálnych myšlienok, ale i pre orgány v oblasti represie a vo vzájomnej spolupráci a výmene informácií.

Literatura:

DUDEK, P., KYTKA, I. Fajčení se státu vyplatí, tvrdí Phillip Morris, Česká redakcia BBC :
ČR pod lupou, 17. 7. 2001

VOTÝPKOVÁ, D. ČR se připojila k celosvětovému boji s fajčením, Česká redakcia BBC :
ČR pod lupou, 8. 11. 2001

RANOSTAJOVÁ, M.: Liberálny verzus represívny prístup v drogovej problematike na Slovensku, Bratislava 2002

Převzato s laskavým svolením autorů a redakce Alkoholizmu a drogových závislostí, kde byl článek uvedený v čísle 3 ročník 2003.

ZNEUŽÍVÁNÍ DROG — JAK MŮŽE POMOCI RODINA?

Mnoho mladých lidí na celém světě bere drogy. Jak jim mohou rodiče pomoci?

Mladí lidé a drogy

„Museli zemřít?“

Tato otázka se objevila na titulní stránce brazilského časopisu *Veja*. Byla doprovázena fotografiemi milých, zcela normálně vypadajících mladých lidí, kteří zemřeli — zabily je drogy.

Přestože rizika spojená se zneužíváním drog jsou dobře známá, lidé je berou dál a ničí tak svůj život. Narkomanie přijde Spojené státy na 100 *miliard* dolarů ročně. Jsou to jak výdaje na léčení, tak finanční ztráty způsobené sníženou produktivitou práce, ušlou mzdou nebo zločinností. Asi nejvíce však na to doplácí mladí lidé, nebo dokonce i děti. Podle studie uveřejněné v brazilském listu *Jornal da Tarde* 24,7 procenta dětí a dospívajících ve věku od 10 do 17 let vyzkoušelo nějakou drogu.

Není divu, že generální tajemník OSN Kofi Annan prohlásil: „Drogy rozvracejí naši společnost a jsou příčinou zločinnosti a epidemií, jako je AIDS. Zabíjejí naše mladé, naši budoucnost.“ Ti, kdo mají co dělat s drogami, často páchají zločiny, například obchodují s drogami a vraždí. Kromě toho se kvůli narkomanii mnoho lidí stává obětí násilí nebo vede nebezpečný promiskuitní život. Pokud si myslíte, že vaší rodiny se to netýká, buďte opatrní. Jedna zpráva vlády Spojených států uvedla: „Drogy nejsou pouze problémem některých menšin nebo obyvatel chudinských čtvrtí. ... Lidé berou drogy bez ohledu na to, z jaké jsou společenské vrstvy nebo z jaké části země pocházejí. Tento problém může postihnout kohokoli.“

Rodiče si však často nebezpečí uvědomí až tehdy, když je příliš pozdě. Je to vidět na případu jedné brazilské dívky. Její sestra Regina vypráví: „Pila alkohol a rodina to považovala za neškodnou zábavu. Později to však vedlo k tomu, že se svými kamarády začala experimentovat s drogami. Rodiče ji nevedli k odpovědnosti za problémy, které působila, a proto její chování začalo být neúnosné. Několikrát zmizela z domu. Pokaždé, když policie našla nějakou mrtvou mladou ženu, volali otce, aby se přišel podívat, jestli to není ona. Naši rodinu to ničilo.“

Světová zdravotnická organizace uvádí pět základních důvodů, proč mladého člověka mohou drogy přitahovat:

- (1) chtějí mít pocit, že jsou dospělí a že se mohou sami rozhodovat,
- (2) chtějí zapadnout mezi vrstevníky,
- (3) chtějí se uvolnit a mít dobrou náladu,
- (4) chtějí riskovat a bouřit se,
- (5) chtějí uspokojit svou zvědavost.

Pravděpodobnost, že se mladý člověk vydá na takovou zhoubnou cestu, je vyšší, když na něj vrstevníci vyvíjejí nátlak anebo jsou-li drogy snadno dostupné. „Moji rodiče nikdy o drogách nemluvili. Ve škole se o nich učitelé sice zmiňovali, ale nešli do podrobností,“ říká Luiz Antonio, mladík z Brazílie. Začal brát drogy ve 14 letech, protože na něho naléhali jeho spolužáci. Později, když se pokusil s tím přestat, mu jeho „kamarádi“, od nichž drogy kupoval, vyhrožovali nožem a nutili ho, aby je bral dál.

Uvědomujete si, že i vaše vlastní děti mohou být v nebezpečí? Co děláte pro to, abyste je ochránili? Následující článek ukáže některé způsoby, jak mohou rodiče své děti před drogami chránit.

DISKUZNÍ FÓRUM

Jak chránit své děti

„Zdaleka nejdůležitější roli v ochraně dětí před zneužíváním návykových látek hrají rodiče. Musí dětem dávat příklad a poučovat je.“ DONNA SHALALA, TAJEMNICE AMERICKÉHO MINISTERSTVA ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Jako rodič tedy představujete první obrannou linii v ochraně dětí před drogami. Je škoda, že ne všichni rodiče si uvědomují, jak důležitou úlohu mají. Mladý Brazilec Ireneu vzpomíná: „Táta měl pořád hodně práce. Povídal si s námi vždycky jenom chvilku. K drogám nám nikdy nic neřekl.“

Všimněte si, co naopak říká Alexandros, jiný brazilský mladík: „Když v televizi dávali pořady o narkomanech, otec mě i moje bratry zavolal, abychom se šli dívat. Ukazoval nám tím, v jakém hrozném stavu narkomani jsou kvůli tomu, že berou drogy. Někdy té příležitosti využil a ptal se nás, jestli jsme viděli, že by nějací naši spolužáci brali drogy. Tímto způsobem nás varoval před riziky spojenými s drogami.“

Rozebírali jste již se svými dětmi, v čem jsou drogy nebezpečné? Možná se o tom budete muset napřed sami nějak poučit. Křesťanští rodiče mohou svým dětem pomoci, aby si uvědomily, že zneužívání drog jim ublíží i duchovně. Bible nás nabádá, abychom si tělo udržovali čisté v každém ohledu, jak v tělesném, tak duchovním. (2. Korint'anům 7:1) Pravidelné studium Bible může být pro děti účinným ochranným prostředkem.

„Důvěrný přítel“

Je také důležité, abyste měli se svými dětmi důvěrný vztah. Nasloucháte mu opravdu? Cítí se volně, když s vámi hovoří o svých problémech? Co je pro vás snazší — zkritizovat, nebo pochválit? Věnujte čas tomu, abyste své dítě poznali. Má přátele? Co je to za děti? Bible přeče varuje: „Špatná společenství kazí užitečné návyky.“ (1. Korint'anům 15:33) Nebojte se stanovit pevné hranice nebo láskyplně ukázněvat. Bible radí: „Trestej svého syna, a přinese ti odpočinek a tvé duši poskytne mnoho rozkoše.“ (Příslaví 29:17)

Další věcí je, abyste nepodceňovali nebezpečí, které vašemu dítěti hrozí. Někteří rodiče se nechají ukolébat myšlenkou, že jejich dítě pochází z dobré rodiny, a tedy není ten typ, který by mohl mít problémy s drogami. Dr. José Henrique Silveira však vysvětluje: „Drogoví dealéři s oblibou navazují přátelství s dětmi vlivných lidí, protože to pro ně znamená výhodný obchod.“ Ano, dá-li se mladý člověk z dobré rodiny nalákat do této pasti, další mladí jej často budou následovat.

Buďte tedy realističtí. Je třeba, abyste znali počáteční příznaky toho, že někdo bere drogy. Je vaše dítě znenadání uzavřené, sklíčené, nepřátelské nebo s vámi odmítá spolupracovat? Odtahuje se z neznámého důvodu od starých přátel a rodinných příslušníků? Pokud ano, je třeba, abyste tomu věnovali pozornost. Naneštěstí někteří mladí i přes chvályhodné úsilí rodičů podlehnou tlaku a zkoušejí drogy. Co byste měli dělat, pokud se to stane vašemu dítěti?

Když mladý člověk zneužívá drogy

Ireneu vypráví: „Když rodiče na to bratrovi přišli, bral drogy už několik měsíců. Nikdy nepomysleli, že by se jejich dítěti něco takového mohlo stát, a proto je zpočátku zachvátila panika. Jediné, co otce v té chvíli napadlo, bylo bratrovi nařezat.“

Zjistí-li rodiče, že jejich dítě bere drogy, první reakcí je velmi pravděpodobně hněv, zklamání a pocit selhání. Informační leták amerického ministerstva školství však radí: „Nepropadejte panice! A neobviňujte sami sebe. Je velmi důležité, abyste nyní zůstali klidní a zjistili, co se děje... Zneužívání drog se dá předejít. Závislost na drogách se dá léčit.“

Ano, buďte laskaví a přitom pevní, aby se situace ještě nezhoršila. Budete-li projevovat přílišný hněv nebo velké zklamání, mohli byste dítěti ztížit léčbu. Jistě chcete svému dítěti také pomoci, aby z něho byl odpovědný dospělý člověk, který se dokáže sám rozhodovat. Věnujte tedy potřebný čas tomu, abyste mladého člověka poctivými a rozumnými argumenty přesvědčili o tom, že je pro něho prospěšné, aby se z vlivu drog vymanil. Snažte se zjistit, co je v srdci vašeho dítěte, a buďte ochotni mu naslouchat. (Příslaví 20:5)

DISKUZNÍ FÓRUM

Ireneu dále vzpomíná: „Později rodiče změnili taktiku a začali bratrovi domlouvat. Určili mu, kam nesmí jít, a upravili mu rozvrh vyučování tak, aby se každý den nesetkával se stejnými spolužáky. Dohlíželi na to, s kým se kamarádí, a věnovali jemu i nám ostatním více pozornosti.“ Podívejme se na další rodiče, kteří úspěšně zasáhli, když zjistili, že jejich děti zneužívají drogy.

Co vedlo k úspěchu

„Byla to nejhorší věc, jaká nás kdy potkala,“ vzpomíná Marcelo, který žije v brazilském São Paulu. „Ani já, ani manželka jsme si na chování našich dvou synů nevšimli ničeho zvláštního. Často chodili do restaurace se skupinou jiných mladých lidí, o nichž jsme si mysleli, že je dobře známe. Bylo nám hrozně, když nám jeden přítel řekl, že oba naši chlapci kouří marihuanu. Když jsme se jich na to zeptali, okamžitě se přiznali.“

Jak na to Marcelo reagoval? „Manželka ani já jsme nedokázali skrýt zděšení,“ přiznává. „To, že zneužívají drogy, jsme odsoudili, nezpochybňovali jsme však, že jako lidé jsou hodnotní. Dohodli jsme se, že od té chvíle bude naším cílem pomoci synům, aby se ze závislosti na drogách dostali. Otevřeně jsme o tom se syny promluvili a oni naše podmínky přijali. Pokračovali ve studiích a také mi dál pomáhali v práci. Nechodili už na žádná společenská setkání sami. Svou lásku jsme jim dávali najevo nejen při zvláštních příležitostech, ale denně. Vzhledem k tomu, že pracuji na stavbách, bral jsem je s sebou tak často, jak jen to šlo. Trávili jsme více času zábavou, povídali si o budoucnosti a o hodnotných cílech v životě.“ Marcelo a jeho žena tak dokázali pomoci svým synům, aby se osvobodili z vlivu drog.

Uvažujme o tom, jak postupoval jiný brazilský otec. Jeho syn Roberto vzpomíná: „Když otec zjistil, že bratr bere drogy, nezkritizoval ho ani ho přísně neukáznil. Dal mu najevo, že je jeho přítel, a tím si získal jeho důvěru. Zjistil si, jaké má kamarády a jaká místa navštěvuje, a pak začal bratrovi dokazovat, že nepotřebuje ani drogy, ani takové přátele. Říkal mu, že ho nechce po nocích někde hledat.“ Otce v tomto úsilí plně podpořila i bratrova nevlastní matka. Oba se shodli na tom, že nesmí ztrácet čas, a rozhodli se, že mu budou pomáhat doma.

Nevzdávejte se!

Vychovávat děti v dnešních ‚kritických časech, s nimiž je těžké se vyrovnat‘, je někdy opravdu náročným a vyčerpávajícím úkolem. (2. Timoteovi 3:1) Přesto byste nikdy neměli zanedbávat vlastní citové a duchovní potřeby. (Matouš 5:3) Velmi pravdivá jsou slova v Příslovích 24:10: „Ztratil jsi odvahu v den tísně? Tvé síly bude poskrovnu.“ Hodně síly lze najít ve společnosti pravých křesťanů. Podporu a povzbuzení můžete načerpat například na shromážděních v sále Království svědků Jehovových. (Hebrejcům 10:24, 25)

Vést rodinu k víře v Boha je skutečně ta nejlepší ochrana před drogami. Bůh samozřejmě nebude mladé lidi nutit, aby žili určitým způsobem. Dává nám však spolehlivé rady. V Žalmu 32:8 Bůh říká: „Způsobím, abys měl pochopení, a budu tě poučovat o cestě, po níž bys měl jít. Budu radit s okem upřeným na tebe.“ Bůh je milující nebeský Otec a chce mladé lidi chránit, aby neutrpěli žádnou citovou, tělesnou nebo duchovní újmu. (Přísloví 2:10–12) Rodiče si navíc mohou být jisti, že Bůh podpoří i je, když budou odhodláni vychovávat děti „v kázni a v Jehovově myšlenkovém usměrňování“. (Efezanům 6:4)

Obtíže spojené s výchovou dětí v dnešním světě se však přesto někdy mohou zdát nepřekonatelné. Existuje naděje, že se to změní k lepšímu?²

Odborná pomoc

Někteří rodiče se rozhodnou, že pro jejich děti bude nejlepší, aby se ze závislosti léčily pod lékařským dohledem. Je osobním rozhodnutím rodičů, jaký konkrétní druh léčby zvolí.

² Svědkové Jehovovi publikují informace, které rodičům pomáhají rozebírat s dětmi náměty, jako je zneužívání drog a podobně. Viz například 33. a 34. kapitoly knihy *Otázky mladých lidí — Praktické odpovědi*.

DISKUZNÍ FÓRUM

Kvalita péče v jednotlivých léčebných ústavech se však velmi liší, a tak je dobré, aby rodiče nejprve prozkoumali kvalitu poskytované péče, a teprve pak tam poslali své dítě.

Pomoc pro ty, kdo se zbavují závislosti

Jsi mladý člověk, který se pokouší osvobodit ze závislosti na drogách? Pokud ano, pak zjistíš, že čtení Bible a uplatňování toho, co jsi poznal, ti v tomto úsilí může pomoci. Zvláště užitečná pro tebe bude kniha Žalmy, neboť jsou zde vyjádřeny mnohé bolestné emoce, které nyní prožíváš. Také ti pomůže upřímně se k Bohu modlit a svěřovat se mu se svými nejnítěrnějšími pocity. (Filipanům 4:6, 7) Bůh podporuje ty, kdo si přejí, aby se očistili a mohli mu sloužit.

Svět bez drog je na dosah

Dovedete si představit, že by ze světa zmizelo zneužívání drog? Generální tajemník OSN Kofi Annan vyzval všechny národy, aby o dosažení tohoto cíle usilovaly. Prohlásil: „Musíme podniknout nové a různé kroky, abychom s touto metlou bojovali, protože se do této léčky chytilo příliš mnoho našich dětí.“

Vedoucí představitelé se možná shodují na tom, že celosvětovou produkci i distribuci drog je třeba snížit, avšak úkol, který před nimi stojí, je nepředstavitelně obtížný. Hennadij Udovenko z Ukrajiny, který předsedal zvláštnímu zasedání Valného shromáždění OSN, se vyjádřil, že „s předpokládaným obratem 400 miliard dolarů ročně je obchod s narkotiky jednou z nejvýnosnějších ilegálních činností... Dokáže zkorumpovat nebo destabilizovat světové finanční trhy.“ Dodal, že problém drog je „celosvětovým jevem a žádný národ si nemůže myslet, že není ohrožen“.

Svět zbavený nebezpečných drog si možná lze představit jen stěží. Prokázalo se nade vše pochybnost, že lidské vlády nejsou schopny drogy vymýtit. Nikdo však nemůže zabránit Všemohoucímu Bohu, aby vytvořil pozemský ráj, v němž budou všechny citové, tělesné a duchovní potřeby lidí uspokojeny. (Žalm 145:16; Lukáš 23:43; 2. Petra 3:13) Podle proroka Izajáše se Boží slovo „nevrátí k Bohu bez výsledků, ale jistě učiní to, co ho těší, a jistě bude mít úspěch v tom, k čemu je poslal“. (Izajáš 55:11)

Tato naděje může být nesmírně užitečná již nyní. Vidíme to na příkladu bývalého narkomana Edmunda. Když uvěřil biblickému slibu, že přijde spravedlivý nový svět, přimělo ho to, aby se na svůj život začal dívat jinak. Říká: „Dříve jsem životem mrhal jako hlupák.“ Nyní touží mít Boží schválení a je to pro něho motivací, aby se drogám vyhýbal. Ano, poznání o Bohu a o jeho slibech nás může motivovat už dnes, abychom oblékli „novou osobnost, jež byla stvořena podle Boží vůle v pravé spravedlnosti a věrné oddanosti“. (Efezanům 4:24)

Z důvěrného vztahu ke Stvořiteli se nyní těší také mnoho jiných bývalých narkomanů. Zvláštní význam pro ně mají slova žalmisty, která zní: „Na hříchy mého mládí a na má vzbouření nevzpomínej. Vzpomínej na mne přece podle své milující laskavosti, kvůli své dobrotě, Jehovo. Dobrý a přímý je Jehova. Proto poučuje hříšníky o cestě.“ (Žalm 25:7, 8) To, že se vzpurné dítě může napravit, je pro rodiče velkou útěchou. Svým úsilím mu rodiče mohou pomoci zvládnout boj se závislostí a „pevně se chopit skutečného života“, z něhož se budeme těšit v Božím novém světě. (1. Timoteovi 6:19)

Některá jména uvedená v textu byla změněna.

Redakce Bulletinu Národní protidrogové centrály získala souhlas s přetištěním seriálu článků *Zneužívání drog – Jak může pomoci rodina?* Seriál byl publikován v časopise *Probudte se!* z 8. dubna 2003. Podstatné části článků přetiskujeme, aby naši čtenáři měli přehled o širokém spektru názorů na řešení drogové problematiky. Časopis *Probudte se!* vyjadřuje oficiální stanoviska Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi a v něm je celý text přetištěných článků.

DROGY A KULTÚRA V SLOVENSKÝCH MASOVÝCH MÉDIÁCH

Michal FRANK

(Drogy sú na Slovensku tabu - buď sa o nich nepíše alebo nemôže písať)

„Drogová závislosť je úžasná,“ pospevovali si začiatkom deväťdesiatych rokov chlapani z Hexu. Nech už to mysleli akokoľvek, nikto im to nezazlieval. Veď prečo by aj. Prešlo pár rokov a situácia sa radikálne zmenila. Stačil k tomu jediný kontroverzný rozhovor známeho speváka v najsledovanejšej televízii. Tento okamih vyvolal na Slovensku mediálnu hystériu na tému drogy... Zarážajúci bol na tom fakt, že slovenské masmédiá neboli na túto tému vonkoncom pripravené a objektivita sa v tom čase stala neznámym pojmom. Achillova päta masmédií.

Späť k téme, teda k médiám a ich pôsobeniu počas „kauzy Müller“. Hystériu vyvolal rozhovor Richarda Müllera v televízii Markíza, kde sa priznal, že berie drogy a objasnil svoje účinkovanie na koncerte v Zlíne, na ktorom sa zblielkol donaha a pýtal si od publika pervitín. Takýchto „priznávajúcich sa“ rozhovorov celebrit je iks všade vo svete a nič strašné sa nedeje. Ide predsa o názory bývalých či praktizujúcich narkomanov z radov umelcov, nie o propagáciu drog. (Malý sarkazmus: potom by museli prvých 15 minút filmu *Trainspotting* vystrihnúť, a okrem toho zakázať celú bitnickú literatúru, texty Boba Dylana, Velvet Underground či Beatles. Ono to však nie je až také absurdné, ako to vyzerá. STV dostala nie tak dávno päťdesiatistisícovú pokutu za to, že pustila klip Afromana, v ktorého skladbe počul narážky na marihuanu, čo je vskutku taký nonsens, že ak ho kompetentní z Rady STV mysleli vážne, mali rovno zakázať 90 percent akejkoľvek terajšej hudobnej produkcie a púšťať iba takú Marcelu Molnárovú, ak ale náhodou nespieva „až bude pokosená tráva“.)

Pred „škandalóznym“ televíznym výstupom R. Müllera dal on sám v mnohom škandalóznejší rozhovor pre Domino fórum a nikomu to neprekážalo. Predsa len, počet percipientov Domina a najsledovanejšej televízie je neporovnateľný.

Reakcie tlače.

Rozhovor s Müllerom reagujúci na spomínané udalosti v Zlíne odvysielala televízia Markíza 6. marca 2000 o 22.45 hodine. Pôsobil ako rozbuška a v oblasti drog rozčeril doposiaľ neobvykle pokojnú hladinu verejnej mienky na Slovensku. Podnetom pre trestné stíhanie speváka, ktoré bolo po roku zastavené, bol jeho výrok: „*Pokiaľ niekto skonštatuje, že proste drogy sú a priori zlá vec, tak podľa mňa ich nikdy nevyskúšal.*“

Minimálne dva týždne živila kauzu slovenská tlač. A je jedno, či išlo o pravicovo, alebo ľavicovo ladené mienkotvorné denníky. Zoberme si takú Pravdu a SME. Kauza v tlačených médiách vypukla (kvôli uzávierkam) 8. marca 2000, i keď treba uviesť, že v Pravde sa článok s nadpisom *Müllerove drogové úlety* objavil ešte predtým (4. 3.). Čo teda písali 8. marca 2000 o „kauze Müller“? Denník SME jej venoval článok na prvej strane *Rusko: Markíza je za každú exhibíciu*, na piatej strane sa objavili hneď tri články - v jednom z nich hovoril o Müllerovi jeho kolega Oskar Rózsa, ďalším článkom bola anketa s psychiatrami, posledný článok mal titulok *Polícia nemá za čo Müllera stíhať*. Zároveň tieto noviny priniesli na šiestej strane venovanej komentárom článok Petra Tótha, komentátora tohto denníka, s ostrým názvom *Dajte mu náhubok*. Išlo o prvý komentár v denníku SME na danú tému a tento komentár bol tvrdý a emocionálne ladený. Peter Tóth v ňom používal slová ako „*zvrhlosť*“, tvrdil, že Müller „*okrem seba propagácie velebil drogy ako inšpiráciu kreativity*“, a komentár končil priam ultimatívными slovami: „*Médiá sú však zodpovedné za šírenie takýchto obľudností. Ich autorom by nemali dávať priestor, ale náhubky na huby.*“

DISKUZNÍ FÓRUM

Pravda zareagovala na situáciu podobne ako SME. Na prvej strane sa síce 8. marca 2000 neobjavila žiadna správa, zato na dvojke sa objavil príspevok s názvom *Proti rozhovoru s Müllerom protestovali diváci*, a na šiestej strane, ktorá je aj v Pravde venovaná komentárom, vyšiel článok *Drogy, Markíza a Richard Müller* z pera komentátora Pravdy Vladimíra Jancuru. Ten bol menej ostrý a útočný než komentár Petra Tótha, avšak postoj Jancuru bol podobný ako ten Tóthov: „*V tomto prípade možno treba diskutovať skôr o Markíze ako o Müllerovi.*“ V podobnom duchu pokračovali denníky Pravda a SME v písaní o spomínaných témach aj v nasledujúcich dňoch. Za všetky spomeňme komentár z Pravdy, ktorého autor označil prácu kolegov z Markízy, ktorí v princípe spravili to isté, čo Pravda 4. marca, za „*mediálny hyenizmus*“. V emóciami nabitej atmosfére by sa to dalo uznať, rovnako ako to, že ďalšieho kolegu J. X. Doležala označil za „*exota*“ a „*exhibicionistu*“. Nazvať ho však slovom „*psychopat*“ bolo určite minimálne nepatričné. V podobnom duchu sa niesli aj komentáre a poznámky SME. Krajne negatívna reakcia, ani náznak hľadania súvislostí, bulvarizácia témy. Taká bola vizitka dvoch najrešpektovanejších mienkotvorných denníkov. A ani ostatné médiá na tom poväčšine neboli omnoho lepšie.

Išlo o kampaň?

Richard Müller, jeho spolupracovníci i vydavatelia svorne tvrdili, že v prípade mediálno-drogovej aféry nešlo o premyslenú reklamnú kampaň. Asi naozaj nešlo, ale ak to mala byť kampaň (podľa štýlu, že každá reklama, i negatívna, je reklama), tak sa nesmierne vydarila. Pozrime ešte raz na denníky SME a Pravda, a porovnávejme priestor, aký venovali Müllerovi pred kauzou a v jej čase. Výsledky sú zaujímavé. Porovnáваме - označme to - „*čas pred*“, počas ktorého sa nehovorilo o Müllerovom rozhovore pre Markízu a o súvisiacich okolnostiach a „*čas po*“ odvysielaní rozhovoru, akýsi prime-time „*kauzy Müller*“.

„*Časom pred*“ je myslené obdobie okolo odovzdávania cien Hudobnej akadémie, takže bol veľký predpoklad, že sa Müller v novinách objaví (čo v inom období nebývalo pravidlom). V Pravde sa navyše už vtedy objavila aj správa o Müllerových drogových škandáloch a do „*času pred*“ rátame aj 6. a 7. marec, pričom „*časom po*“ je myslené až obdobie od 8. marca, kedy už tlač stihla reagovať na inkriminované televízne interview.

Výsledky hovoria jasnou rečou. V Pravde počas „*času pred*“ (v dňoch 28. 2. až 7. 3. 2000) vychádzal priemerný počet Müllerových fotografií na číslo = 0,25, priemerný počet článkov denne = 1, denný priemer počtu spevákovho mena v titulkoch = 0,25 a priemerný počet centimetrov štvorcových pri článkoch o Müllerovi na jedno číslo = 124. Cez „*čas po*“ (8. 3. až 18. 3.) bol Müllerov denný priemer v Pravde nasledovný: Počet foto: 0,3; počet článkov: 1,6; počet mena v titulkoch: 1; počet cm štvorcových: 702.

Prerátané na vtedajšie ceny inzercie (bez zliav a prirážok), výsledné centimetre štvorcové, ktoré vzišli z rozdielu medzi materiálmi z obdobia „*po*“ a „*pred*“, mali inzertnú hodnotu v priemere vyše tridsaťtisíc korún denne. Podobne by na reklame ušetril aj v SME, aj keď asi o polovicu menej. V týchto novinách boli Müllerove štatistické údaje počas „*času pred*“ nasledovné: Počet foto: 0,125; počet článkov: 0,25; počet mena v titulkoch: 0; počet cm 2: 94. V „*čase po*“ vykazoval denný priemer nepomerne vyšší: Počet foto: 0,22; počet článkov: 2,1; počet mena v titulkoch: 1; počet cm 2: 251.

Z týchto výsledkov jednoznačne vyplýva, že o Müllerovi sa písalo ďaleko viac v čase drogo-mediálnej aféry než inokedy, vrátane času udeľovania cien tzv. Grammy. Reklama, možno nechcená a neplánovaná, teda bola účinná. Potvrzuje to aj predaj jeho vtedy vydaného albumu Richard Müller a hosté, ktorého sa predalo 60-tisíc nosičov. A bolo by sa omnoho viac, keby sa na trhu neobjavili pirátske kópie, ktoré obsahovali jednu pieseň navyše. A to (dodnes úradne neexistujúci) song Nahý, ktorý sprevádzala ďalšia drogo-mediálna aféra, ktorú však na tomto mieste podrobne rozpisovať nebudeme.

DISKUZNÍ FÓRUM

Ako reagovali politici

Politickým stranám sa očividne nechcelo zobrať si v uvedenom čase drogovú agendu, takmer všetky strčili hlavu do piesku. Akurát DS a KDH sa ozvali jasne, pričom jednoznačne podporili nulový variant tolerancie voči akýmkoľvek drogám. Potichu sa s týmto programom stotožnili všetky vtedy relevantné strany. Svedčia o tom odpovede na otázku, aký názor má ich strana na eventuálnu legalizáciu mäkkých drog (podľa holandského modelu). Ján Budaj, predseda DU, sa sám nazývajú liberálom, mienil: „Slovensko má dosť návykových látok a smer, ktorým sa treba vydať, aby sme boli úspešnou spoločnosťou je opačný - menej alkoholikov, žiadni drogoví dileri, konkurencieschopná mladá generácia. Liberáli už všade vo svete vedia, že moderné je byť zdravý.“

Robert Fico zo Smeru bol tiež proti, i keď možnosť dekriminalizácie pripustil: „Som zásadne proti uvoľneniu právnej úpravy postihujúcej obchodovanie s narkotikami. Pokiaľ však ide o osobnú spotrebu, mohli by sme naozaj uvažovať o tom, že pri zadržaní osoby, ktorá má pri sebe preukázateľne drogy len na osobnú spotrebu, by sme postupovali inak ako s použitím trestného zákona. Holandský model je príliš liberálny a zdá sa, že má viac nevýhod ako výhod, preto sa k nemu nehlásim.“

Vtedajšia tlačová tajomníčka vládnej SOP Oľga Pietruchová uviedla: „Na Slovensku takéto riešenie momentálne a ani v najbližšej budúcnosti neprichádza do úvahy, naša verejnosť a spoločnosť na takúto liberalizáciu nie je pripravená a ani by ju neprijala pozitívne. Podľa nášho názoru cesta ku závislosti na tvrdých drogách vedie cez drogy ľahké, preto ich legalizáciu nebudeme podporovať.“

Ako bonbónik dodáme názor sociálnych demokratov z SDSS, de facto predchodcov neskorších juniorov SDA. Čuduj sa svete, aj budúci „dekriminalisti“ rigorózne vyhlasovali: „Zo všetkých nami zozbieraných materiálov jasne vyplýva, že legalizácia mäkkých drog je pre spoločnosť nerentabilná, pretože s legalizáciou stúpa počet užívateľov mäkkých drog a v závislosti na tom aj počet závislých na tvrdých drogách. Keďže priemerný narkoman spôsobí ročne približne dvesto trestných činov, a náklady na liečenie, detoxikáciu a resocializáciu sú taktiež nemalé, je jasné, že Slovensko na to proste nemá a určite by to nebolo prípustné zo žiadnej strany. To iste vychádza aj z výsledkov tzv. holandského modelu.“

Čo s tým

Slovenské médiá v čase „kauzy Müller“ svoju úlohu nezvládli. To je fakt, jasný a preukázaný. Či sa z toho poučili, ťažko povedať. Faktom ostáva, že namiesto práv na informácie zvíťazil bolševický model cenzúry, v zmysle „o čom sa nepíše, to nie je problém“. Hlavným odborníkom na tému drogy, ktorého vyjadrenia vtedy médiá hltali priam ako slovo Božie, bol MUDr. Alojz Rakús. Ten istý MUDr. Rakús, ktorý sa stal polrok na to posmeškom novinárov pre svoje vážne myslené tvrdenia, že homosexualita je choroba, a dá sa liečiť. Akýkoľvek iný názor na drogy a na Müllerov rozhovor bol nepripustný. Hneď sa vynorili obvinenia, že ide o propagáciu drog, teda o trestnú činnosť.

Problém sa však nevyrieši tým, že sa o ňom bude (musieť) mlčať. Ostáva dúfať, že drogová problematika prestane byť na Slovensku tabu, a stane sa z nej štandardná mediálna i politická agenda.

Michal Frank, autor (1977) je redaktorom denníka Korzár

Pozn.: Tento materiál bol napísaný pre BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY Praha a týždenník SLOVO. Autor sa tejto téme podrobnejšie venoval v diplomovej práci, ktorej znenie nájdete aj na internete, na adrese www.frenky.sk. Tento text sa nevenuje problematike drogových závislostí. Tento text nie je v žiadnom prípade propagovaním ani návodom na užívanie akýchkoľvek drog.

Zpěvák Müller má na krku kvůli drogám vyšetřovatele

BRATISLAVA (ivi) – Slovenskému zpěvákovi Richardovi Müllerovi hrozí, že za své nedávné výroky v médiích o pozitivním vlivu drog na jeho tvorbu může jít za mříže. Šéf slovenských vyšetřovatelů Jaroslav Ivor v pondělí prohlásil, že Müller je podezřelý z trestného činu propagování narkomanství.

„Předal jsem materiál o Richardu Müllerovi Okresnímu úřadu vyšetřování v Bratislavě pro podezření z šíření toxikomanie,“ řekl doslova. Podle Ivora zpěvák v rozhovoru pro televizi Markíza dělal reklamu drogám a přímo či nepřímo naváděl k jejich užívání. Šéf vyšetřovatelů upozornil, že i když se Müller distancoval od užívání tvrdých drog, slovenský trestní řád nerozlišuje

mezi tvrdou a měkkou drogou. V případě prokázání viny hrozí Müllerovi trest odnětí svobody od jednoho do pěti let. Kdyby mu bylo prokázáno, že k drogám naváděl osoby mladší 18 let, hrozí mu trest od dvou až do osmi let.

Vyšetřovatelé budou rovněž prověřovat, zda k šíření toxikomanie nepřispěla také televize Markíza tím, že

k tomu dala zpěvákovi prostor. „Protože však Müller sám požádal o možnost vystoupení, nebudeme postupovat v prvním plánu proti médiím, které mu prostor poskytly,“ dodal Ivor.

Müller v televizi Markíza minulého pondělí přiznal, že po třech měsících abstinence se opět vrátil k drogám, a pochvaloval si je jako zdroj tvůrčí inspirace.

Právo ze dne 14. března 2000

HEROINOVÁ POLITIKA

Časopis „Ježenědělnyj žurnal“ č.41 ze 26.října 2003 str. 12-15

Cíle jsou stanoveny, úkoly jsou dány, nový státní výbor přikročil k boji s obchodem s drogami generálplukovník Viktor Čerkesov mění strategii boje s drogovou trestnou činností

Na otázky dopisovatelky „Žurnálu“ Vity Mač odpovídá vedoucí Státního výboru Ruské federace pro kontrolu nad obchodem s omamnými a psychotropními látkami Viktor Čerkesov.

Viktore Vasiljeviči, nakolik je přesné nedávno uveřejněné číslo, že v Rusku jsou čtyři miliony narkomanů ? Jaká je metodika výpočtu ?

Podle údajů ministerstva zdravotnictví se v Rusku eviduje kolem 500 tisíc narkomanů. Ve světové praxi existuje metodika odhadu reálného množství občanů závislých na drogách, ta dává počty šestkrát až osmkrát vyšší než je počet oficiálně registrovaných narkomanů. Jejich převážná většina se na lékaře neobrací. Údaje soukromých klinik také nelze použít; za prvé na tyto kliniky se díky vysokým cenám dostanou jen nemnozí, za druhé, léčení je tam zpravidla anonymní. Proto oficiální počty neodpovídají realitě.

V jakých oblastech Ruska je největší problém s drogami ?

Tradičně je to Moskva, Moskevská oblast, Petěrburg, Jekatěrinburg, Kaliningradská oblast, jih Ruska. Moskva byla a zůstává původním uzlovým bodem. Na počátku devadesátých let jsme drogový trh jako takový neměli. Ale teď nastoupily nové trasy pašování : z jihovýchodní Asie (tak zvaného Zlatého trojúhelníku), ze zemí Zlatého půlměsíce (Pákistán, Afghánistán, Írán) a z Latinské Ameriky. Několik let Rusko sloužilo jako tranzitní zóny, potom podél tras začaly vznikat trhy prodeje drog, zvláště ve velkých městech, kde lidé mají peníze. V oblastech ekonomické deprese je trh s drogami málo rozvinutý. U nás existují území, kde se obchod s drogami změnil na prvek agrární ekonomiky. Řekněme v některých oblastech Sibíře část obyvatelstva žije z pěstování konopí a jeho prodeje příchozím nákupčím, jiný zdroj obživy nemají. Ale nikoho ani nenapadne tam dovážet například drahý kokain – kdo ho tam koupí? Co s týče nejrozšířenějších drog, tak byl v posledních letech pozorován ohromný nárůst spotřeby heroinu. Pochází plně z dovozu, Rusko samo heroin nevyrábí, ale dovezli ho tolik, že dokonce klesla cena.

Existují dva radikální návrhy, jak bojovat se šířením drog : zavést trest smrti, nebo naopak legalizovat lehké drogy jako v Nizozemsku. Jaké je Vaše mínění ?

Nesouhlasím ani s jedním, ani s druhým. Není nutno hovořit o trestu smrti – v Rusku na něj platí moratorium. Kromě toho současné zákony ani za drogové trestné činy nepočítají s trestem smrti. Důležitější by bylo nezpřísnovat tresty, ale dát do pořádku soudní praxi – za drogové trestné činy je třeba odsuzovat na 10-15 let v rámci platného zákonodárství, ale vždyť u nás se ukládají dokonce i podmíněné tresty. Moje mínění je : za prodej drog za přitěžujících okolností je třeba odsuzovat k doživotnímu odnětí svobody. Hlavní věc je „odpojit“ zločince z drogového systému. Legalizaci drog považuji za nepřijatelnou. Dělení drog na „měkké“ a „tvrdé“ je dosti podmíněné. Mnozí začínají s „lehkými“, potom přecházejí na heroin, a už se zapíná „časovač“, člověku zbývá pět, sedm let života. Drsná skutečnost nám nedává právo ani přemýšlet o podobných experimentech.

Jaké jsou v této situaci úkoly výboru ?

Bezprostřední boj s organizovanou zločinností v oblasti obchodu s drogami. A to nikoliv s drobnými prodejci, ne s domácími narkomany. Do poslední doby se mimo vliv systému ochrany práva nacházel klíčový článek drogové zločinnosti – organizované kriminální struktury, které vytvářejí a kontrolují trasy přepravy drog, velkoobchodní základy, legalizují nelegálně nabyté prostředky. Drogová trestná činnost se stává velice vážným ekonomickým faktorem. Její následky jsou krajně nebezpečné. Jeden z nich je spojení s terorismem. Peníze vydělané na obchodu s drogami dovolují nakupovat zbraně, vytvářet bojové jednotky pro přípravu a provádění teroristických činů.

Množství peněz z drog, které zůstávají ve stínu, neustále roste. V Rusku výnosy z obchodu s drogami dosahují ohromných rozměrů : 8 – 10 miliard dolarů za rok. Tyto prostředky se legalizují prostřednictvím fiktivních smluv o hospodářské činnosti, bankovní převody, nákupy nemovitostí atd. Problém je v tom, že zatím nemáme dostatečnou praxi pro odhalení těchto mechanismů. Vypracovat metody jejich zjištění, to je náš úkol pro nejbližší budoucnost. V celém světě se efektivita zvláštních služeb hodnotí podle objemu zadržených drog a hodnoty konfiskovaných materiálních statků. Ale u nás se dosud vycházelo v zásadě z nejjednodušších ukazatelů : kolik bylo zahájeno trestních stíhání, kolik lidí bylo obviněno, kolik odsouzeno.

Z toho vychází, že váš resort byl zřízen proto, že jiní se s úkolem nevyrovnali ?

V té podobě, jak byl úkol před ně postaven, tak ho řešili a vyrovnávali se s ním. Ale nyní přicházíme k závěru, že samotná taktika práce přestala odpovídat reálně vzniklé situaci. Proto se opatření, přijímaná ministerstvem vnitra, přežila. Správa pro boj s nezákonným obchodem s drogami rok od roku vykazovala čím dál tím více trestných činů. Ale i počet narkomanů se několikrát zvyšoval. Rozrůstaly se také ruské drogové trhy. Zdálo se, že s objemem odvedené práce je vše v pořádku, ale situace ohledně drog se stávala stále dramatičtější.

Nebylo možné nechávat všechno tak jako dříve, protože v Rusku za deset let drogová zločinnost stoupla patnáctkrát. Při tom se obchod s drogami přesvědčivě rozvíjí., formuje vědomí spotřebitele. K tomu se využívá všechno možné : diskotéky, televize, literatura.

V dřívějších letech byli narkomani v naší zemi prakticky vydědění. Dnes se drogová kultura snaží převést drogy z kategorie nepřijatelných jevů do kategorie něčeho všedního, jakési podivnosti, pocitu slasti a tím otupit pocit nebezpečí. Droga, to je bezpochyby zlo. Zbavuje člověka toho nejdůležitějšího, jeho vlastní vůle, a tím i jeho života. Známe cenu toho nebezpečí : dnes jsou to 4 miliony životů našich spoluobčanů, u kterých jsme začali náš rozhovor. A není to v tom, že narkomanů máme více, než v jiných zemích. Tak například v Americe jich není málo, i když tam třicet let pracuje DEA, nejvýkonnější speciální služba s obrovskými materiálními zdroji čítající kolem deseti tisíc pracovníků. Problém je v tom, že tempo rozvoje drog v Rusku se natolik zrychlilo, že pokud nezměníme povahu protipatření vůči této hrozbě, budeme čelit demografické, sociální a kriminální krizi.

Nedávno jste byl v Tádžikistánu, je to zjevně spojeno s růstem přisunu heroinu z Afghánistánu ?

Rozšířené tvrzení, že změny režimů mají vliv na objem výroby heroinu v Afghánistánu, není pravdivé. K prudkému poklesu výroby drog došlo pouze v posledním

roce vlády Talibánu. Ve všech ostatních letech byl objem trhu s narkotiky v Afghánistánu veliký. Co se teď v této zemi děje? problém je v tom, že jediná fungující část její ekonomiky je opiová ekonomika. Rolníci si vydělávají pěstováním máku. Ze suroviny se vyrábí heroin, zisky z prodeje opia a heroinu jdou i k nechvalně známým polním velitelům atd. reálně afghánské orgány nejsou schopny mít vliv na rozsah výroby drog u sebe doma ve své zemi. Za léta války je stát jako takový zničen.

Jaké jsou úkoly vašeho resortu v tomto směru?

Jedním z hlavních úkolů je vytvoření a upevnění bezpečnostního pásu kolem Afghánistánu. Je mnohem jednodušší vybudovat kolem země vyrábějící drogy pevný systém ochrany, než potom lovit zásilky drog tisíce kilometrů od místa jejich výroby. Dnes existují dva základní směry převozu drog z Afghánistánu do Evropy – severní trasa (přes země střední Asie a Rusko) a jižní trasa, jdoucí přes Pákistán nebo Írán do Turecka a dále přes Balkán. Vzhledem k tomu, že ve většině zemí střední Asie je hranice špatně chráněná, zaktivizovala se severní trasa. A nikoliv náhodou pro první zahraniční služební cestu našeho resortu byl vybrán právě Tádžikistán. Tento směr je pro Rusko klíčovým. V Tádžikistánu máme možnost jako nikde jinde v kladném smyslu ovlivnit situaci. Příčin je několik. Za prvé je to zásadový postoj politického vedení Tádžikistánu. Prezident Rachmonov se stal iniciátorem vytvoření speciální Agentury pro kontrolu drog v této zemi v rámci projektu OSN. Za druhé, v Tádžikistánu, jak je známo, jsou rozmístěna naše pohraniční vojska, která chrání velkou část afghánsko-tádžické hranice. A drog zabavují více, než kdokoliv jiný. Už se objevily konkrétní výsledky naší práce: nedávno jsme společně s tádžickými kolegy a pracovníky Pohraniční služby FSB Ruska uskutečnili operaci, v jejímž důsledku bylo v Tádžikistánu zabaveno 78 kilogramů heroinu připraveného k přepravě do Ruska. K našim hranicím tento smrtelný náklad nedošel.

Státní výbor Ruské federace pro kontrolu nad obchodem s omamnými a psychotropními látkami byl založen v březnu 2003 jako hlavní orgán s „drogovým profilem“. Vede ho bývalý zplnomocněný představitel prezidenta v Severozápadním federálním okruhu generálplukovník Viktor Čerkesov. Do nové struktury přešli pracovat příslušníci Správy pro boj s nelegálním obchodem s drogami, FSNP, Federální služby bezpečnosti. Od 1.července byl výbor obdařen federálním zákonem všemi pravomocemi v oblasti operativně-pátrací činnosti. Je zde operativní, vyšetřovací, analytická, finančně-ekonomická a kriminalisticko-expertizní správa, útvar zvláštního určení, správa pro kontrolu nad legálním obchodem s omamnými a psychotropními látkami, správa mezirezortní koordinace v oblasti prevence a další. Resort má také správní pravomoci, například právo odebrat licenci podnikům a organizacím, které porušují pravidla práce s omamnými látkami.

Překlad Národní protidrogová centrála.

ROSTLINNÉ DROGY

Miloš VANĚČEK

Rostliny byly a jsou pro člověka zdrojem živin, surovin, ale i léčivých látek. Rostlinné produkty ovlivňující psychiku představovaly důležitou pomůcku kouzelníků, šamanů, sehrávaly roli při kultovních rituálech. Ekonomická i faktická dostupnost těchto látek z nich dneska dělá lákavý zdroj požitků pro stále více zejména mladých lidí. Kromě nejznámějších konopí, durmanu nebo lysohlávek působí na psychiku řada dalších rostlin. Obtížné dávkování těchto drog vyvolává u uživatelů řadu nepříznivých účinků a nezdědka vede k intoxikaci uživatele. Pro aktivní prevenci je důležité znát zdroje přírodních drog nebo projevy po jejich požití.

BETEL.

Historie. První informace o betelu přinesl do Evropy koncem 13. století cestovatel Marco Polo, který se s jeho žvýkáním setkal v indickém městě Kael. Betelová toxikomanie byla ovšem v té době v Asii známá již několik tisíc let, opředená mnoha mýty a pověstmi. Bájní asijské hrdinové prý často klamali nepřitele tím, že jím vytékaly z úst červené sliny. Jejich protivníci se domnívali, že je to krev a nechali je na pokoji.

Betelové sousto. Tento výraz označuje soubor řady komponentů, které se mohou lišit v závislosti na místě užívání. Základ však tvoří tři významné komponenty:

Piper betle, pepřovník betelový, je jedním z asi 700 druhů pepřovníků ze stejnojmenné čeledi *Piperaceae*, pepřovníkovitých. Je to stálezelená liána s polodřevnatými výhony dosahujícími délky 15 až 20 metrů. Listy má srdčité, ostře špičaté, temně zelené, na rubu s výraznými 7 až 9 žilkami. Květy jsou drobné, sestavené do válcovitých klasů, plod je bobule. Tento druh planě roste ve východní Indii a na Sundských ostrovech v deštných tropických lesích.

Areca catechu, areková palma, ze stejnojmenné čeledi *Arecaceae*, arekovitých, je tenká a až 20 metrů vysoká palma s rovným kmenem. Na vrcholu nese chochol dva až čtyři metry dlouhých lichozpeřených listů. Z jejich úžlabí vyrůstají asi 60 cm velké, rozvětvené květní palice, obsahující množství bělavých až nazelenalých vonných květů obojího pohlaví. Plod je 4 až 5 cm dlouhá peckovice vejcovitého tvaru, zlatožluté barvy. Pod hladkou pokožkou je silný vláknitý mezokarp a v tenké skořepině je uloženo nachově žilkované semeno, které je uvnitř bílé. To je známé jako arekový, "betelový" či "pinangový ořech". Pochází pravděpodobně ze střední Malajsie, ale nyní

se pěstuje po celé tropické Asii, ale také ve východní Africe.

Uncaria gambir, gambirovník trpký, z čeledi *Rubiaceae*, mořenovitých, původem z Indomalajsie, je šplhavá liána se vstřícnými, krátce řapíkatými a vejčitými listy. Drobné květy plet'ové barvy vyrůstají v kulovitých hlávkách v úžlabí listů. Plod je dvoupouzdrá tobolka obsahující větší počet křídlatých semen.

Příprava betelového sousta. Vlastní betelové sousto se připravuje tak, že se na listy pepřovníku betelového obvykle dá vápno a dále se položí část semene arekové palmy, případně kousek kořene gambirovníku. Takto připravené komponenty se těsně zavinou do pepřovníkového listu, vloží do úst a sousto se intenzivně žvýká.

Prodávач nabízí betelové listy na tržnici v Madrásu

KAWA KAWA.

Historie. Za objev tohoto druhu vděčíme britskému mořeplavci Jamesi Cookovi. Pití kawy, jak se pepřovník opojný také nazývá, je již po staletí součástí polynéského života a kultury od Havaje až po Novou Guineu. Obřady pití kawy jsou však známy především z ostrova Fidži.

Morfologická charakteristika kawy.

Piper methysticum, **pepřovník opojný**, je příbuzný s **pepřovníkem betelovým** a patří do čeledi *Piperaceae*, pepřovníkovitých. Keř je 2,5 až 6 metrů vysoký se vzpřímenými, dužnatými výhonky, vyrůstajícími z tlustého kořene. Listy má nepravidelně srdčité, tupě špičaté, na rubu plstnaté. Květenství je klas 5 až 7 cm dlouhý, plod přisedlá bobule.

Peppřovník opojný je asi domácí v západní a jihozápadní Polynésii, odkud se rozšířil do okolních oblastí. Dnes se vyskytuje v různých oblastech Melanésie, včetně Nové Guineje, Šalamounových ostrovů, Fidži a Vanuatu, dále po celé Polynésii, s výjimkou Velikonočních ostrovů i Rapy a velmi vzácně v Mikronésii v Ponape. V Melanésii se pije kawa pouze v určitých oblastech, což je možno vysvětlit užíváním betelu. Všeobecně totiž platí, že tam, kde pijí kawu, neznají žvýkání betelu a naopak.

Piper methysticum

Příprava kawového nápoje. K přípravě opojného obřadního nápoje s narkotickými účinky slouží kořeny nebo méně kvalitní stonky. Po očištění se rozkrájí na malé kousky a potom se rozžvýkají, rozdrtí kameny nebo nastrohají. Připravená drť se mísí s normální nebo kokosovou vodou a nechá v klidu. Po určité době se vyjme zkvašená kašovitá emulze z nádoby a vlije do hustého a jemného vaku z vláken kenafu, který slouží jako filtr. Tím se kapalina oddělí od pevné složky. Jinde se však pije nápoj zahuštěný bez filtrace. Zachycená přefiltrovaná tekutina se podává ve dřevěných nádobách, které jsou určeny pouze k tomuto účelu. Rozlévá se do skořápek z kokosových ořechů, ze kterých se pije. Nápoj má šedohnědou barvu jako bílá káva, vůni po šeriku,

kořenitou, dráždivou a hořkou chuť se silně svíravými účinky, připomínajícími mýdlovou vodu.

SALVIA DIVINORUM – ŠALVĚJ VĚŠTECKÁ

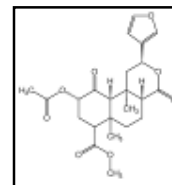
Historie. Aztékové používali kouzelnou rostlinu zvanou pipiltzintzintli (často pokládanou za salvii divinorum) podobně jako houby lysohlávky rodu Psilocybe. Užívání odhalil G. Wasson v 60. letech 20. století.

Roste vzácně v jižním Mexiku (Oaxace) na skrytých políčkách i v lese. Jedná se víceletou bylinu, 1 m vysokou, občas i vyšší. Lodyha je silná, typicky čtyřhranná. Listy vejčité, po obvodu jemně zubaté. Květy v koncových latách. Kalichy zvonkovité, namodralé nebo nachové. Korunní plátky nepřetržitě bílé. V přirozeném prostředí se rostlina sklání k zemi a zapouští nové kořínky.

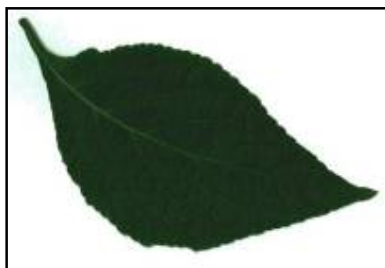

Chemické složení šalvěje věštecké. Listy obsahují diterpeny salvinatorin A a salvinatorin B (=divinorin a a divinorinB), jakož i další dvě, zatím přesně neurčené, ale podobné látky. Hlavní účinnou látkou je salvinatorin A (sumární vzorec $C_{23}H_{28}O_8$), který vyvolává silné změny vědomí již v dávce 150 – 500 μ g. Salvinatorin není alkaloid. Tuto látku poprvé popsali

Ortega et.al. (1982) pod jménem salvinorin. Později byla znovu popsána pod jménem divinorin A (Valdes et.al. 1984). Neurochemické působení salvinorinu A zůstává zatím nevyřešenou záhadou. Tato účinná látka se při obsáhlých testech (provedených metodou NovaScreen) nevázala na žádný doposud známý receptor. Šalvěj věštecká obsahuje také loliolid.

salvinorin A

Tradiční využití. Mazatékové v mexickém státě Oaxaca užívají listy k vyvolání halucinogenních účinků například při věšteckých rituálech. Listy se žvýkají nebo rozmačkají, nechají se ustát s trochou vody a pak se filtrují do nápoje.

Účinky. Psychoaktivní (halucinogenní) změny vnímání, změny zrakových vjemů. Kouření (1-2 listů) navozuje účinek asi na 10 až 30 minut, žvýkání asi na 1 hodinu. Jako vedlejší účinky eventuelní nevolnost, pocit tísně na prsou, vzácné pocení.

Salvia divinorum je halucinogenní, mírně jedovatá.

Při hledání podkladů pro článek o šalvěji jsem kromě knížek hledal jak si doba žádá i na internetu. Jak z níže uvedeného příkladu, šalvěj věšteckou znají nejenom Mazatékové v Mexiku, ale i mladí lidé v České republice.

Citát z internetu:

„Ahoj, zaujaly mě příspěvky o muškátu a banánu, které jsou sice trochu od hlavního tématu, ale asi by se nevedly, kdyby každý z nás doma měl hromadu konopí. Ale v téhle nouzi se vás chci zeptat na šalvěj - je to fáma nebo ne? Četl jsem článek od J.X.D., zkusil dvě tři cigárka a nic z toho. Kde se stala chyba? Jedná se o takovou běžnou šalvěj, co rodiče pěstují legálně na zahrádce a je jí kvanta na koření. Tedy, jak na ní?“

„Ne tahle šalvěj co roste u nás nefunguje musí to být šalvěj divotvorná a ty se daří úplně jinde na zemi takže jediné dovoz nebo sehnat semínka pěstovat indoor .... ale podmínky neznám ...“
konec citátu.

Jak je vidět v rámci experimentů může dojít k záměně se šalvějí lékařskou, která roste u nás. Salvia divinorum není nedostupná ani v České republice. Dokládám dalším textem z internetu:

Otázka: „Tak salvia, sa u nás zohnat neda??? Keď ano, tak kde??“

Odpověď: „Ty to máš jednoduchý: následovala internetová adresa na Slovensko, kde lze semena objednat.“

„Když jsem ji dneska objednával, tak říkali, že se v posledních dnech zájem z České republiky o tuto rostlinku prudce zvýšil a jestli prý nevím proč. Do zahraničí to ale neposílají, teda aspoň ne v kusových množstvích, musel jsem si to domluvit přes známého Slováka. Už jsem na ni celý nadřžený.“

Jak je vidět šalvěj si dokáže bez větších problémů najít cestu do rukou konzumentů. Kouření šalvěje může být ale velice nepříjemné. Dokládají to sdělované zkušenosti s intoxikací na internetu. Naposledy využívám tohoto zdroje a uvádím následující zkušenost.

„Dlouho mi ji sliboval a já se těšil na zážitek. Dal jsem si pořádného práska a okamžitě se něco stalo, ale já jsem nevěděl co a proč, hned jsem totiž zapomněl že jsem si zakouřil šalvěj. Zesilovalo se monotónní bzučení, myslel jsem, že ho vydává nějaká vnější síla, která mě paralyzovala přes dveře auta. Nebyl jsem schopný se ani trochu pohnout. Myslel jsem že jsem se tak před necelým rokem zbláznil a moji kámoši mě teď vzali z blázince na vyjížděku. Nevěděl jsem kde jsem a jaký je můj dosavadní život. Poulil jsem oči na oprýskanou cihlovou“

zed' před autem a s šílenou námahou jsem se snažil otevřít dveře auta, spíš jsem dělal rukou nahoru a dolu. Najednou mi začal u pasu zvonit mobil, což bylo ještě větší psycho. Zažíval jsem úplně šílený stav. Věděl jsem že ten mobil musím zvednout, ale nemohl jsem ovládat ruce, byly jak ze dřeva a pořád je to bzučící vtahovalo doprava. Najednou se dveře otevřely a stál tam kámoš, který mi zrovna volal. Asi jsem měl děsný výraz v obličeji, protože on vypadal taky vyděšeně, když mě uviděl. Pomohli mi z auta a já jsem zjistil, že jsem skrz naskrz propocený a zmateně jsem pobíhal po parkovišti. Pak jsem přeběhl silnici a vrátil se za svou holkou do hospody. Měla už vypitý obě kafe a ptala se kde jsem byl tak dlouho. Prý jsem byl pryč dvacet minut a mě to přišlo maximálně pět minut. Byl to veskrze nepříjemný zážitek, ale věřím že při jiný příležitosti a v jiným prostředí mohl být příjemný. Já to ale už zkoušet nebudu, zbláznil bych se asi natrvalo“.

Použitá literatura:

Alberts Andreas, Mullen Peter: Psychoaktivní rostliny, houby a živočichové, Nakladatelství Svojtka, ISBN 80-7237-518-0

Schultes E. Richard, Hofmann Albert: Rostliny bohů, Nakladatelství Volvox Globátor, ISBN 80-7207-342-7

Pavel VALÍČEK a kol. Rostlinné drogy, Nakladatelství START, ISBN 80-86231-09-7

Internet

VÝVOJ SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ NA KARLOVĚ UNIVERSITĚ

Převzatý článek prof. Dr. Františka HÁJKA uveřejněný v příloze Kriminálního sborníku ročník 1958

Před založením ústavu pro soudní lékařství v Praze roku 1785, se soudní lékařství systematicky nepěstovalo. Když byla roku 1532 vydána za Karla V. *constitutio criminalis carolina*, bylo podle artikule 147 žádáno, bylo-li podezření, že někdo zemřel na poranění, aby vyslechnut ranlékař věci znalý a podle artikule 149 měl soudce s jedním nebo více ranlékaři, kteří byli dříve vzati do přísahy, mrtvolu před pohřbením pečlivě prohlédnouti a všechny utrpěné rány popsati.

Toto nařízení vydáno bylo pro země Bavorské (Bamberk bylo biskupské město v Bavorsku), ale ustanovení těchto se záhy počalo užívat i v zemích sousedních a postupovalo se podle nich. Pitvy se tehdy ještě nekonaly, nejvýše jen pitva ran (*sectio vulnerum* nad rozdíl od *sectio cadaverum*). Pitvati se počalo teprve ve druhé polovině 17. století a proto od té doby se datuje rozkvět soudního lékařství.

Ponenáhlu se začalo upouštět od soudů božích a zaváděly se důkazy svědky a věcmi, na nichž byly znát stopy zločinu, a žádány posudky od lékařů, barvířů a bradýřů (tehdejších ranhojičů). Důkazem byly roztrhané a zakrvavené šaty, zbraně patřící pachateli, zvláště pokrvácené, stopy v blátě nebo ve sněhu, do nichž se hodila bota obviněného a jiné podezřelé okolnosti.

V době před založením ústavu vynikli četní lékaři. Na prvním místě třeba jmenovat slavného rektora university prof. *Dra Jana Jesenského z Velkého Jeseného*, narozeného roku 1566, který vydal řadu lékařských spisů. Ze soudního lékařství vydal spis *de venenis* (o jedech) a první provedl v Praze pitvu oběšeného. Týž byl 21. června 1621 pro svou účast na povstání popraven ukrutným způsobem. Za živa byl mu jazyk vyříznut, potom hlava sřata, tělo pod šibenici čtvrceno a na kůlech na různá místa rozvezeno.

Dále vynikl *Borbonius z Bohbenhaymu* Matyáš, narozený roku 1560, který byl roku 1616 defensorem (obránce víry), po bitvě na Bílé Hoře byl uvězněn a když se nechtěl přiznat ku katolictví, byl roku 1627 vypovězen a zemřel roku 1629 v Toruni. Týž zároveň s drem Šmidlinem roku 1616 podával posudek o otravě arsenem, který manželka namíchala mezi koření, které její manžel požíval proti dušnosti. Arsen zjišťovali chemicky tím, že podezřelé zrno položili na řežavý úhel a pozorovali z něho zápach.

V roce 1725 napsal profesor Karlovy university *Jan Fr. Löw z Erlsfeldu* spis: *theatrum medicoiuridicum*, což je vlastně prvá kniha soudního lékařství, kde se pojednává o otázkách porodnických, paternitních, o abortech, přičetnosti, o ranách a o násilné smrti. Podrobně jsou popsány kapitoly o narození člověka, sexuálních anomáliích, o zrudách, cizoložství, jedech, o simulaci chorob, o panenství, smilstvu, zázracích, postu a zvláště charakteristické pro tu dobu *de stigmatibus magorum, de tormentis et poenis*. Löw narodil se roku 1648 v Plané u Plzně, a zemřel roku 1725 v Praze. Pohřben je u Karmelitánů v Menším Městě Pražském. Kniha jeho o soudním lékařství byla vydána až po jeho smrti tiskem v Norimberku. Poznáměti se sluší, že se účastnil zkoumání pozůstatků sv. Jana Nepomuckého, při čemž prohlásil, že jazyk mohl být v neporušeném stavu uchován jen způsobem nadpřirozeným, což v XIX. Století mu bylo vytýkáno.

V druhé polovině 17. století podávala fakulta pro soudy fakultní posudky. Dříve se posudky vyžadovaly od fakulty Lipské, poněvadž Fakulta Pražská byla v 30leté válce zavřena. První posudek podávala fakulta roku 1669 a týkal se neoprávněného léčení. Jistý Táborský byl od Březiny poraněn a požil vrabčí lejno se syrupem a zemřel. Fakulta řekla, že rány nebyly těžké a vrabčí lejno může jen vzbudit ošklivost. Smrt že z ran nenastala.

Ze spisů vydal polský vojenský lékař *Dabiel de Luna* v Praze roku 1648 *Questiones legales*, roku 1778 přeložil *H.Ruth* spis vídeňského profesora Antonína z haenu „o smrti utopením“. Jednání o způsobu smrti utopených, oběšených a udušených, jakož i prodtředcích, skrze které se oněm živobyti navrátiti může.

Roku 1780 vydal *Sýkora*: *Conspectus medicinae legalis legibus austriaco provincialibus accomodatae*.

2. ZŘÍZENÍ ÚSTAVU A MIMOŘÁDNÉ PŘEDNÁŠKY

V roce 1782 chtěl císař Josef II. postavit Pražskou lékařskou fakultu jako vzor ostatním fakultám v říši a proto chtěl také mít zřízeno soudní lékařství. Tehdy se tento obor nazval státní lékařství a obsahoval ne látku medicínskou, nýbrž organizaci státního zdravotnictví a zdravotní zákony. Probíraly se tedy otázky, které spadaly méně do oboru soudního lékařství, nýbrž spíše do oboru hygieny.

První, který přednášel státní lékařství, byl

Dr Eduard Vincenc Guldener

Guldener z Lobes narodil se roku 1763 v Plzni, studoval v Praze, kde dosáhl také doktorátu. Roku 1783 vydal: *positiones medicoinaugurales* a v roce 1785 dvorním dekretem obdržel povolení, aby konal mimořádné přednášky. Byl na fakultě nejen rok, žil pak jako praktický lékař a není zcela jisto, zda přednášky skutečně konal, neboť byl jen provisorně k nim určen. Roku 1802 odešel do Vídně, kde se stal protomedikem a roku 1857 ve Vídni zemřel.

Jeho nástupcem se stal

Prof. Jan Knobloch,

kteřý byl o 13 let starší a byl již profesorem. Knobloch narodil se roku 1750 v České Lípě, studoval v Praze odkud mna útraty státní byl poslán do Vídně, kde poslouchal zvěrolékařství a roku 1784 dostal v Praze stolicí zvěrolékařství. Roku 1786 převzal mimořádné přednášky ze státního lékařství a lékařské policie, které vedl 10 roků do roku 1795. Přednášky ty konal v posluchárně všeobecné nemocnice. Tam byla také roku 1790 ve vedlejší budově zřízena mrtvolna a pitevna.

Knobloch odešel roku 1795 také do Vídně, kde se stal ředitelem zvěrolékařského ústavu a roku 1817 odešel na odpočinek. Zůstal pouze jako dvorní zvěrolékař.

Vedle Knoblocha přednášel od roku 1791/92

Dr Vojtěch Vincenc Zarda

V neděli a ve svátek v Karolinu o záchranných prostředcích pro zdánlivě mrtvé a pro osoby ocitnuvší se v náhlém nebezpečí života lékařům a ranlékařům a od roku 1796 do roku 1806/07 dvakrát týdně o medicínské policii.

Dr Zarda narodil se ve Smidarech roku 1755 a studoval v Praze, kde propmoval. V roce 1792 byl jmenován profesorem medicínské policie a ředitelem záchranného ústavu pro osoby nehodou postižené. Zemřel 1811 v Praze.

Po odchodu Dra Knoblocha roku 1795 byl jeho obor rozdělen na dvě části.

Prvou část o zdravotní policii a o lékařské části soudního lékařství přednášel mimoř. profesor

Dr Jan Dionys John

4krát týdně, avšak pouze rok do roku 1796, kdy resignoval. John narodil se roku 1764 v Teplicích, v mládí byl u dvorní kapely Drážďanské, studoval gymnásium v Drážďanech,

pak se vrátil do Čech a studoval v Praze filosofii a medicínu, získal doktorát lékařství, potom byl praktickým lékařem a zemřel roku 1814.

Druhou část o soudním lékařství přednášel mimořádný učitel a ranlékař

dr. František Karel Fiedler,

který byl roku 1801 jmenován profesorem soudního lékařství. Fiedler vedl přednášky do roku 1808 dvakrát týdně v posluchárně všeobecné nemocnici o látce, která zasahovala do soudního lékařství tj. ranlékařství, porodnictví a zvěrolékařství.

Kdy se Fiedler narodil, není známo. V seznamu přednášek vyskytuje se v letech 1795 – 96 jako profesor soudního lékařství. Zemřel roku 1808 v Praze.

3. ZŘÍZENÍ ŘÁDNÉ STOLICE SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ

V roce 1807 byla mimořádná stolice lékařské policie a soudního lékařství spojeny v jednu řádnou stolicí a na té počal přednášet roku 1807

prof. dr. Josef Bernt.

Bernt narodil se roku 1770 v Litoměřicích, kde studoval gymnasium a v Praze pak filosofii a lékařství. Roku 1797 byl promován, načež jmenován byl krajským lékařem pro kraj litoměřický, boleslavský a bydžovský. Bernt začal očkovati proti neštovicím v Čechách a získal si velké zásluhy o toto očkování.

V roce 1813 napsal systematickou učebnici o soudním lékařství, načež ještě téhož roku byl povolán na universitu do Vídně, kde roku 1842 ve věku 72 let zemřel.

Po Berntovi byla stolice soudního lékařství svěřena

Ignáci Nádhernému,

nejprve k suplování a roku 1814 definitivně.

Nádherný narodil se roku 1789 v Praze, jako syn pražského měšťana. V roce 1819 byl jmenován guberniálním radou, protomedikem a ředitelem med. Chir. Studia v Praze. Za jeho doby utvořeny byly nové stolice učitelské (anatomie, chemické laboratorium, ústav pro choromyslné, fyziologický ústav atd.). Za jeho zásluhy byl mu udělen rytířský kříž řádu Leopoldova, v roce 1835 byl povýšen do stavu rytířského.

Nádherný se také přičinil o to, že byl malý domek, východně od nemocnice, kde byla mrtvolna a malá pitevna, stržen a na jeho místě postaven domek nový, kde byla již velká pitevna, mrtvolna, pracovna a posluchárna. Nádherný odešel roku 1820 do Vídně, kde zemřel roku 1867, a stolicí po něm převzal roku 1820

Vincenc Julius Krombholz.

Krombholz se narodil Polici Horní u České Lípy roku 1782 jako syn učitelův. Studoval gymnasium v České Lípě, později v Praze, kde gymnasium roku 1800 dokončil, načež studoval lékařství v Praze a v Erfurtě, kde dosáhl doktorátu. Pak se vrátil do Prahy a stal se domácím lékařem v soukromém sirotčinci sv. Jana Křtitele. V roce 1813 se stal profesorem chirurgie a v roce 1820 profesorem státního lékařství na pražské universitě. Byl vysoce hudebně vzdělán.

Roku 1824 se stal profesorem speciální pathologie, s níž bylo spojeno primářské místo všeobecné nemocnice. Stolicí soudního lékařství opustil roku 1829, převzal pak stolicí pathologie a terapie a stal se primářem všeobecné nemocnice v roce 1836 zaměnil opět profesuru a na svou žádost převzal stolicí fyziologie.

Byl čestným občanem města Prahy a roku 1837 byl povýšen do stavu šlechtického. Zemřel roku 1843.

Za své činnosti vydal sbírku soudně lékařského vyšetřování a posudků ve 3 sešitech. Poněvadž pozoroval mnoho otrav, vydal conspectus fungorum esulentorum, qui 1820 Pragae vendebantur, kterážto kniha ybla později značně rozšířena na velké dílo o 10 sešitech, které vyšly od roku 1831 do roku 1847. Z těch 2 sešity vyšly po jeho smrti.

Za své funkce primáře všeobecné nemocnice založil roku 1832 nadání, které neslo po něm jméno, z něhož až do poslední doby byli chudí studenti zdarma léčeni. Roku 1836 založil cestovní stipendium na univerzitě pro mladé lékaře.

Po Kombholzovi suploval

Dr Václav Bedřich Rilke

po dva roky, od roku 1830 do roku 1832, ale o něm není nic bližšího uvedeno. Po něm byly tato stolice přenesena na krajského lékaře v Táboře

Dra Matěje Popela,

který se věnoval výhradně soudnímu lékařství, které zastupoval 29 roků do roku 1861.

Popel narodil se roku 1798 v Praze jako syn pekařského mistra. Studoval v Praze gymnasium, pak filosofii, ale oční choroba jeho sestry vzbudila v něm náchyllost k lékařství. Roku 1824 vystudoval lékařství a byl promován na doktora. Byl pak asistentem oční kliniky a roku 1826 věnoval se veřejnému zdravotnictví, byl úředním lékařem kraje chrudimského a berounského a roku 1830 se stal krajským lékařem v Táboře.

Roku 1832 byl povolán na pražskou universitu. Vedle státního lékařství přednášel také od roku 1853 do roku 1855 nauku o moru a zvěrolékařství jakož i speciální přednášky o záchraně zdánlivě mrtvých.

Za jeho doby roku 1837 při novém rozšíření všeobecné nemocnice byla část domku, kde byla pitevna, zbourána a na východním křídle zřízena nová prosektura, v níž se společně prováděly pitvy soudně lékařské i pathologicko anatomické.

Roku 1856 bylo zakoupeno východně od nemocnice místo, kde stála vila a. 497 a tam postavena byla samostatná budova pro pathologickou-anatomii a soudní lékařství, která dosud stojí, ale nyní je v ní umístěn II. pathologicko-anatomický ústav (přednosta prof. Dr. V. Jedlička).

Profesor Popel byl mnohokrát vyznamenán, zastával akademické funkce a roku 1865 ve věku 67 roků zemřel. Zavedl praktická cvičení v pitvách pro posluchače, jichž byla asi 70 průměrně ročně a týkaly se hlavně nahodilých zranění a náhlé smrti.

Přednášel česky i německy.

Byl výtečným hudebníkem, znal hráti na všechny nástroje smyčcové a vždy v pondělí zvával k sobě některé přátele, pěstoval s nimi hudbu, při níž hrával na violoncello.

Z jeho ústavu vyšlo mnoho prací, podepsaných jeho žáky, sám psal hlavně do medizininische Jahrbücher Oesterreichs.

Po smrti prof. Popela stal se přednostou ústavu

Prof. Josef Maschka

Maschka narodil se roku 1820 v Praze jako syn státního lékaře, studoval v Praze, roku 1842 byl promován na doktora lékařství. Po promoci byl více let sekundárním lékařem všeobecné nemocnice v Praze, načež roku 1846 stal se u Popela asistentem ústavu pro soudní lékařství. Roku 1855 se habilitoval ze soudního lékařství, v roce 1857 se stal mimořádným profesorem a v roce 1866 řádným profesorem.

Maschka byl rodem Němec, ale psal také česky do časopisu českých lékařů, kde uveřejnil 3 články v prvních ročnících ze soudního lékařství.

Vydal *Gerichtsärztliche Gutachten* ve 4 svazcích: roku 1857, 1858, 1863 a 1873, dále pak obsáhlé dílo: *Lehrbuch der gerichtlichen Medizin* ve 4 svazcích a četné menší práce ze soudního lékařství.

Nejvýznačnější z jeho asistentů byl

Dr. Edvard Hofmann,

který se narodil roku 1837 v Praze jako syn lékaře. Studoval v Praze a roku 1861 byl promován a stal se asistentem soudního lékařství. Roku 1865 se habilitoval ze soudního lékařství a přednášel od roku 1864 do roku 1869 soudní lékařství česky. Roku 1869 byl povolán za řádného profesora do Innsbrucku a roku 1876 do Vídně, kde vydal světoznámou knihu *Lehrbuch der gerichtlichen Medizin*, která byla přeložena do francouzštiny, ruštiny, italštiny a španělštiny. Psal také do časopisu českých lékařů. Hofmann zemřel roku 1897 v Opatii a je pochován ve Vídni.

4. ROZDĚLENÍ UNIVERSITY

Zákonem z 28. února 1882 rozdělena byla dosavadní universita zvaná Karlo-Ferdinandovou universitou na university dvě a to Karlo-Ferdinandovu universitu s vyučovací řečí německou, a Karlo-Ferdinandovu universitu s vyučovací řečí českou. Ústav pro soudní lékařství, jehož přednostou byl prof. Maschka zůstal s celým zařízením a museem při universitě německé, český ústav měl být vybudován znovu od základů.

Poněvadž posluchači zapsáni na jedné universitě mohli poslouchat některé přednášky na universitě druhé, zmíním se o osudu soudního lékařství na každé universitě zvlášť.

5. NĚMECKÝ ÚSTAV PRO SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ

Prof. Maschka, který byl povýšen do stavu šlechtického, odešel roku 1891 na odpočinek a zemřel roku 1899 ve věku 79 roků.

Jeho nástupcem na německé universitě stal se soukromý docent

Dr. Arnold Paltauf,

který byl docentem ve Vídni. Paltauf narodil se roku 1860 v Judenburgu ve Štýrsku, studoval ve Št, Hradci a promoval roku 1883. Pak byl na soudním lékařství za prof. Hofmanna ve Vídni, kde se habilitoval roku 1889. Byl přednostou pouze dva roky, neboť v mladém věku 33 let roku 1891 ve Štýrsku.

Jeho nástupcem byl

Prof. Dr. Paul Dittrich

Dittrich narodil se jako syn lékárníka roku 1859 v Praze. Studoval ve Vídni a v Praze, kde byl roku 1883 promován. Byl asistentem prof. Chiariho, Maschky i Hofmanna. Habilitoval se roku 1889 pro patologickou anatomii a roku 1892 ve Vídni pro soudní lékařství. Roku 1892 byl jmenován mimořádným profesorem soudního lékařství a roku 1893 byl povolán do Prahy, kde byl roku 1895 jmenován řádným profesorem.

Počal vydávat velké dílo: *Handbuch der ärztlichem a Sachversträndigen Tätigkeit* v 10 svazcích od různých autorů zpracované, ale dílo bohužel pro 1. válku světovou zůstalo nedokončeno.

Roku 1929 odešel do výslužby a zemřel v Praze roku 1936.

Po Dittrichovi byl jmenován přednostou ústavu jeho dlouholetý žák

Dr Anton Mario Marx.

Dr Marx narodil se roku 1886 v Praze, studoval na německé universitě v Praze, kde roku 1911 promoval. Roku 1919 byl habilitován, roku 1926 jmenován mimořádným profesorem a zemřel roku 1939.

Po smrti Marxově vedl krátký čas ústav do. Dr. Neugebauer, načež za okupace převzal vedení ústavu

Prof. Dr Günther Weyrich.

Weyrich dne 10. listopadu 1941 převzal český ústav pro soudní lékařství, když byla česká universita okupanty zavřena a přesídlil i se svým ústavem do českého ústavu, při čemž zabral také několik místností dosud patřících patologické anatomii.

Po porážce a vypuzení okupantů byla německá universita zrušena a Němci přesídleni do říše. Česká universita stala se jedinou pokračovatelkou university Karlovy, což se stalo v květnu 1945.

6. ČESKÝ ÚSTAV PRO SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ

Pro českou universitu v roce 1882 dala rakouská vláda postavit v Kateřinské ulici dvouposchodňovou budovu, kde umístila theoretické ústavy lékařské fakulty.

Ostatní fakulty, tj. fakulta právnická a filosofická byly zřízeny ihned a tu na fakultě právnické se habilitoval ze soudního lékařství

Dr Václav Bělohradský.

Bělohradský se narodil roku 1844 v Tursku. Studia absolvoval v Praze, kde byl roku 1872 promován. Potom působil jako externí lékař a později jako sekundář ve všeobecné nemocnici a od roku 1875 do roku 1879 byl asistentem na ústavu soudního lékařství u profesora Maschky. Ačkoliv měl nejdůkladnější přípravu k další vědecké činnosti, nemohl jako Čech dosáhnout veniae legendi a habilitován mohl být až na české universitě. Bělohradský přednášel na fakultě právnické soudní lékařství až do své náhlé smrti v roce 1896 jako titulární mimořádný profesor. Vydal řadu článků z oboru soudnělékařského a statistiky z veřejného zdravotnictví.

Byl mužem vzácných vědomostí a zvláště obíral se psychiatrickými studii a byl na slovo vzatým znalcem duševního stavu.

Když pak byla budova v Kateřinské ulici dostavěna, byl na fakultu povolán 40letý okresní lékař v Klatovech

Dr Josef Reinsberg.

Ústavu pro soudní lékařství byly přiděleny v roce 1884 čtyři místnosti v I. patře rohu budovy s okny do Kateřinské ulice.

Jedna místnost byla jednooknová a sloužila za pracovnu chemickou a spektroskopickou, druhá místnost také jednooknová byla museem, třetí místnost dvouoknová určena byla za pracovnu profesora a za knihovnu, čtvrtá místnost byla tříoknová a sloužila za pracovnu asistentenskou. V této místnosti se konaly všechny práce mikroskopické, psaní protokolů a prováděly macerace.

V těchto 4 místnostech byl ústav do roku 1897, kde k budově bylo přistaveno křídlo táhnoucí se souběžně s ulicí Karlova na ulici „na Bojišti“, kde tato přístavba dostala číslo orientační 3. Do této novostavby přesídlil ústav farmakologický a na jeho místo přestěhován byl ústav Histologicko-embryologický.

Při této přeměně byl ústav pro soudní lékařství rozšířen a sestával ze 6 místností. Jedna místnost byla dvouoknová a sloužila za pracovnu přednosta ústavu, druhá byla jednooknová a tvořila předsíň k pracovně přednostově, neboť pracovna přednostova neměla zvláštního vchodu a sloužila za archiv a knihovnu. Třetí místnost byla dvouoknová a byla pracovním asistenta a demonstrátorů. Čtvrtá byla dvouoknová, byla pracovním chemikem s jedním digestoriem, jež tam zanechal ústav farmakologický. Tyto čtyři místnosti v I. patře měly okna do Kateřinské ulice. Pátá místnost byla jednooknová a sloužila jako temná komora pro práce fotochemické a šestá místnost byla dvouoknová, do níž bylo umístěno museum. Tyto poslední dvě místnosti měly okna do dvora.

Pitevny nebyla zprvu žádné a pitvalo se v pitevně pro patologickou anatomii prof. Hlava. Teprve v roce 1886 bylo naléhavě žádosti prof. Reinsberga za zřízení samostatné pitevny vyhověno a tak 7. prosince 1886 byla zřízena ve sklepě budovy samostatná mrtvolna a v roce 1887 byla zřízena v přízemí dvouoknová pitevna vedle bytu vrátného. Byla 6,90 m dlouhá a 5 m široká a opatřena byla jedním pitevním stolem.

Dne 3. listopadu 1897 byla tato pitevna rozšířena o dvě vedlejší okna, jež byla ubrána museu pathologicko-anatomickému, tak že měla 4 okna. Opatřena byla dvěma pevnými pitevními stoly a jedním dřevěným přenosným stolem výpomocným, jehož deska byla pobita plechem. Pitevna ovšem neměla teplé vody, voda na mytí se ohřívala na kahanu v hrnci a lila se do umývadla. Opatřena však byla elektrickou ventilací.

Mrtvoly do pitevny byly vytahovány za sklepa po lanovém výtahu umístěném na chodbě. V této pitevně se pitvalo až do roku 1921 tj. do přesídlení ústavu do Presslovy ulice číslo 4. Přednostou ústavu byl, jak již uvedeno prof. dr. Josef Reinsberg.

Reinsberg se narodil 18. srpna 1844 v Příbyslavi, absolvoval gymnasium v Klatovech a lékařská studia na universitě v Praze, kde byl roku 1870 promován. Po promoci stal se externím lékařem na chirurgickém oddělení všeobecné nemocnice a později asistentem porodnické kliniky prof. Strenga. Roku 1871 se stal městským lékařem v Žamberku, roku 1873 panským lékařem v Kateřinské nemocnici a působil zároveň jako soudní lékař u okresního soudu v Králíkách, Rokytnici, Žamberku a u krajského soudu v Hradci Králové.

Roku 1879 byl jmenován zeměpanským lékařem pro zdravotnictví na obvod Klatovský, který tehdy zaujímal i obvod domažlický a přeštický. Odtud konal Reinsberg každoroční zájezdy do universitních měst rakouských a v roce 1883 velkou vědeckou cestu do Německa, pracoval na universitách v Mnichově, Strassburgu, Würzburgu a Heidelbergu, hlavně se zdržel v Mnichově u Pettenkofera.

V červnu 1884 byl pověřen suplováním stolice pro soudní lékařství na české universitě, kde musel zakládat ústav pro soudní lékařství. V červenci 1885 byl jmenován mimořádným a v červenci 1886 řádným profesorem. Kromě soudního lékařství přednášel v letech 1885-1892 veřejné zdravotnictví a zdravotní policii.

Dne 17. března 1887 usnesl se sbor profesorský, aby prof. Reinsberg přednášel také hygienu, která se do té doby nepřednášela. Přednášel tedy v zimním semestru část všeobecnou (hygienu vzduchu, vody, půdy, potravy, oděvu a příbytku a v letním semestru část všeobecnou hygienu společnou. Přednášky ty konal prof. Reinsberg zdarma. Přednášky ty vedl do 22. května 1888, kdy převzal stolicí hygieny prof. Kabrhel 3 hodiny týdně a výlohy s přednáškami musel hradit ze svého.

Po smrti prof. Bělohradského roku 1896 konal Reinsberg také přednášky pro právníky do roku 1901, od kteréžto doby vedl přednášky jeho asistent dr. Slavík.

Prof. Reinsberg přednášel také jako publikum v neděli ráno pro širší obecenstvo o náhlém onemocnění a úrazech, kteréžto přednášky byly nadmíru čteně navštěvovány.

Za svého působení byl prof. Reinsberg na universitě i dříve vedle činnosti vědecké a učitelské neobyčejně činným v životě veřejném v Žamberku jako náměstek purkmistra a v Klatovech pomáhal zakládat literární jednotu. V Praze již jako medik patřil mezi zakladatele

spolku českých mediků, zúčastnil se práce ve spolku českých lékařů, byl redaktorem časopisu českých lékařů, jako rektor university přispěl k založení lidových přednášek české university a byl členem a starostou výboru. Přičinil se o založení akademické mensy a byl starostou kuratoria mensy do roku 1907.

Prof. Reinsberg vychoval řadu výborných žáků, z nichž nejvýznačnější byl dr. Vl. Slavík, který se stal jeho nástupcem a přednostou ústavu a pak dr. František Prokop, který se později stal profesorem a přednostou ústavu pro soudní lékařství v Bratislavě.

Jaké potíže měl Reinsberg se zařizováním ústavu, vyplývá z toho, že nedostal při začátku funkce ústavu žádného zřízence a na opětovnou jeho žádost měl službu výpomocného zřízence zastávat některý zřízencec ústavu pathologicko-anatomického za roční odměnu 150 zl. a teprve roku 1887 byl ústavu povolen jeden samostatný zřízencec.

První pitva zdravotně policejní byla provedena 15. července 1884 a k těmto pitvám byly přidělovány osoby zemřelé ve čtvrtích na pravém břehu Vltavy. Pitvy osob zemřelých ve čtvrtích na levém břehu Vltavy byly přidělovány ústavu německému. Roku 1886 na stížnost prof. Maschky rozhodlo místodržitelství, aby veškeren pitevní materiál se dělil alternativně po stejném počtu ústavu obou fakult, což se dalo až do druhé války světové.

Soudní pitvy však vůbec v českém ústavě prováděny nebyly a mrtvoly k soudním pitvám určené byly dodávány jen ústavu německému a zjistilo-li se při zdravotní policejní pitvě v českém ústavu, že je podezření na trestný čin, byla mrtvola personálem nemocničním přenesena do ústavu německého. Snaha prof. Reinsberga, aby také v českém ústavě byly konány soudní pitvy, zůstávala pro odpor ústavu německého, německých znalců a odpor úřadů marnou.

Teprve, když president zemského trestního soudu v Praze dr. Procházka prohlásil, že na základě trestního řádu přísluší jmenovat znalce pro soudní pitvy jedině soudu a že si dá zařadit v budově trestního soudu pitevnu, kde budou pitvat soudní případy znalci, které on ustanoví, bylo dovoleno, aby též v českém ústavu byly konány soudní pitvy a tak první soudní pitva byla provedena dne 3. listopadu 1887 a od té doby byly také alternativně dodávány českému a německému ústavu mrtvoly určené k soudním pitvám. Počet pitev v roce 1887 činil 159, pak poněkud stoupal, v roce 1894 dosáhl čísla přes 200, v roce 1908 přes 300. Dotace na vedení ústavu obnášela ročních 250 zl. do roku 1908, kdy byla dotace zvýšena na 1200 korun.

Reinsberg již v mladých letech přilnul k soudnímu lékařství a vybudoval svůj systém soudního lékařství podle vzoru Hofmannova, s nímž si stále česky dopisoval.

Již jako praktický lékař na venkově sídlící napsal roku 1883, tedy ještě před založením českého ústavu, první díl nauky o soudním lékařství, v jejímž úvodě napsal významná slova: „Cítě nedostatek české učebné knihy o soudním lékařství, jal jsem se před lety sbírat materiál k sepsání knihy takové v našem jazyku mateřském.“ V roce 1885 vydal druhý, v roce 1886 třetí a pak čtvrtý díl. V roce 1896 pořízeno již druhé vydání v první polovici přepracované.

Vedle této učebnice napsal řadu článků a pojednání většinou uveřejněných v časopisu lékařů českých.

Dále vydal sbírku soudně lékařských posudků české fakulty lékařské.

Od roku 1886 byl řádným členem zemské zdravotní rady a přednesl v ní několik set odborných vědecky propracovaných posudků, mnoho let byl členem zdravotní rady hlavního města Prahy, kde také vypracoval velké množství posudků týkajících se zdravotnictví. Sestavil celou řadu tabulek a map, týkajících se zdravotnictví, jež byly vystaveny na jubilejní výstavě roku 1891, psal hesla do Otova naučného slovníku a přednesl

četné přednášky v různých spolcích. Byl též předsedou spolku českých lékařů, dlouhá léta redaktorem časopisu lékařů českých a vzorným, nejdůležitějším učitelem, který svým klidným, jednoduchým a stručným přednesem provázeným názorně demonstracemi a ukázkami ze své bohaté kasuistiky posluchače upoutával.

V roce 1908 pro chorobu vzdal se místa profesorského, dožil se však dlouhého věku. Zemřel 29. ledna 1930 v 86. roce svého věku a 3. února 1930 byl pohřben do rodinného hrobu na Olšanech.

Po odchodu prof. Reinsberga stal se jeho nástupcem a přednostou ústavu

prof. dr. Vladimír Slavík

Prof. Slavík narodil se roku 1866 v Roudnici nad Labem, kde vystudoval gymnasium a lékařskou fakultu v Praze, na níž byl také roku 1892 promován. Na ústav přišel již 1. února 1891 jako neplacený demonstrátor a záhy, ještě jako medik se stal asistentem.

Roku 1897 se habilitoval ze soudního lékařství, roku 1902 byl jmenován mimořádným a roku 1908 řádným profesorem a přednostou ústavu, jímž zůstal až do své smrti.

Prof. Slavík uveřejňoval své zkušenosti a poznatky v různých časopisech zvláště v časopisu lékařů českých, v lékařských rozhledech, rozpravách české akademie atd.

Vydal tři větší spisy. V roce 1902 napsal „aetiologie náhlého úmrtí“, druh jeho práce byla monografie „Soudně lékařská diagnostika otrav“ a v roce 1912 vydal učebnici: soudní lékařství pro mediky a právníky, která vyšla ve 3 vydáních.

Různých článků a příspěvků ze všech oborů soudního lékařství vydal přes 100, čímž neobyčejně obohatil kasuistiku soudně lékařskou. Byl neobyčejně pilný, posudků u různých soudů možno počítat do tisíců. V posudcích byl vždy rozhodný, platilo pro něho pouze ano nebo ne, neměl rád pravděpodobnost nebo přibližnost.

Za jeho přednostství byl ústav pro soudní lékařství rozšířen a přesídil do nových místností v roce 1921 do Presslovy ulice č. 4 v Praze II, do nové budovy, kde zároveň je umístěn i ústav pro patologickou anatomii. O vybudování těchto dvou ústavů (patologicko-anatomického a soudního lékařství) se počalo jednat již v roce 1900, když se ukázalo, že ani přístavba roku 1897 v budově v Kateřinské ulici nemůže stačit rozvoji lékařské fakulty. Vyjednávání však vláda stále protahovala a teprve roku 1910 se počalo pracovat na návrzích na stavbu, ale vláda značný počet místností redukovala. Na základě tohoto seškrtování počtu místností byly vypracovány plány nové a jednotlivé místnosti prof. Slavík označil a určil jejich účel. Tyto návrhy byly nyní schváleny a na jaře 1912 se započalo se stavbou, která byla do července 1914, tj. do vypuknutí světové války vcelku hotova a mělo se přikročit k vnitřnímu zařízení. Válka však práce přerušila a tak nehotová budova stála beze změny až do roku 1919, kdy se začalo s pracemi řemeslníckými. Však i tyto práce pro různé překážky, hlavně pro nedostatek materiálu za války 4 – 5 roků trvající postupovaly jen velmi pomalu a tak k přestěhování ústavu, kde nebyl ještě všechn nábytek, mohlo dojít až v roce 1921.

V tomto novém ústavě pod přízemím nalézaly se sklepy a prádelna.

V suterénu po stranách hlavního vchodu byly zřízeny dva byty s pokojem a kuchyní, jeden pro zřízence, druhý pro asistenta. Od těchto bytů byly odděleny dveřmi dvě místnosti s obloukovitými okny, jež sloužily za mrtvolny. Každá mrtvolna byla opatřena 6 lehátky pro dospělé mrtvolny a 2 lehátky pro dětské mrtvolny. Do jedné mrtvolny byly dávány mrtvolny po dopravení do ústavu, do druhé mrtvolny mrtvolny po pitvě. Mezi oběma mrtvolnami byly 2 malé místnosti, jedna pro uchovávání pilin, druhá pro šaty zemřelých. Posléze byla tu ještě jedna místnost pro výkrop, kam dávaly mrtvolny k pohřbení připravené a oblečené a v rakvi.

V přízemí bylo celkem 8 místností. Jedna rohová o 2 oknech, s terazzovou podlahou, druhá jednooknová s dveřmi na chodbu, z které se tedy vcházelo do místnosti první, třetí jednooknová s parketami a čtvrtá tříoknová s parketami, sloužící za pracovnu fysikální. Tyto 4 místnosti měly frontu do Presslovy ulice, ostatní 4 místnosti měly frontu do stráně. Prvá

z těch místností sloužila za výtah pro mrtvoly a za pracovnu pro zřízence, druhá místnost byla pitevna s jedním stolem a obloukovitým oknem, ve třetí místnosti byla zřízena koupelna, a čtvrtá místnost byla velká pitevna s obloukovitými okny opatřena třemi pitevními stoly. Podlahy u těchto 4 místností byly terazzovité.

Ve zvýšeném přízemí bylo 6 místností. Jedna sloužila za pracovnu profesora, druhá za knihovnu a třetí za pracovnu soudní. Okna měla frontu do ulice. Další 3 místnosti měly frontu do stráně. Prvá sloužila pro práce bakteriologické a vyšetřování krve, druhá pro práce mikroskopické a třetí pro spektroskopické.

V 1. poschodí byly 3 místnosti. Prvá sloužila za pracovnu chemickou, druhá fotografickou a třetí za museum.

Všechna poschodí jsou mezi sebou spojena zdviží.

Celkem bylo v ústavě i s pitevnami 17 místností, zbytečný byl velký počet záchodů. Nábytek, jímž byl ústav opatřen, byl většinou starý, přenesený sem ze starého ústavu z Kateřinské ulice, pouze pracovna profesora dostala nábytek nový, zařízení piteven bylo nové s nábytkem železným a do ostatních místností dodáno bylo několik nových skříní. Na chodbě před pitevnami zřízena byla šatna pro posluchače, kteří navštěvují pitevnu.

Prvá pitevna v novém ústavě provedena byla 24. dubna 1921.

Ústav byl slavnostně otevřen dne 23. dubna o 11. hod. za velmi značné účasti profesorů, právníků, úředníků od policie, zástupců ministerstva školství a posluchačů.

Slavnost zahájil prof. dr. Slavík v posluchárně Hlavova ústavu přednáškou "Vývoj a dnešní stav českého soudního lékařství. Před zahájením slavnosti zaslal prof. Slavík pozdravný telegram prezidentu republiky, za který kancelář 30. dubna 1921 poděkovala. Zároveň došla řada pozdravných přispisů od členů vlády, parlamentů, primářů nemocnic, kteří se otevření ústavu nemohli zúčastnit a omluvili se. Po přednášce byl ústav prohlédnut a prof. Slavík podal účastníkům potřebný výklad.

K charakteristice prof. Slavíka možno dodat, že žil vždy skromně a z ušetřeného jmění založil četná stipendia pro chudé studenty gymnasia v Roudnici a vydatně podporoval chudé občany roudnické v jeho rodišti a většími obnosy přispíval na úpravu četných kostelů a byl za to jmenován papežem konthurem řádu sv. Řehoře Velkého hvězdou (rytíř řádu papežského). Prof. slavík zemřel po delším utrpení celkovou arteriosklerosou a několik dnů před smrtí při pádu zlomil si pravou kost pažní. Pohřeb jeho byl konán za velké účasti kněží, členů sboru učitelského a obecnstva na Vinohradském hřbitově. Po smrti prof. Slavíka v roce 1933 stal se přednostou

Prof. dr. František Hájek,

který vedl ústav až do 30. září 1957, kdy přešel do důchodu.

Hájek nastoupil ještě jako posluchač lékařství do ústavu dne 1. června 1910 a setrval v ústavě celkem 47 roků s přestávkami v dobách válečných. Zprvu jako demonstrátor ústavu, od 1. října 1912 jako asistent, v roce 1922 se habilitoval, v roce 1933 byl jmenován mimořádným a v roce 1938 řádným profesorem a zároveň přednostou ústavu.

Profesor Hájek se narodil roku 1886 v Čertyni, okres Český Krumlov, gymnasium studoval na Jirsíkově gymnasiu v Českých Budějovicích a universitu v Praze.

Napsal velkou učebnici o více než 1 000 stranách "Soudní lékařství", dále pak pro posluchače příručku „Soudní lékařství v praxi“, která vyšla v 5 vydáních a na 100 různých článků a pojednání v lékařských a právnických časopisech a do nové Kolektivní učebnice soudního lékařství napsal stať o forensní toxikologii.

Za jeho přednostenství byly provedeny v ústavu některé adaptace.

Tak v roce 1936 odstraněny byly v přízemí příčky a tak byla získána podlouhlá místnost se třemi okny do Presslovky ulice a jedním velkým oknem do zahrady. V této místnosti bylo zřízeno schodovité pódium a na něm 10 lavic se sklápěcími sedadly po 8

sedadlech a lavicí při zdi a mezi okny dalších 15 nouzových sedadel, takže byla zřízena posluchárna pro 95 sedících posluchačů. Okna byla stahovacími záclonami podle potřeby zatemněna a doprostřed posluchárny umístěn byl projekční aparát.

Dosavadní pracovna fyzikální byla zrušena a do této místnosti byla umístěno museum.

Ve zvýšeném přízemí byla rohová místnost přepažena a zřízena tak pracovna přednosta ústavu a kancelář. Zároveň byly zrušeny vybouráním příček některé záchody a tak byla zřízena pracovna pro práce fotochemické.

V I. poschodí byla jedna místnost přepažena pro pracovny asistentů. Ostatní místnosti ponechány účelu, kterému byly určeny v roce 1921, do staré fotochemické pracovny byl umístěn archiv.

V roce 1939, když okupanti zavřeli všechny české vysoké školy, ponechán byl ještě ústav pro soudní lékařství až do roku 1941, načež byl zabrán. Okupanti zrušili chemickou pracovnu, kterou zároveň přepažili a do těchto prostor umístili zřízence.

Když byli okupanti v roce 1945 vypuzeni, a ústav znovu otevřen, byly místnosti věnovány opět účelu, pro který byly určeny v roce 1937.

Poslední změna nastala v roce 1957, kdy byla místnost, která v poslední době sloužila za archiv a pracovnu jednoho asistenta, předána ústavu patologicko-anatomickému pro uložení rentgenového přístroje a za náhradu byla ústavu poskytnuta místnost v I. poschodí, kde byl zřízen archiv a pracovna asistenta.

Profesor Hájek odešel dnem 30. září 1957 do důchodu. Nový přednosta ústavu dosud jmenován nebyl, ale jeho zástupcem byl prozatím určen *doc. dr. Jaromír Tesař*, který dosud místo to zastává.

Po roce 1946 zřídila vláda na Karlově universitě další čtyři lékařské fakulty, avšak toliko se třemi ústavu pro soudní lékařství.

První lékařská fakulta byla zřízena v Plzni, avšak ústav pro soudní lékařství pro nedostatek vybavení počal fungovat až v roce 1948. Za přednostu ústavu byl desingován *dr. Edvard Knobloch*, který však místa toho se vzdal a přešel na ústav do Hradce Králové. Na jeho místo byl povolán okresní lékař v Klatovech *dr. Jaroslav Jerie*, nyní již docent, který ústav dále vede.

Druhá fakulta byla zřízena v Hradci Králové, kam přešel jak uvedeno, *dr. Edvard Knobloch*, který vedl ústav do roku 1951, kdy byla fakulta přeměněna na vojenskou lékařskou akademii a na ní určen byl přednostou ústavu pro soudní lékařství *plukovník dr. Jiří Beran*, který na něm dosud působí.

Třetí fakulta byla zřízena ve Vinohradské nemocnici v Praze, a to fakulta hygienická, na niž přešel z Hradce Králové *prof. Knobloch*.

Čtvrtá fakulta byla fakulta dětského lékařství, ale na ní ústav soudního lékařství nebyl založen. Soudní lékařství se na ní přednáší v ústavě pro soudní lékařství všeobecného lékařství, kde se vedou i praktika.

Ústavy tyto jsou již dobře vybaveny a může se v nich dobře pracovat.

Z Kriminálního sborníku číslo 1 ročník přepsala Lenka ŠUBRTOVÁ

ODZNAKY NEUNIFORMOVANÉ POLICIE 1939 - 1945.

npor.Bc. Radek GALAŠ, kpt. Bc. Karel KOS

V tomto příspěvku, jak jsme čtenářům slíbili v předcházejících kapitolách, se budeme zabývat obdobím protektorátu, obdobím nesvobody, tyranie a vybíjení českého národa. I v tomto období však musely fungovat bezpečnostní sbory a to jak uniformované tak i neuniformované.

Období protektorátu je zároveň i obdobím rozsáhlých organizačních změn, které pochopitelně zasáhly i bezpečnostní sbory. Bylo by nad rámec tohoto příspěvku popisovat organizační struktury bezpečnostního aparátu a stejně tak by bylo nad rámec popisovat okupační bezpečnostní složky, které na našem území působily, i když jistě by to byla látka zajímavá. Předmětem našeho zájmu zůstanou odznaky, používané neuniformovanými složkami bezpečnostních sborů. Nutno však podotknout, že i na tomto poli je celá řada nejasností a snad i záhad, které se nám bohužel do současné doby nepodařilo rozluštit.

Po tragickém podzimu roku 1938 přišlo ještě tragičtější jaro roku 1939. 15. března vstoupila na území zmrzačené republiky německá okupační vojska a 16. března byl vyhlášen tzv. Protektorát Čechy a Morava (*Protektorat Böhmen und Mähren*). Zároveň se vstupem okupačních vojsk, stejně tak jako do odtrženého pohraničí - *Sudet* přišly i německé bezpečnostní složky, které si ponechaly svoji říšskou organizační strukturu.

Naše bezpečnostní sbory, vyjma Stráže obrany státu zůstaly však i nadále v plné působnosti a byly okupační správou převzaty a to do té míry, že jim byla ponechána dosavadní organizační struktura a částečně i pravomoci. Každý ze svorů – četnictvo, policie a obecní policie – působily dál, čekaly je však dalekosáhlé změny, které měly jediný cíl – uzpůsobení organizační struktury protektorátních bezpečnostních sborů německé struktuře a tím je zcela a plně začlenit do říšských bezpečnostních složek.

Prakticky prvním opatřením, které se týkalo i neuniformovaných sborů, bylo opatření okupační správy, která neprodleně vydala zákaz používání dosavadních výstavních znaků Československé republiky a jejich odstranění z úředních míst, stejnokrojů apod. Na pokyn protektorátní vlády byly neprodleně zahájeny práce na koncepci nové státní symboliky. 19. září 1939 vyšlo vládní nařízení č. 222 Sb. vyhlášené 10. října téhož roku, které stanovilo vzhled nejen nové vlajky, ale i znaků. Ty byly stanoveny dva, menší a větší. Výtvarníkem a autorem se stal J. Kursa a návrhy schválily okupační úřady, aniž by postřehly onu jemnou provokaci. Protektorát byl podle tvrzení A. Hitlera suverénním státním útvarem pod ochranou říše a jako takový by měl mít i svoji symboliku, Neexistence velkého státního znaku jasně naznačovala jak to s tou suverenitou ve skutečnosti je.

Menší a větší znak Protektorátu Čechy a Morava

Tato změna se měla pochopitelně dotknout i neuniformované policie a podle dikce nařízení měl být změněn i znak na odznaku výkonných policejních orgánů. K tomuto však

s největší pravděpodobností nedošlo. Nepodařilo se nám zjistit ani to, zda výkonní policejní orgány staré odznaky museli odevzdat a nadále používat pouze průkazy. (I na nich byl z českého lva vyškrobán srdeční štítek se znakem Slovenska). To je ona již avizovaná první záhada.

K první průkazné změně došlo v roce 1940. Oběžníkem MV č. Pol-3504-7/3-40 z 11. března 1940 byl dán odznaku neuniformované policie nový vzhled. Předpis poprvé uváděl (krom odznaku hospodářské policie) přesný popis odznaku.

*Služební odznak členů neuniformovaného policejního strážního sboru jest zhotoven z tombakového plechu, 1,5 mm silného. Má tvar kruhového terče o průměru 35 mm a je na přední straně v ohni smaltován v barvách Protektorátu Čechy a Morava. Uprostřed znaku je na bílém podkladu štít s větším znakem Protektorátu Čechy a Morava .... Po obou stranách a nad štítem jsou v kovu tlačené ozdoby z lipových listů. Na okraji odznaku vinou se červené stuhy, spojené dole v jeho středu v modrém uzlu. Na levé stuzce jest písmem gotického řezu proveden nápis *Regierungs-polizei*, na pravé straně latinskými písmeny nápis *Vládní policie*. Ve středu horní části tvoří stuhy nad odznakem*

stříbrný přehyb, na němž je umístěno modře smaltované pořadové číslo odznaku.

Lev a bílé čtverce orlice ve znaku Protektorátu Čechy a Morava, písmena a tlačené ozdoby z lipových listů a vroubení smaltu jsou kovové silně postříbřené. Na spodní straně odznaku je patentní připínací spona....

Čtenář si jistě všiml dosud pro policii nepoužívaného názvu – Vládní policie – *Regierungspolizei*. Tento název byl okupační správou zaveden již v průběhu roku 1939 a byl používán až do konce války.

Pro jednotlivé zemské úřady, tedy pro Čechy a Moravu, byly vydány odznaky určitých pořadových čísel a tak lze poměrně přesně určit, který odznak byl kterým zemským úřadem používán. Pro Zemský úřad v Praze – Čechy – to byla čísla 1 – 1400, pro správní obvod zemského úřadu v Brně – Morava – 1401-2100.

Tyto odznaky neuniformované – kriminální policie – byly, jak již bylo řečeno, užívány až do konce války. Nicméně zde existuje ještě další varianta odznaku, který byl užíván. Jeho fotografii a popis přineseme v některém z následujících příspěvků, kdy se k němu pokusíme zjistit bližší informace, které nám doposud chybí. Nicméně se jednalo o plochý odznak tvořený podélně protáhlým šestiúhelníkem, na kterém byl na rubu lisován nápis *Protektoratskriminalpolizei* – protektorátní kriminální policie a raženo číslo a na straně lícové byl lisován protektorátní znak. Odznak byl provrtán a používán na řetízku. Samotný odznak byl zhotoven z tzv. zintálu, kterému se s oblibou říkalo *Hitlerkov*. Šlo o slitinu s vysokým obsahem zinku, který je typický pro zejména závěrečnou fázi války, kdy kvalitní kovy sloužili výhradně pro válečné účely. Tento kov je znám i z výstrojních součástí našich bezpečnostních sborů zejména po roce 1944 např. z odznaků a kování na policejních přílbách, z odznaků na čepicích tzv. nových zelených stejnokrojů protektorátní uniformované policie apod. Období, kdy byl tento odznak používán a na základě jaké právní normy, se nám doposud nepodařilo zjistit, snad nám tedy i zde pomohou čtenáři Buletinu. Je však více než pravděpodobné, že tento odznak byl používán po sjednocení policejních sborů v roce 1944.

Poněkud jiná situace panovala u obecní policie. Ta byla až do roku 1942 stejnou jako ta dosavadní, tedy bez pevného organizačního rámce a jednotných prvků. To pochopitelně nezapadalo do reorganizačních snah okupační moci a tak došlo v roce 1942 k zákonné úpravě činnosti a postavení obecní policie. Vládní nařízení č. 250/1942 Sb. z 9. července 1942 o obecní výkonné policii jasně určilo podřízeno obecní výkonné policie – *Gemeindevollzugspolizei* v konečné fázi ministru vnitra. Zároveň byla dána povinnost obcí

s více než 10.000 obyvateli zřídit a udržovat obecní výkonnou policii. (tato povinnost se nevztahovala na obce, kde byl zřízen vládní policejní úřad). Pokud zde byly zvláštní důvody, mohly být tato povinnost uložena i obcím s počtem obyvatel méně než 10.000 obyvatel.

Zároveň bylo uvedeným vládním nařízením dáno členění obecní výkonné policie na uniformovanou a neuniformovanou výkonnou policii – *Uniformierte und Nichtuniformierte Gemeindevollzugspolizei*. Zde analogicky platí, že členové neuniformované obecní policie užívali odznaky, stejně tak, jako jejich kolegové z vládní policie. Vzhled těchto odznaků však nebyl žádným předpisem upraven a tak je nasnadě, že byly používány pravděpodobně odznaky opatřené městskými znaky či motivy a samozřejmě dvojjazyčnými nápisy.

Uvedená fotografie zachycuje odznak civilní strážě města Přerova. Odznak je zhotoven z mosazného plechu o síle cca 2 mm a průměru 31 mm. Vzadu je opatřen sponou. Na zadní straně není uveden žádný výrobce, odznak není ani jinak datován.

Podobné odznaky byly užívány pravděpodobně po celou dobu války a to i přes to, že v roce 1944 došlo k završení reorganizace bezpečnostní správy protektorátu. Vládní nařízení č. 77 z 28. března 1944 o protektorátní policii způsobilo organizační strukturu protektorátních bezpečnostních sborů říšskému vzoru a pod „jednou střechou“ se tak ocitly všechny dosud působící sbory – četnictvo – *Gendarmerie* – Vládní policie – *Regierungspolizei* - Obecní výkonná policie – *Gemeindevollzugspolizei* a konečně o nově začleněné Hasičstvo – *Feuerschutzpolizei*. Protektorátní policie se členila na dva základní celky a to na uniformovanou – *Uniformierte protektoratspolizei* a neuniformovanou – *Nichtuniformierte protektoratspolizei*. Tato se dále členila na vládní kriminální policii, tedy *Regierungskriminalpolizei* a obecní kriminální policii tedy *Gemeindekriminalpolizei*. V souvislosti s touto reorganizací došlo i k některým změnám na stejnokrojích bezpečnostních sborů a to zejména ke změnám odznaků. Zda však došlo zároveň i ke změně odznaků neuniformovaných sborů o tom zatím archivy mlčí. Je však velmi pravděpodobné že k zamýšlené změně díky rychle postupující válce již nedošlo (tak tomu bylo i u čepicových odznaků uniformovaných sborů).

Pevně věříme, že i tyto informace, které jsme se snažili čtenáři na omezeném prostoru předložit, jej obohatí, zejména po stránce historie bezpečnostních sborů. Vždyť je to naše historie, tedy historie Policie České republiky. Jsme přesvědčeni, že tradice demokratických bezpečnostních sborů Československé republiky, zejména pak četnictva a státní policie, jsou i pro nás v mnohém poučné a můžeme na ně být právem hrdí. Nejinak je tomu v období temna – protektorátu, kdy drtivá většina příslušníků policie, četnictva i obecní policie se přímo podílela na odboji, mnozí za ideál svobody položili i svoje životy.

O tom a o některých zajímavých podrobnostech však až v některém z dalších příspěvků.

PROGRAM PREVENCE KRIMINALITY A DROGOVÉ PROBLEMATIKY V MĚSTĚ TŘEBÍČI V ROCE 2003.

Martina BÁRTOVÁ

ÚVOD:

Město Třebíč realizuje dílčí projekty zaměřené do oblasti prevence kriminality a drogové problematiky od roku 1999. Cestu prevenci otevřel první projekt, městský kamerový systém se třemi kamerovými body. Během krátké doby po jeho instalaci došlo ke snížení nápadu majetkové trestné činnosti, konkrétně krádeží aut a krádeží vloupáním do aut. Kontrola problémových lokalit prostřednictvím kamer si vyžádala rekonstrukci pouličního osvětlení místní části Hájek. Na pult centrální ochrany byly napojeny veřejně přístupné objekty nekomerčního charakteru. Realizace projektů Bezpečná zóna, Bezpečné chování napomohly k nasměrování do sociální oblasti preventivního působení: k potenciálním obětem trestných činů, ke starším osaměle žijícím lidem a fyzicky méně zdatným dětem, mládeži, dívkám a ženám.

V roce 2001 se město Třebíč zařadilo do „Programu prevence kriminality na místní úrovni“ pod metodickým vedením Odboru prevence kriminality MV ČR. Zřízení funkce manažera programu a ustanovení komise pro prevenci kriminality jako poradního orgánu rady města v otázkách zajištění bezpečí občanů města, zajistilo koordinaci ingerujících organizací, následné vytvoření strategie prevence a stanovení priorit a cílů v dané problematice.

Tři roky aktivní práce se projeví jak v kvantitě, tak v kvalitě realizovaných projektů. V současné době se nejedná jen o preventivní „vlastovky“, ale o „balíky“ opatření či aktivit, zaměřené na určitou problematiku a cílovou skupinu. Dílčí projekty vychází z aktuálních analýz bezpečnostní situace a názorového průzkum vnímání pocitu bezpečí občanů města. Koordinace preventivní práce je z velké míry podmíněna výší uvolněných prostředků z rozpočtu města, dotacemi orgánů státní správy a vyšší územní samosprávy a sponzorskými dary.

Zajímavé dílčí projekty Programu prevence kriminality a drogové problematiky v roce 2003 představujeme s rozlišením na různé zdroje financování:

I. VYBRANÉ PROJEKTY PODPOŘENÉ Z GRANTOVÉHO PROGRAMU MĚSTA.

Město Třebíč v roce 2003 podpořilo prostřednictvím Grantového programu města 24 zajímavých projektů a rozdělilo mezi realizátory, státní a nestátní organizace nekomerčního charakteru, částku 200,-tis.Kč.

VÝCVIKY DOBROVOLNÍKŮ V PROGRAMU „Pět P“ A DOBROVOLNICKÉ CENTRUM.

Realizátor: Občanské sdružení STŘED

Hlavní činností občanského sdružení STŘED (sdružení trebičských dobrovolníků) je vyhledávání, sdružování a výcvik dobrovolníků, kteří jsou ochotni pomoci dětem se sociálním handicapem, seniorům, zdravotně postiženým, drogově závislým. Cílem Dobrovolnického centra je propojit zájem dobrovolníků s potřebnými organizacemi. Chodu zařízení a plnění cílů se ujaly od listopadu studentky Třebíčského gymnázia.

STŘED dále zajišťuje sociálně- preventivní program Pět P, který je určen dětem od 6 do 15 let, kde dobrovolníci vykonávají činnost bez nároku na mzdu v rozsahu až 4 hodiny

týdně. Dobrovolníci zařazení do tohoto programu, vykonávají funkci „bratra“ nebo „sestry“ dítěti, které je vytipováno psychology či sociálními pracovníky jako potřebné pro intenzivnější sociálně-výchovný kontakt. Aby mohli tuto náročnou práci vykonávat musí projít sociálně-psychologickými výcviky a supervizemi.

CANISTERAPIE:

Realizátor: Speciální škola v Třebíči.

Canisterapie je významným preventivním a kompenzačním prvkem ve výchově dětí, zvláště jde-li o děti hyperaktivní, děti z nepodnětného či socio-kulturně nevyhovujícího prostředí, děti

agresivní či submisivní, s nízkým sebehodnocením ad. Tento druh léčby za přítomnosti cvičených psů nabízí svým žákům Speciální škola v Třebíči na ulici Cyrilometodějské. Canisterapie se odehrává pro děti v přirozeném prostředí třídy, za přítomnosti známého učitele, což navozuje pocit bezpečí a jistoty. Do projektu je zařazeno 49 potřebných žáků vytipovaných třídními učiteli. „Psi“- terapie děti zklidňuje, posiluje jejich citové vnímání a

odpovědnost, schopnost kvalitnější verbální a neverbální komunikace. Zmíněné cíle vedou ve svém důsledku k prevenci rozvoje sociálních patologií u vybrané cílové skupiny, která patří z důvodu charakteru postižení k rizikovým skupinám.

II. VYBRANÉ PROJEKTY REALIZOVANÉ ORGANIZACEMI, KTERÉ MAJÍ PREVENCI VE SVÉ PRACOVNÍ NÁPLNI.

Město Třebíč, prostřednictvím komise pro prevenci kriminality a drogové problematiky, zlepšilo koordinaci a nabídku akcí, které si kladou za cíl poskytovat informace občanům města o bezpečném chování, jejich osobní ochraně a ochraně majetku. Preventivní činnost mají ve své pracovní náplni jak pracovníci Městské policie, Policie ČR a dalších bezpečnostních složek, tak vychovatelé a učitelé na školách a školských zařízeních, psychologové, sociální pracovníci, kurátoři, probátoři, soudci, zaměstnanci a dobrovolní pracovníci občanských sdružení a křesťanských organizací.

BESEDY A PRESENTAČNÍ AKCE BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK.

Realizátor: Městská policie Třebíč.

Strážníci městské policie v průběhu roku besedovali na téma: „Co vím o městské policii?“ s 280 žáky pátých tříd základních škol. Přes dvanáct set žáků devátých tříd základních škol a 1. ročníků středních škol a učilišť absolvovalo programy: „Jak předcházet nebezpečným situacím?“ a „Jak se nestát obětí?“. Otevřené akce široké veřejnosti: Dopravní dopoledne, Hurá na prázdniny, Dětský den, Policie dětem, Účinná ochrana majetku navštívilo přes 3 000 občanů města. Každá z akcí věnovala pozornost určité problematice např. bezpečnému pohybu na pozemních komunikacích, ochraně majetku v panelových domech, zabezpečí motorových vozidel a kol ad. s cílem zainteresovat do problematiky zabezpečení a ochrany občany samotné.

Výcvik sebeobrany realizovaný v rámci programu „jak se nestát obětí“ pro 15-leté dívky|.

JAK MOHU CHRÁNIT SVŮJ MAJETEK?

Realizátor: Městská policie Třebíč, bezpečnostní agentura SOBES.

Od září roku 2003 vydává příspěvková organizace města - Městské kulturní středisko Třebíčský zpravodaj. Měsíčník je distribuován bezplatně do každé rodiny ve městě. V každém výtisku vychází článek obsahově zaměřený na prevenci majetkové činnosti, konkrétně na možnosti ochrany osob a majetku. Jednoduchý text je koncipován tak, aby čtenář na něj mohl reagovat správnou odpovědí vycházející z obsahu textu. Své odpovědi čtenář odešle na adresu redakce a správné odpovědi jsou postoupeny ke slosování. Výherce slosování je odměněn dle vlastního výběru např. bezpečnostním zámekem, čipem, autoalarmem a dalšími podobnými prostředky sloužící k ochraně majetku podle vlastního výběru včetně montáže a servisu.

III. KLUB NADĚJE

Realizátor: Odbor sociálních věcí Městského úřadu v Třebíči

KLUB NADĚJE - zařízení sociálně-právní ochrany pracuje s dětmi a mládeží s rizikovými projevy v chování (např. experimentace s drogou, drobné krádeže, šikana, toulky, nerespektování rodičů) a s dětmi, které žijí v nepříznivých sociálních a výchovných podmínkách od roku 1997. Výběr vhodných adeptů provádí pracovníci oddělení sociálně právní ochrany odboru sociálních věcí Městského úřadu v Třebíči. Zařízení jim slouží jako doplněk k individuální práci klientem. Cílem činnosti KLUBU NADĚJE je nabídnout dětem širokou škálu možností trávení volného času přes adrenalinové aktivity, typu slaňování, raftování, k sociálně-psychologickým hrám, které ve spojení s adrenalinem eliminují nežádoucí patologické

Prázdninový sjezd řeky vltavy se skupinou starších dětí.

projevy, rozvíjí zdravé sebevědomí, sebedůvěru, potlačují hyperaktivitu a nesoustředěnost. Program KLUBU NADĚJE nabízí čtyři víkendové pobyty, dvacet klubových schůzek a dva výchovně-rekreační tábory pro skupinu starších a mladších dětí ve věku 6 – 18 let. Za sedm let fungování zařízení je zřejmé, že čím déle klient do zařízení dochází, tím je větší pravděpodobnost zdárného socializačního vývoje.

3. PROJEKTY PODPOŘENÉ Z GRANTŮ A DOTACÍ.

VYBAVENÍ SKATEPARKU PŘEKÁŽKAMI.

Realizátor: Město Třebíč – odbor komunálních služeb, Městská policie

V roce 2002 Město Třebíč zpracovalo záměr na výstavbu skateboardového hřiště v lokalitě Třebíč - Týnské údolí. Na jaře 2003 byl nákladem přes 1 000 000,-Kč tento záměr realizován, 150 tisíc Kč přispěl na akci Kraj Vysočina, dotaci na vybavení hřiště překážkami ve výši 250 tisíc obdrželo Město Třebíč od Odboru prevence kriminality MV ČR. Projekt záměr vycházel z potřeby skupin příznivců skateboardu ve městě. Ti využívali pro jízdu na skateboardu nevhodných lokalit, zejména funkčních parkovišť, komunikací, školních plácků. Cílem projektu bylo nejen zajistit mladým lidem větší bezpečnost při provozování nového druhu sportu, ale i rozšíření nových alternativ k využívání volného času dětí a mládeže. Příznivců skateboardu ve městě je podle odhadů zhruba 70. Část z nich je organizována pod Domem dětí a mládeže a je připravena se o provoz, úklid a dovybavení hřiště v budoucnu postarat. Vzhledem k tomu, že překážky byly instalovány na plochu teprve začátkem měsíce

prosince 2003, není jasno, zda skatepark bude svoji kapacitou postačovat potřebám příznivců. Lze předpokládat, že skateboardisté začnou parku využívat s příchodem pěkného počasí, kdy zintenzivnit monitorování zmíněné lokality pracovníci městské policie.

ROZŠÍŘENÍ MĚSTSKÉHO KAMEROVÉHO SYSTÉMU.

Realizátor: Městská policie

Projekční záměr na realizaci městského kamerového systému (dále jen MKS) o sedmi kamerových bodech byl iniciován radou města Třebíče v roce 1998. V roce 1999 a 2000 Město Třebíč vybavilo MKS pěti kamerovými body z vlastních zdrojů, v celkové výši 2,8mil. Kč. Nepřetržitý provoz zajišťuje Městská policie prostřednictvím civilních zaměstnanců. Vyhodnocovací pracoviště kamerového systému je umístěno na služebně MP. Obrazový záznam využívají rovněž pracovníci obvodního Policie ČR. V listopadu 2003 byl MKS rozšířen o další kamerový bod v lokalitě Třebíč – Nové Dvory, která byla na základě statistik Policie ČR a Městské policie z roku 2002 označena jako riziková z hlediska vysokého nápadu trestné činnosti a přestupků. Doporučení na umístění kamerového bodu vychází z jednání bezpečnostní komise a rady města. Tak jako v předcházejících fázích tato investice přispěla k celkovému zklidnění dané lokality i ke snížení nápadu majetkové a násilné trestné činnosti. Kamerový bod má rovněž vliv na snížení přestupků týkající se veřejného pořádku, vandalismu a rušení nočního klidu. V dané lokalitě se nachází problémové provozovny s nočním provozem. Celkově MKS vydatně přispívá k zvýšení pocitu bezpečí občanů města v daných lokalitách.

ZÁZNAMY Z MKS:

pokus o odcizení motorového vozidla

*pokus o trestný čin krádeže vloupání
pachatel zadžen hlídkou městské policie*

NÍZKOPRAHOVÉ KLUBY.

V současné době jsou ve městě v různých lokalitách a pro odlišné cílové skupiny bohatě využívány tři nízkoprahové kluby: Klub Sklep, Klub Halahoj a Klub mládeže Hájek. Kluby nabízí příjemné zázemí, počítačové, stolní a deskové hry, nealkoholové občerstvení i sympatické zaangażované provozovatele.

Klub Sklep pracuje pod hlavičkou Třebíčské charity a zaměřuje svoji pozornost na cílovou skupinou drogových experimentátorů, Klub mládeže Hájek navštěvují děti a mládež ve věku 6 – 16 let z největšího Třebíčského sídliště Hájek, provoz zajišťuje občanské sdružení Třebíčská unie Křesťanské mládeže, Klub stolních a deskových her Halahoj je zařízením Katolického gymnázia a nabízí svoji službu zejména studentům středních škol a učilišť, fandům stolních a deskových her.

Cílem činnosti klubů a pracovníků v těchto zařízeních je působit na hodnotovou orientaci mladé generace, snažit se podchytit rizikové skupiny mládeže a nabídnout jim kontrolované, aktivní a zajímavě využití volného času.

Běžný provoz v klubu mládeže hájek v Třebíči

ZÁVĚR: Program prevence kriminality a drogové problematiky v městě Třebíči v roce 2004 bude s největší pravděpodobností realizován přinejmenším ve stejném rozsahu jako v roce předcházejícím. Jeho tvůrci a realizátoři jsou v očekávání i „věcí“ dosud výjimečných:

- v první polovině roku jsou připraveni využít finanční, koordinační a metodické podpory z Kraje Vysočina
- začátkem třetího čtvrtletí zahájit činnost Střediska sociálních služeb pro děti a mládež
- a na závěr roku vyhodnotit výsledky sociologického šetření vnímání pocitu bezpečí občanů města, které by měly ukázat cestu do dalších let.

VRTULNÍK EC 135 T2

Miloš VANĚČEK

Netradiční cestou dostala P ČR letecká služba nový vrtulník EC 135 T2 od EUROCOPTER & EADS Company. Vzhledem k nepříznivému počasí vrtulník nepřiletěl, ale byl přivezen na kamionu. Po převzetí byl poprvé představen veřejnosti dne 29. prosince 2003 v Praze. Tento první stroj je určen pro integrovaný záchranný systém, kde bude létat jako letecká služba první pomoci. V roce 2004 dojde k zácvičku pilotů a v aktivní službě by se měl stroj objevit v roce 2005. Do budoucnosti se plánuje nákup 8 vrtulníků tohoto typu.

Základní technické údaje:

výrobce:	EUROCOPTER & EADS Company
váha prázdného vrtulníku:	1 880 kg
užitečný náklad:	955 kg
max. vzletová váha:	2 835 kg
max. vzlet. váha s podvěsem:	2 900 kg
celkový objem kabiny:	5,9 m ³
pohonná jednotka:	Turbomeca Arrius 2B2
max. výkon jednoho motoru:	609kW
max. množství paliva:	560 kg
dolet:	641 km
vytrvalost:	3:45 hod.
max. rychlost:	150 kts
max. výškový dostup:	20 000 ft

Letová posádka: 1 pilot a 1 palubní inženýr
nebo 2 piloti

Zdravotnický personál: 1 lékař, 1 záchranář

Transportované osoby: 1 až 2 pacienti

Předání vrtulníku a další nové techniky pro integrovaný záchranný systém byl přítomen ministr vnitra Mgr. Stanislav Gross a policejní prezident gen. JUDr. Jiří Kolář.

Ministr vnitra v doprovodu ředitele PČR Letecké služby JUDr. I. Panenky.

FOTO: Petr Soukop

KNIHOVNIČKA

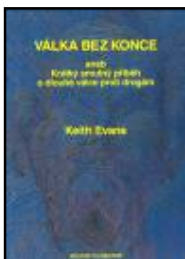

Miloš VANĚČEK

Keith EVANS:
VÁLKA BEZ KONCE aneb Krátký smutný příběh o dlouhé válce proti drogám

překlad: Jiří Krejčí

 Nakladatelství a vydavatelství VOLVOX GLOBÁTOR, 2003, rozsah 108 stran, cena 89 Kč
 ISBN 80-7207-508-X,

Nakladatelství a vydavatelství VOLVOX GLOBÁTOR vydalo knihu Válka bez konce aneb krátký smutný příběh o dlouhé válce proti drogám jejímž autorem je Keith EVANS, britský soudní obhájce a kalifornský právník na odpočinku. Knihu do češtiny přeložil Jiří Krejčí.

Autor se ve své knize snaží zmapovat takzvanou drogovou válku a to od podnětů k prvním mezinárodním dohodám o kontrole pěstování opiového máku a výroby surového opia až po současnou dobu. Kniha je zaměřena na argumentaci proti této drogové válce a závěr vyznívá pro legalizaci konopí.

Argumentace se opírá pouze o právníké aspekty a zcela pomíjí zdravotní a společenské následky a ekonomické ztráty, které sebou konzumace drog a to i konopí nese.

Hlavní myšlenkou je to, že nedodržováním tzv. drogových zákonů klesá úcta obyvatel k právnímu řádu. Autor navrhuje řešení – změnit zákony ve prospěch konzumentů drog a zřejmě tak předpokládá, že se tak změní postoj společnosti k právnímu řádu. Vyžadování důsledného dodržování současných zákonů a případné tresty uložené soudem považuje za pokrytecké. Jako jeden z nedostatků soudců je to, že nemají osobní zkušenost s konzumací drog, a tudíž plně nechápou proč zejména mladí lidé drogy berou. Dalším argumentem hovořícím pro legální braní drog je „že charakteristickým znakem řady živočišných druhů je skutečnost, že jsou přitahovány látkami pozměňujícími jejich vnímání“. V této souvislosti jsou připomínány šamanské rituály s využitím halucinogenních rostlin neb hub.

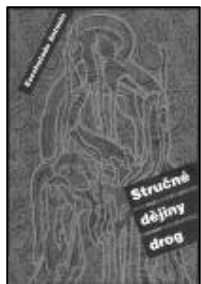
Závěr knihy jasně hovoří pro pěstování konopí jako technické plodiny s všestranným využitím. Proti tomuto využití této rostliny se rozhodně drogová válka nevede, a pokud bude konopí pěstováno pro olej, využití v papírenském, nebo oděvním průmyslu bude to pro lidstvo jistě užitečné. Ale takto vypěstované konopí nemusí mít rozhodně tak vysoký obsah THC, který je dnes běžný u konopí i v ČR, kdy rostliny vypěstované hydroponně dosahují až 20 % účinné látky THC. Takto vyšlechtěné rostliny jsou pěstovány pouze za jedním účelem a tím je zneužívání konopí jako drogy, což s sebou ve svém důsledku nese zejména v sociální oblasti značné problémy.

Pokud se týká hodnocení knihy, myslím, že bez hlubších znalostí drogové problematiky je poněkud zavádějící. Argumenty o znevažování právního řádu a vztahu zejména mladých lidí k dodržování zákonů proti drogám se již objevují i v ČR. Autor tak nahrává prodrogové loby zřejmě nejen v České republice. Je řada materiálů, které skutečnosti uvedené v této knize buď uvádějí v širší souvislosti, nebo je i vyvracejí.

**Antonio ESCOHOTADO:
STRUČNÉ DĚJINY DROG**

překlad: Luděk Janda

Nakladatelství a vydavatelství VOLVOX GLOBÁTOR, 2003, rozsah 171 stran, cena 134 Kč
ISBN 80-7207-512-8,

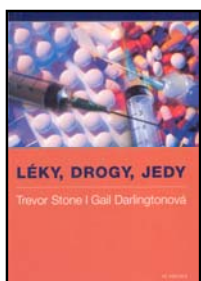

Nezbytná příručka pro všechny, kdo chtějí mít přehled o drogové problematice. Poutavé a zasvěcené shrnutí historie drog od nejstarších dob, kdy sloužily k náboženským účelům starých civilizací, přes středověké rituální obřady až po psychedelickou vlnu 60. let a současnou prohibici. Autor, známý španělský sociolog, se zaměřuje na postoj společnosti k užívání drog v jednotlivých obdobích a nezakrývá problémy, které s sebou nese jejich pronásledování...

**Trevor STONE, Gail DARLINGTONOVÁ:
LÉKY, DROGY, JEDY**

překlad prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc.

Vydala academia, nakladatelství Akademie věd ČR 2003, rozsah 44 stran, cena 258,-Kč
ISBN 80-200-1065-3

Když naše tělo správně funguje, téměř si neuvědomujeme jeho existenci. Když však onemocníme, většina z nás začne hledat poučení o tom, jak a proč naše orgány pracují tak, jak pracují. Tato kniha byla napsána se záměrem poskytnout čtenáři bez medicínského vzdělání základní informace o nejdůležitějších skupinách chorob a lécích, které je léčí a odstranit tak různá tajemství a strach, který bývá spojován s užíváním medikamentů. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány léčbě vysokého krevního tlaku, poruch krvetvorby a srážlivosti krve, srdečních onemocnění, diabetu, žaludečnicka střevních problémů, onemocnění ledvin, dýchacích potíží a alergií, revmatických onemocnění, artritidy a osteoporózy a nádorů. Zvláštní pozornost se soustřeďuje na léčbu duševních chorob, depresí, poruch spánku, bolestí, Parkinsonovy a Alzheimerovy nemoci. Samostatnou kapitolu tvoří léčba infekčních a parazitárních nemocí, úloha steroidů a vitamínů pro zdravý vývoj lidského těla a antikoncepce. V závěru čtenář najde informace o nejvíce zneužívaných drogách a drogové závislosti, o afrodiziakálních a jedovatých látkách v přírodě. Autoři okořenili text poutavými historkami ze života lidí, kteří bývají spojováni s objevováním léků.

